LEO TOLSTOY

LEO TOLSTOY

savaş ve barış

YANKI YAYINLARI

SAVAŞ ve BARIŞ 49

Seri No : 49

LEO TOLSTOY

SAVAŞ VE BARIŞ

Oyunlaştıranlar:
ALFRED NEUMANN
ERWİN PİSCATOR
GUNTRAM PRÜFER

Türkçesi
CEVAT ÇAPAN

Y A N K I Y A Y I N L A R I

Dizgi - Baskı:
Yaylacık Matbaası
1971 — İSTANBUL

KİŞİLER

ANLATICI
PİYER
Önce Mösyö Piyer, sonra Kont Bezuhof
ANDREY, Prens Bolkonski
YAŞLI PRENS, Andrey'in babası
LİZA, Andrey'in karısı
MARİYA, Andrey'in kızkardeşi
ALPATİÇ
KARATAYEF
NATAŞA, Kontes Rostova
KONTES, Nataşa'nın annesi
NİKOLAY, Kont Rostof, Nataşanın ağabeyi
NAPOLEON BONAPARTE
ÇAR BİRİNCİ ALEKSANDR
MİHAİL İLYARİONOVİÇ KUTUZOF
Rus Orduları Baş Komutanı.
ANATOL, Prens Kuragin, Piyer'in önce arkadaşı, sonra kayınbiraderi
DOLOHOF
SERGEY KUZMİÇ, doktor
SUBAYLAR, UŞAKLAR, KÖYLÜLER

Olay Avrupa'da Ren ve Mitişçi nehirleri arasında geçer.

Zaman: 1805 12

[Üç bölüme ayrılmış boş bir sahne: Bir ana oyun alanı, bu oyun alanı üzerinde «Kader Sahnesi» adı verilen bölüm, bir eğik düzey ve sahne önünde oyunun en önemli kişileri olan Nataşa, Piyer ve Andrey için üç özel yer. Kader Sahnesinde projeksiyon kullanılır. Eğik düzeyin alt ucunda Anlatıcının masası ve iskemlesi. Anlatıcı oyunun müziğini ve öbür ses etkilerini sağlayan ses bandını kullanır, böylece sahnede olup bitenlerin yönetmenliğini de yapar. Kendisi ayrıca sahne düzeniyle ilgili öbür ayrıntılı bilgileri de gereken yerlerde verir. Sağ ve sol, seyircinin sağı ve solu olarak anlaşılmalıdır.]

BİRİNCİ BÖLÜM

G İ R İ Ş

ANLATICI — *(Seyircilerin arasından geçerek sahneye gelir, sahnenin dış kenarına dayanarak saatine bakar.):*

Bayanlar, baylar, size şimdi Tolstoy'un ünlü «Savaş ve Barış» adlı romanına dayanan bir hikâye anlatacağız. Ben hikâye anlatacağız diyorum, oysa siz karşınızda üzerinde oyun oynanan bir sahne görüyorsunuz. Acaba bir çelişme mi var sözlerimde? Hayır, bayanlar baylar. Sahnede yalnız hikâyeyi canlandırmaya yarıyan bölümler oynanacak. Sahnede göreceğiniz olayların daha iyi anlaşılması için, ben, hikâyenin anlatıcısı olarak, izin verirseniz, masamın başından ayrılmıyacağım. Çünkü sözlerin, olayların, bu sözlerle olayların gerisinde yatan amaçların

açık seçik bir şekilde gözlerinizin önüne serilmesi gerekiyor. Bütün bunları neden mi yapıyoruz? Çünkü koca romanı alıp ondaki çeşitli düşüncelerin olanca ayrıntı zenginliğinin ve ibret verici durumların tümünden bir oyun çıkarmak gibi başımızdan büyük bir işe girişmeyeceğiz de ondan. Bunun yerine, romandaki olayları ve düşünceleri seçip ayıklayarak, gereken yerlerde de birtakım değişiklikler yaparak Tolstoy'un görüş ve amacını daha iyi ortaya koyabileceğimizi düşündük. Ama diyeceksiniz, şimdi, sanatın da amacı olur muymuş? Amaçsız sanat olmayacağını açıkca söylüyor Tolstoy. Ona göre sanatın başlıca amacı da insanlar arasındaki ilişkilerin düzelmesine yardım etmek. Bu ilişkilerin düzelmesine kesinlikle yardım etmeyen bir şey varsa, o da Savaş'tır. Sonucu raslantıya dayandığı için, savaşın insanlık dışı, insan yaradılışına aykırı bir şey olduğunu göstermekti Tolstoy'un amacı. Şöyle diyelim: Büyük küçük bütün savaşlarda, ister istemez, bir kazananlar olur, bir de ölenler, bunu kesinlikle biliyoruz. Kimi insanlar buna raslantı değil, Tanrı'nın buyruğu diyorlar. Büyük Frederick Tanrı'nın, güçlü orduları olanlardan yana çıktığına inanıyordu. Ama bugün, bütün insanlığın yok olması sözkonusu olunca, acaba Tanrı kimden yana çıkacak diye kara kara düşünebiliriz. Yalnız insan açıkca konuşmalı mı böyle şeyleri? Hem de bir tiyatroda? Savaşın ne korkunç

bir şey olduğunu nicedir biliyoruz, bayanlar baylar, ama gene de savaşı, savaşları sürdürüp duruyor insanlar. Bir çokları, Tolstoy gibi, savaş politikası özel hayatı altüst edip mutsuzluklara yol açsa bile, hayat — Tolstoy'un deyimiyle doğal hayat — sürüp gidiyor, diyerek kendilerini avutuyorlardı. Ama günümüzde böyle bir düşünceyle artık avutamayız kendimizi. Aaçıkca konuşmazsak belki bir gün, hayat sürüp gitmeyecek artık.

Bizim için tiyatro kansız-cansız, yüreksiz, sadece kendi için yapılan bir sanat değil, geleceğin haberciliğini yapabileceğimiz ayakta kalmış son kürsü, düşüncelerimizi açıklayıp içimizi dökebileceğimiz, insanları yargılayıp sarsabileceğimiz bir tartışma alanıdır. Bundan böyle kendimizi raslantılara bırakıp körükörüne, aptalca, mantıksızca sürüklenmek istemiyoruz. Şimdi izin verirseniz, sahnemizle ilgili bir iki şey söyleyeceğim.

Bu uyarlamadaki yöntemimizi Tolstoy'un amacıyla kullandığı malzeme belirledi. Bu yüzden asıl sahnede, özünde çatışma olan bölümlerin oynandığını göreceksiniz. Tolstoy'un «insanların davranışlarını siyasal yazgı yönetir» görüşünü açığa çıkarmak için de siyasal olayların geçeceği özel bir sahne yaptık — buna Kader Sahnesi diyoruz. Gelgelelim, insanlar, hayatları sanki siyasal olayların etkisi altında değilmiş gibi davranırlar — iki kişi birbirine tutulur ve bunun hayatları boyunca sürüp gideceğini sanır, sonra bir-

den, bunlardan birinin savaşa katılması gerekir, anlıyorsunuz ya? Bu zararsız insan davranışları burada, olay sahnesinde yer alacak. *(Ortadaki ana oyun alanını gösterir.)* Bunun dışında, biliyorsunuz, insanlar düşünebilir, bir takım yargılara varabilir, başka insanları gözlemleyebilirler. Bu konuda da Tolstoy'a uyduk ve en önemli üç kahramanımız için üç küçük yer ayırdık yer ve zaman dışında, diledikleri düşüncelerini diledikleri gibi dile getirsinler diye. Ama bakın gelmişler bile.

GONK, IŞIKLAR SALON KARARIR

PİYER, NATAŞA, ANDREY sahne gerisinden girerler, PİYER sağdan, NATAŞA ortadan, ANDREY soldan. ANLATICI yerine oturur.

PİYER — Piyer Bezuhof. Gördüğünüz gibi iri yarı — gözlüklü. *(Gözlüğünün camlarını siler, sonra takar.)*

ANLATICI — Söylediklerine göre de haylazın biri. *(Piyer'e gülümseyerek sevgiyle bakar.)*

PİYER — Demek öyle diyorlar? Eh, Paris böyle yapıyor insanı. Orada okudum. Yani şu kokuşmuş Batı'da. Şimdi de ne yapacağımı bilemiyorum... *(Kendi yerine gider.)*

ANLATICI — Evet, netameli bir çocuk.

Şu anda ölüm döşeğinde yatan Kont Bezuhof'un yirmi bir gayrimeşru oğlundan biri — ama oğulları içinde en sevdiği. Kontla bir sığırtmaç kızın oğlu — dileyelim hep öyle kalsın. Ha, Piyer? *(Piyer'e güler)* Evet, onun yazgısı bu. *(NATAŞA'ya döner.)* Evet, kontes?

NATAŞA — Nataşa Rostova. *(Kendi yerine geçer.)* Oyunun başında yaşım daha on üç, hikâyede de adım pek geçmiyor. Ama şimdilerde kızlar on altı yaşında evleniyorlar, anneme sorarsanız bir kız on yedisine gelip de hâlâ evlenmedi mi, bayağı yüz karasıdır, ailesi için. *(Oturur.)*

ANDREY — Prens Andrey Nikolayeviç Bolkonski. *(Kendi yerine gider.)*

OYUNCULAR birer birer sahneye gelirler. Kişilerden her biri adı söylendiği zaman aydınlığa doğru bir adım atar, tanıtma sona erince hepsi bir grup meydana getirmiş olur. Olay sahnesi kişilerin ancak tanıtıldıkları anda tam ışığın içine girecekleri şekilde aydınlatılmıştır.

KONTES ROSTOVA ile NİKOLAY ROSTOF sağdan girerler.

NATAŞA — *(Kontesi göstererek)* Annem.

ANLATICI — Kendisine sadece kontes diyoruz. Rostoflar şu anda «İkbal düşkünü»

soylulardan, gerçi servetleri hâlâ yabana atılır gibi değil, ama ne de olsa imkânlarını aşan bir bolluk içinde yaşıyorlar.

KONTES acı çektiğini gösteren bir yüzle hafifce eğilir.

NATAŞA — *(ROSTOF'u göstererek):* Bu da ağabeyim.

ROSTOF — Kont Nikolay İlyiç Rostof, yaşım onaltı, şu anda hafif süvari birliklerine subay olarak katılmak üzereyim.

YAŞLI PRENS BOLKONSKİ soldan girer.

ANDREY — Babam, eski zaman soylularından. Büyük Katerina döneminin Rus orduları Başkomutanı.

ANLATICI — «Le roi de Prusse — Prusya Kralı» adını takmışlardı ona. Çünkü Büyük Frederick gibi düzen ve soyluluk merakı vardı, sonra gene onun gibi, hemen değneğine uzanır en ufak bir kışkırtmada.

ANDREY — Bu da karım.

LİZA — *(Girer, Yaşlı Prensin yanına gider.)* Prenses Liza Bolkonskaya *(Gebe olduğu bellidir.)* Kocam köye gitmeye zorluyor beni; kendisi savaşa katılacak.

ANLATICI — *(Seyircilere, bir sır verircesine):* Prenses çocuk bekliyor...

ANDREY — *(Girip YAŞLI PRENS'in yanına giden MARİYA'yı göstererek):* Kızkardeşim Mariya Bolkonskaya. İyi, tertemiz bir insan, bütün varlığını yaşlı, zalim babamıza

bakmaya adamış, buna karşılık babam kendisine bir hayvanmış gibi davranıyor.

YAŞLI PRENS — *(MARİYA'ya)* Senin bu Allah'ın belâsı darkafalılığın sonunda öldürecek beni.

ANLATICI — Bolkonski ev halkından iki kişi daha.

ALPATİÇ — *(Girerek):* Kâhya Alpatiç.

KARATAYEF — Karatayef. Boguçarova'dan bir köylü.

İkisi de konuşurken şapkalarını ağızlarının önüne götürürler.

ANLATICI — Bolkonski ev halkından önemli bir kimse - doktor.

DOKTOR — *(Girer)* Sergey Kuzmiç.

Doktor kendine özgü bir çaresizlik ve utangaçlıkla kollarını açıp omuzlarını kaldırır.

ANLATICI — Piyer'in ailesinden tanıtacak kimse yok. Ha, yalnız şurada iki meyhane arkadaşı var, ikisi de haylaz onun gibi.

ANATOL KURAGIN ve FYODOR DOLOHOF, PİYER'in arkasından olaylar sahnesine doğru ilerler.

ANATOL — Prens Anatol Kuragin.

ANLATICI — Şık, yakışıklı çapkın.

ANATOL — İster istemez.

ANLATICI — Nerde bir rezalet olsa, orada arayın. Dolohof'a gelince... *(Dolohof öne çıkar.)* o da maceraperestin biri, her türlü orostopolluğa vardır.

DOLOHOF — Fedya Dolohof, Teğmen.

ANLATICI — «İkbal düşkünü» ikinci sınıf soylulardan. Maceraperest. Şu ayı hikâyesini anlatsana bize.

DOLOHOF — *(Tembelce gülümseyerek):* Ha, nasıldı, değil mi? Efendim, ayıyı yakaladık...

NATAŞA — Sahici ayı mı?

DOLOHOF — *(Şaşkınlıkla NATAŞA'ya bakar):* Sahici ayı, ya *(gene tembelce)* aldık bu ayıyı oyuncu bir hanımın evine götürdük...

KONTES — *(İrkilmiş):* Aa!

DOLOHOF — *(Gülerek):* Derken polis gelmez mi - polisle ayıyı sırt sırta bağladık, sonra ikisini de Moyka kanalına attık.

NATAŞA — Kim? Siz mi?

DOLOHOF — Ben, Anatol, bir de Piyer.

ANLATICI — Ama ayıyı Piyer tutuyormuş.

DOLOHOF — Ben bağladım...

ANLATICI — Ama tutan Piyer'miş. *(PİYER tatlı tatlı güler.)*

DOLOHOF — Ee, ben de...

ANLATICI — *(Tartışmaya son vererek)* Hepinize teşekkürler, bayanlar, baylar.

Hepsi eğilip selâm verir ve sahne gerisinin sağından ve solundan çıkarlar. ANDREY, NATAŞA ve PİYER yerlerinde kalırlar.

İki kahramanımız daha.

ÇAR ALEKSANDR. Arkasında KUTUZOF, soldan girip kader sahnesine doğru ilerler. KUTUZOF ALEKSANDR'ın solunda durur.

ALEKSANDR — Çar Birinci Aleksandr, bütün Rusların İmparatoru.

KUTUZOF — Rus Orduları Başkomutanı Kont Mihail İlyarionaviç Kutuzof.

ALEKSANDR ve KUTUZOF çıkarlar.

ANLATICI — Evet, kader sahnesi. Napoleon'un şu sözünü biliyor musunuz «Siyaset insanın kaderini çizmesidir.»

NAPOLEON — *(Sahne gerisinin ortasından kader sahnesine gelir):* Voltaire'den aldım bu sözü.

ANLATICI — Napoleon, «Avrupa İmparatoru».

NATAŞA — Dünyaya felâket yağdıran adam.

NAPOLEON — Felâket kendi kaderlerini çizmeyi beceremeyen sersemlerin kullandığı bir kelime.

ANLATICI — Kader sahnesine bakın. Siz görmeseniz bile milyonlarca insan var orada, insanlar, uluslar. Avrupa haritasını dolduran görünmeyen insanlar. Bakın haritaya. *(Projeksiyon.)* Yıl 1805. Avrupa savaşa hazırlanıyor. Napoleon, Boulogne'da İngiltere'yi istilâ hazırlıkları yapıyor. Fakat önceden kestirilemiyen olaylar...

NAPOLEON — Nasıl bir örnek bu verdiğiniz? Neden özellikle benim savaşım üzerinde duruyorsunuz. Tarihte savaş mı kalmadı? Hem benimki sonuncusu değil ki savaşların.

PİYER — Ne yazık ki değil.

NAPOLEON — Kazansaydım sonuncusu olacaktı.

PİYER — Ama kazanamadın. Neden?

NAPOLEON — Önceden kestiremediğim durumlar...

ANLATICI — Tolstoy da işte bu yüzden sizi ve sizin savaşınızı en uygun, en iyi örnek diye ele aldı ya. Deha ve strateji elele vermişti sizde. Asker olarak sizi aşan olmadı bugüne kadar.

NAPOLEON — Peki, neyi gösterir bu?

ANLATICI — Bir savaşın sonucunun ne komutanların dehasına, ne silâhların gücüne, ne de önceden kestirilebilecek bir etkene değil de, RASTLANTI'ya dayandığını.

GONK IŞIKLAR

İKİNCİ BÖLÜM

AİLE KAVGALARI

ANLATICI — Şu anda Prens Andrey'in Petersburg'daki evinin çalışma odasındayız. *(Sahne donatımcılarını yönetir.)* Şu maroken kanapeyi şöyle sağa getirin, lütfen. Piyer, şuraya oturur musun evet, sırtüstü uzan, ha şöyle. İşte Sezar'ın anıları... *(Masasından bir kitap alıp kanapeye uzanmış olan Piyer'e verir.)* Sen şimdi bu anıları okuyorsun. Lâmba şuraya *(Kanapenin arkasını gösterir.)* Buraya bir iskemle, bir iskemle de şuraya.

SAHNE DONATIMCILARI eşyayı gerektiği gibi yerleştirirler.

Evet Piyer, arkadaşın Andrey'in evine akşam yemeği için kendi kendini davet ettin.

Daha önce bir partiye gitmiştin. *(Seyircilere)* Ama Piyer ev sahibinden önce gelip «âdeti olduğu üzre» kanapeye uzandı. Hah, Prens Andrey de işte geldi. *(Masasının başına gider.)*

GONK IŞIKLAR

Salon Işıkları Söner

ANDREY — *(Soldan girer):* Neler söylüyordun kuzum bütün o saygıdeğer insanlara? Kafalarını saçma sapan şeylerle doldurup zaten pek parlak olmayan şöhretinin daha da yayılmasını sağlayacaksın bu gidişle.

PİYER — *(Bütün gövdesini öbür yana çevirir, düşünceli bir yüzle ANDREY'e bakar, sonra gülümseyip bir el hareketiyle):* Ne dedim ki? Fransız Devrimi büyük bir olaydır, dedim *(Güler).*

ANDREY — Elbette, soyluların kafaları gitti o devrimde.

PİYER — Ama öte yandan da yurttaşlar arasında eşitlik ve sürekli barış düşünceleri geldi...

ANDREY — Söz oraya geldiğinde kimsenin dinlediği yoktu artık, kimse konuşmak istemiyordu bu konuyu...

PİYER — Ama görmüyor musun ki...

ANDREY — Aziz dostum, insanlar her düşündüğünü her yerde durmadan söyleyemez ki.

LİZA — *(Girer, çok şıktır, partiden dönmektedir. PİYER ayağa kalkar)* Ne yaman bir tartışmacısınız, Mösyö Piyer.

PİYER — *(Büyük bir rahatlıkla)* Sık sık kocanızla da tartışıyorum. Bir türlü anlıyamıyorum neden savaşa gitmek istediğini.

LİZA — Ben de aynı şeyi söylüyorum kendisine. İnsanlar neden savaşsız yaşıyamıyorlar, anlamıyorum...

Şimdi siz hakem olun Mösyö Piyer; herkes tanıyor Andrey'i; kolayca imparatorun yaveri olabilir. İmparator çok iltifat etti kendisine son günlerde...

PİYER — *(Kendisine bu konuşma çok sıkıcı gelmeye başlamıştır)*. Ne zaman gidiyorsunuz, Prenses?

LİZA — Ah, gitmekten söz açmayın hiç, duymak bile istemiyorum bu konuyu. Çok değer verdiğim bütün bu sevimli toplantıların sona ereceğini düşündüm de bizim... hem biliyor musun Andrey...

(Kocasına bakar, ürperir, sonra fısıldayarak):

J'ai peur, J'ai peur...

ANDREY — *(Soğuk, saygılı bir sesle):* Neden korkuyorsun, Liza? Anlamıyorum.

LİZA — Görüyorsunuz ya erkekler ne kadar bencil. Hepsi öyle. Geçici bir heves uğruna beni hem bırakıp gidiyor, hem de ıssız bir köye sürgüne yolluyorsun.

ANDREY — *(Sakin):* Babamla kızkardeşimin yanında olacaksın orada.

LİZA — Gene de yapayalnız olacağım sayılır, kendi dostlarımdan uzakta... Üstelik de korkmamamı istiyor.

Hazin ve yakınan bir sesle konuşmaya başlamıştır. Üst dudağını yukarı kaldırır uzun yüzünün sevimli görünüşü kaybolur. Susar ve şu anda başlıca kaygısı kendi durumu olduğu halde, bunu Piyer'in önünde konuşmanın uygunsuz olduğunu düşünür.

ANDREY — *(Sakin, gözlerini karısından ayırmadan):* Gene de anlamıyorum neden korktuğunu.

LİZA — *(Kızarır, çaresizlik içinde kollarını açar):* Yok, Andrey, doğrusu öyle değiştin ki...

ANDREY — Doktor bol bol dinlenmeni söyledi. Gidip yatsan iyi olacak.

LİZA'nın elinde olmadan dudağı titrer. PİYER, gözlüğünün arkasından şaşkın bakışlarla bir ona, bir öbürüne bakar, kalkmaya davranır. Sonra vazgeçer.

LİZA — *(Birden sessizliği bozarak):* Mösyö Piyer'in burada olup olmaması fark etmez artık. *(Güzel yüzü ağlamaklı bir hale gelmiştir.)* Nicedir sana sormak istiyordum Andrey; bana karşı niçin değiştin böyle? Ne yaptım ben? Hem savaşa gidiyorsun, hem de bana hiç acımıyorsun. Neden yapıyorsun bana bunu?

ANDREY — *(Hem yalvarır, hem de gözdağı verircesine)* Liza...

LİZA — *(Hızla devam eder)* Bir hastaya ya da bir çocuğa davranırmış gibi davranıyorsun bana. Dikkat etmedim sanma. Hiç böyle değildin altı ay önce.

ANDREY — *(Daha kesin):* Liza, rica ederim kesiniz.

PİYER — *(Bu konuşma boyunca gittikce daha çok heyecanlanmaya başlamıştır. Kalkar LİZA'nın yanına gider. Göz yaşlarına hiç dayanamaz, kendisi de nerdeyse ağlamak üzeredir.):* Sakin olun Prenses. Bana kendisi söyledi... Neden... Çünkü... hayır. özür dilerim ben burada fazlayım... Hoşçakalın.

ANDREY — *(Piyer'i kolundan tutar):* Hayır Piyer dur bir dakika. Prenses o kadar iyi yüreklidir ki seninle bu akşam sohbet etmek zevkinden beni yoksun bırakmak istemez.

LİZA — *(Öfkesinden artık gözyaşlarını tutamıyarak mırıldanır.)* Hep kendini düşünüyor.

PİYER — Dinleyin beni, Prenses; Lisiye Gori'ye gidin. Orada Andrey'in babasının, kızkardeşinin en yakın dostlarınız olduğunu göreceksiniz. Eminim, büyük bir inançla Tanrıya bağlı olan Prenses Mariya da savaş konusunda benim gibi düşünüyordur. Yaşlı Prens ise...

LİZA — *(Sabırsız):* Ah, bu inatçı, bu dediği dedik insanlar!

ANDREY — *(Sabrının tükendiğini belli eden bir sesle):* Liza!

LİZA — *(Utangaç ve yalvaran gözlerle kocasına bakarak mırıldanır):* Mon Dieu, mon Dieu! *(Andrey'in yanına gider, bir yabancıymış gibi onu alnından öper. Soldan çıkar.)*

ANDREY — *(Birden kararlı bir sesle):* Asla, asla evlenme, dostum. Elinden gelen herşeyi yaptığına iyice inanmadıkça... Evet, karım, bulunmaz bir insandır doğrusu. Kendisini seviyorum. Fakat... evli olmamak için neler vermezdim şu anda! Ne yapabilirim? Neyi anlarım? Nereye gidiyorum? Bonaparte'a bak, adım adım amacına yaklaşıyor. Ama kendini bir kadına bağladın mı, prangaya vurulmuş bir kürek mahkûmu gibi bütün özgürlüğünü kaybedersin. Salon dedikoduları, balolar, gösteriş içinden kurtulamayacağın bir kısır döngü.

PİYER — Demek bunun için gidiyorsun savaşa. Özgürlük için, ya da özgürlüğe karşı değil. Napoleon için ya da Napoleon'a karşı değil. Bu kısır döngüden kaçıp kurtulmak için.

ANDREY — Hayır, dostum. Napoleon'a karşı savaşa gidiyorum. Çünkü ona hayranlık duyuyorum. Kendisine karşı değerimi ortaya koyabileceğim bir düşman o benim için. Napoleon mahmuzlarını Toulon zaferiyle kazandı. Ona karşı girişilen bu savaş da benim

hayatımın dönüm noktası. Benim de Toulon zaferim olacak.

PİYER — Peki ya ölürsen, Andrey? Karın ne olacak?

ANDREY — Geleceği güvenlik altında. Benim yerimi alacak biri olacak. Biliyorsun, çocuk bekliyor.

PİYER — Bu durumda savaşa gidemezsin. Karın ölecek korkudan.

ANDREY — Ölecek biri varsa, o da benim karım değil. Doğum her gün rastlanan bir şey. Ama savaş alın yazısı. Ben savaşa gidiyorum, gelmiş geçmiş savaşların en büyüğüne.

GONK IŞIKLAR

ANDREY ile PİYER sahnede kendilerine ayrılan yerlere giderler. SAHNE DONATIMCILARI eşyaları kaldırırlar.

NAPOLEON — *(Kader sahnesinde):* Büyük ordu yürüyüşe geçti. Ama General Mack'ın birlikleri Ulm kalesine sığındı. Allah vere de, orada kalsalar.

GONK VE IŞIKLAR

ANLATICI — Yürüyüş. *(Bir marş duyulur.)* Rus ordusu da yürüyüşe geçti. (Yürüyen birliklerin sesleri.) Ama bir yandan bando sesi yeri göğü inletirken, bir yandan da ölüm marşları duyuluyor. *(Müzik, yürüyüş ve ölüm havaları birbirine karışır.)* Dün ge-

ce, Piyer'in babası Kont Bezuhof'un Moskova'da öldüğü haberi bomba gibi patladı. Piyer Kontun varisi Çevrilen bütün dolaplara rağmen, Piyer'in meşru varis olduğu açıklandı. Kendisi artık Mösyö Piyer değil, Kont Bezuhof.

PİYER — Azizim Andrey, sen nasıl bugüne kadar büyük bir general olmayı istemediysen, ben de ne bu binlerce insanın efendisi, ne de bu milyonlarca rublenin sahibi olmak istedim. Ama bir de baktık seni baştan çıkarmak için bu savaş, beni baştan çıkarmak için bu servetle karşı karşıyayız.

Müzik: Koro eski bir Rus yürüyüş türküsü söyler.

NATAŞA — Ağabeyim Nikolay da savaşmaya gitti.

Yürüyen birliklerin ayak sesleri daha çok duyulur.

PİYER — Gidiyorlar işte. Hepsi gidiyor. Andrey. Dolohof, Anatol, Rostof. Binlerce, yüzbinlerce insan. Niçin? Niçin?

GONK IŞIKLAR

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VEDALAŞMA

ANLATICI — Şimdi Andrey'in babasının Lisıye Gori'deki malikânesindeyiz. Büyük ve zengin bir prensin sarayını düşünün. Şark halıları, goblenler, nice aile yadigârı eski eşya. Bolkonski'lerin ataları olan Rurik'lerin portreleri... On dördüncü Louis yazı masasını şuraya koyun önüne bir iskemle, bir iskemle de buraya. Şurada harika bir ikon var... On birinci yüzyıl... Burada da öbür eşyaya hiç uymayan bir marangoz tezgâhı, yaşlı prens tütün tabakası koltuk ayağı filân gibi şeyler yapmaya meraklı.

GONK IŞIKLAR

YAŞLI PRENS — *(Tezgâhın önündeki sıraya oturup çalışmaya koyulur. Arkası seyircilere dönüktür. Prenses Mariya koltuğunun altındaki kitaplarla gelir orada durur. Yaşlı Prens çevresine bakmadan)* Oo, Prenses Mariya. Ee? Bir karara vardın mı?

MARİYA — *(Fısıltıyla)* Bilmiyorum, baba... Siz ne...

YAŞLI PRENS — Ben mi? Benimle ne ilgisi var bu işin? Beni karıştırma. Evlenecek olan ben değilim ki. Ben değil, sen ne diyorsun? Bunu öğrenmek istiyorum ben.

(İşine döner.)

MARİYA — *(Masaya yaklaşır, kitapları masanın üstüne koyar ve yüzünü başka bir yana çevirerek orada durur.)* Ben sadece sizi memnun etmek istiyorum. Ama kendi içimden geçen bir isteği açıklamama izin verirseniz...

YAŞLI PRENS — Harika. Kendi isteğin. Seçme hakkı senin. Bu seçimi yapmanı istiyorum senden. Tam bir seçme özgürlüğü tanıyorum sana. Yalnız unutma. Bütün mutluluğun vereceğin bu karara bağlı.

MARİYA — Fakat babacığım, sizi burada yapayalnız bırakamam ki.

YAŞLI PRENS — Beni mi? Beni karıştırma sen.

MARİYA — Bilemiyorum babacığım.

YAŞLI PRENS — Dinle beni. Kuragin kendisine kimle evlen derlerse onunla evlenecek. Ya seninle ya da bir başkasıyla. Ama

sen seçmekte serbestsin. İyi düşün. Kuragin yakışıklı, sen güzel değilsin. Onun babası yoksul, seninki zengin. Şimdi söyle bakalım. Evet mi, hayır mı? Biliyorum, dua ediyordun. Et. ben karışacak değilim. Düşünsen, vaktini daha yararlı işlerle geçirirsin. Söyle bakalım şimdi. Evet mi, hayır mı? Evet mi, hayır mı?

MARİYA — *(Korkuyla)* Hayır.

YAŞLI PRENS — Ya! Demek öyle! *(Kızına yaklaşır)* Öp şuradan. *(Yanağını gösterir.)* Peki neden hayır?

MARİYA — Başkasını sevdiğini öğrendim.

YAŞLI PRENS — Başkasını. Başkasını. Kimi olursa. Karşısına çıkan her güzele tutulur o... Güzel olmayan biriyle de evlenir parası varsa. Sen benim için çok kıymetlisin. Çok kıymetli kızımsın sen benim. Ee? *(Mariya yazı masasına doğru gider.)* Bir dakika. Sana bir mektup var. Dindarca zırvalar. Bütün bu mektup çızıktırmaları sona ersin artık. *(Mektubu kızına atar.)* Otur. Dersimize bakalım. *(Mariya oturur.)* Ne vardı bugün?

MARİYA — Geometri.

YAŞLI PRENS — Öğrendin mi?

MARİYA — Evet.

YAŞLI PRENS — Nereye geldik.

MARİYA — Üçüncü uygunluk teoremine.

YAŞLI PRENS — Ee?

MARİYA — *(Ürkek)* Üçgenlerin birbirine uyması için...

YAŞLI PRENS — Evet?

MARİYA — Şeylerin yöndeş olması...

YAŞLI PRENS — Nelerin? *(Öfkeli)* Nelerin, kızım nelerin?

MARİYA — Açıların yöndeş olması gerekir.

YAŞLI PRENS — Doğru. *(Durur)* Peki? İspatı. İspatını göster bana.

MARİYA — *(Yavaşça kalkarak)* Bunların... *(Nerdeyse ağlamak üzere)* Bunların eşit olduğunu varsayalım.

YAŞLI PRENS — Ee? Varsayalım... Peki ama? o zaman ne olacak?

MARİYA — O zaman... O zaman üç açı da eşit olur.

YAŞLI PRENS — *(Bağırarak)* Saçma *(bir aşağı bir yukarı yürür)* Sen teoremi söylüyorsun, *(Kızının omuzlarından masasına doğru eğilerek)* Görüyor musun kızım? Açıların yöndeşliği önerinin kendisi. *(Gene bir aşağı bir yukarı yürür.)* Peki sonra ne geliyor? Yanyana getir üçgenleri. Görmüyor musun? Ne çıkıyor ortaya? Paralel değiller mi?

MARİYA — Hangileri?

YAŞLI PRENS — Hangileri diyor? İnsan nasıl bu kadar aptal olabilir? Üçgenlerin tabanları paralel. Görmüyor musun? Paralel çizgiler kuramı.

MARİYA — *(Gözleri yaşlı)* Ama anlıyamıyorum...

YAŞLI PRENS — *(Gene Mariya'nın ya-*

nına gider, kendisini toparlar, sakin) Olmaz, Prenses, olmaz. Matematik iyi düşünmeyi sağlar. Kalın kafalı salon hanımlarına benzemeni istemem senin. *(Kızının başını okşar.)* Paralel çizgiler kuramı. Paralel çizgiler kuramı.

ALPATİÇ — *(Soldan girer, kapıda bekler.)* Prens hazretleri.

YAŞLI PRENS — Ne var?

ALPATİÇ — Prens Andrey.

YAŞLI PRENS — Prens Andrey. Peki başka, eşek herif? Buğdayları Smolensk'e gönderdin mi? Kırk vagonun hepsini? Daha sonra hesabını isterim senden. Hadi, çık dışarı. *(Alpatiç çıkar.)* Şansın varmış, matmamazel, ağabeyine dua et. Paralel çizgiler. Paralel çizgiler.

ALPATİÇ — Prens ve Prenses Bolkonski. *(Andrey ile Liza soldan girerler.)*

LİZA — *(Neşeli)*, O, burası bir saray! A, burdaymışsınız. Sizi şaşırtmak istiyordum.

(Liza Mariya'nın boynuna sarılır; birbirlerine bakıp yeniden sarılıp öpüşürler.)

YAŞLI PRENS — *(Kadınlara bakıp başını sallar, sonra Andrey'e döner.)* Oo, Kumandan! Bonaparte'ı altetmek istiyorsun, ha? Bari adamakıllı giriş ona, yoksa bu gidişle çok geçmeden bizi de esir alacak. *(Yanağını Andrey'e uzatır.)* Öp şuradan.

MARİYA İLE LİZA — *(Bu arada karşılıklı)* Ah, Ma chère Mariya, Ma chère Liza vb.

LİZA — Ah, Mariya ne olmuş sana böyle? Zayıflamışsın.

MARİYA — Siz de ne kadar toplamışsınız Andrey'ciğim sizi görmemiştim.

ANDREY — *(Masanın üzerindeki defteri görerek)* Ne o, sulugözlüm, hâlâ matematik mi çalışıyorsun?

MARİYA — Evet, babam çok sabırlı bu konuda.

LİZA — *(Yaşlı Prens'e gider.)* Mon père. *(Onlar da öpüşürler, birbirlerinin ellerini öperler.)*

ANDREY — Babam da tezgâhının başında. Herşey eskisi gibi.

YAŞLI PRENS — Evet, herşey eskisi gibi. Nasıl düzensiz ordu olmazsa, matematiksiz de düzen olmaz.

ANDREY — Ya siz babacığım, siz nasılsınız?

YAŞLI PRENS — Ancak aptallarla sefihlerin sağlığı bozuk olur, oğul. Onun için ben aslan gibiyim.

ANDREY — Tanrıya şükür.

YAŞLI PRENS — Tanrının karışacağı iş değil bu. Kardeşinin işi olsa belki, Kuragin evlenmek istiyormuş onunla. Ha ha ha, ama gereğine baktık o işin.

LİZA — Anatol Kuragin, ha! Ama unutmayın ki, bütün Bezuhof malikânesi Piyer Bezuhof'a kalmış, söylediklerine göre, o da Yelena Kuraginayla nişanlanmış. *(Yaşlı*

Prense dönerek açıklar.) Anatol'un kızkardeşiyle.

YAŞLI PRENS — Ne kurnaz tilkidir o Kuragin. Anlaşılan eniklerini zenginlerle çiftleştirmek niyetinde.

MARİYA — Zavallı Piyer. Ne iyi yüreklidir. Nasıl başına belâ olacak bütün o servet.

YAŞLI PRENS — Bir takım herifler pek âlâ doğru dürüst lâf ederler de, dinlemekten hoşlanmam. Bu sizin Piyer'se hep ipe sapa gelmez şeyler söyler. Ama gene de hoşlanıyorum ondan.

MARİYA — *(Andrey'e)* Savaşa gideceğin artık kesinleşti değil mi, Andrey?

ANDREY — Evet.

LİZA — Kimbilir neden, beni de burada yapayalnız bırakıp gidiyor... *(Yüzü değişir.)* Savaşa gitmeden de pekâlâ ilerliyebilirdi mesleğinde.

YAŞLI PRENS — *(Homurdanarak)* İnsan mesleğinde ilerlemek için gitmez savaşa. Ama bu savaş...

MARİYA — *(Liza'nın karnına bakarak)* Sahi mi?

LİZA — Evet sahi. *(İçini çeker.)* Ah çok korkunç bir şey bu, Andrey gidip ölmek istiyor. Bense elimden geleni yaptım. Piyer sizlerin de bana yardım edeceğinizi söyledi. Ah, ne olur yalvarırım, siz de söyleyin, babacığım. Ne olur, Andrey gitmesin.

ANDREY — *(Sert)* Rica ederim kapatalım bu konuyu.

LİZA — *(Ağlamaklı)* Kimse yardım etmiyor bana.

MARİYA — *(Liza'nın kolundan tutarak)* Muhakkak gitmen şart mı, Andrey?

LİZA — Savaş çok korkunç, çok, bilmiyorum.

ANDREY — Liza kendine gel.

LİZA — *(Kendisini koltuğa bırakarak ağlar)* Neden böyle oluyor? Benim karnımda bir çocuk var, o ise savaşmaya gidiyor. Ben yepyeni bir hayat başlatacağım, o kendi hayatını kaybetmek istiyor. Bu mu kahramanlık? *(Tiksindiğini belirten bir ses çıkarır.)*

MARİYA — *(Liza için ne yapacağını şaşırmış bir durumda)* Ne olur Andrey! Doğru söylüyor. Onu dinlesen olmaz mı?

YAŞLI PRENS — Neyi dinleyecekmiş? Hadi bakalım odalarınıza ikiniz de.

ANDREY — *(Düşünceli)* Bol bol dinlenmesi gerekiyor, değil mi, Liza? *(Mariya'ya)* Hadi odana götür onu.

Mariya ile Liza sağdan çıkarlar.

YAŞLI PRENS — *(Arkalarından bakarak)* Kadınlar, kadınlar... E, anlat bakalım. Almanlar strateji denen yeni bir ilim bulmuşlar.

ANDREY — Almanlara karşı bir diyeceğiniz mi var? Benim Prusya kralım?

YAŞLI PRENS — Disiplinlerine, büyük krallarına bir diyeceğim yok. Ama bizi sava-

şa itip başımızı belâya sokan askerî şûralarına karşı diyeceğim çok. Hele bizim yeniyetme, süslü Alıksandr'a karşı. Saraydaki bu koltuk generalleri...

ANDREY — Yanılıyorsunuz, babacığım. Almanlar tarafsız kalmak istiyorlar. Ama onları savaşa sokmak için doksan bin askerimiz onların sınırına doğru ilerliyor.

YAŞLI PRENS — Yanlış yapıyorlar. Oldukları yerde kalıp kimsenin burnunu bizim işimize sokmasına engel olsalar daha iyi ederler. Üstelik bizim Batının işlerine karışmamamız gerek. Varsın kendileri düşünsünler Bonaparte'tan nasıl kurtulacaklarını.

ANDREY — Peki devrime ne dersiniz?

YAŞLI PRENS — Napoleon'nunuz gelince, o da olur. Bunun için savaşa, senin bu işlere bulaşmana karşıyım ya...

ANDREY — Kutuzof beni yanma yaver olarak aldı bile.

YAŞLI PRENS — Ya! Eh, ne yapalım öyleyse! Söyle kendisine, ben de sadık kuluyum onun. Ne zaman gidiyorsun?

ANDREY — Vedalaşmaya geldim.

YAŞLI PRENS — Hadi öyleyse. Öp şuradan. Peki, ya prenses? Doğum yakın mı?

ANDREY — Yılbaşında. Vakit gelince lütfen Moskova'dan bir doktor getirtin.

YAŞLI PRENS — *(Başını kaldırır.)* Hımm. Niçin?

ANDREY — Çok korkuyor da. Kafasını iyice doldurmuşlar.

YAŞLI PRENS — Peki, olur. *(Birden güler.)* Korkunç bir şey ha!

ANDREY — Nedir korkunç olan?

YAŞLI PRENS — İnsanın karısı olması. Evet yapacak bir şey yok. Hepsi böyledir onların. Ne yaparsın? Güzel de üstelik - neyse... Şimdi dinle. *(Andrey'i masanın yanına çeker)* Ben her halde senden önce öleceğim. *(Çekmeceden el yazısıyla yazılmış bir defter çıkarır.)* Bak burada hatıralarım yazılı. Ben öldükten sonra bunu Çar'a ulaştırın. *(Hatıralarını bir yere koyup çekmeceden başka bir zarfla defter çıkarır.)* Bu zarfda eski dostum Suvarof'un savaşlarıyla ilgili en başarılı tezi yazacak kimseye verilmek üzere bir burs var. Akademiye gönderilecek... Burada da... Bazı karalamalarım. Ben öldükten sonra okursun... İşine yarar.

ANDREY — *(Dimdik, saygıyle):* Hepsini yerine getiririm baba.

YAŞLI PRENS — Eh hadi güle güle. *(Öpsün diye elini Andrey'e uzatır ve oğlunu kucaklar.)* Şunu da unutma Prens Andrey. Eğer vurulup ölürsen, ihtiyar baban için bu çok acı olacak. *(Susar sonra gür ve sert bir sesle)* Fakat eğer Nikolay Bolkonski'ye lâyık bir evlât gibi hareket etmediğini duyarsam, o zaman yalnız utanç duyacağım.

ANDREY — *(Gülümseyerek)* Bana bunu söylemeyebilirdiniz baba. *(Susar)* Bir ricam daha var; eğer dönmezsem ve bir oğlum

olursa, onu kendinizden ayırmayınız, yanınızda büyüsün rica ederim.

YAŞLI PRENS — Bu işi karına bırakmayalım öyle mi? Pekâlâ. *(Sessizce birbirlerine bakarlar. Elcledirler sonra birden yüksek sesle)* Eh vedalaştık. Hadi bakayım, hadi bakayım. *(Birden dönerek sağdan çıkar.)*

MARİYA — *(Telâşla girer.)* Ne var? Ne oldu? Kavga mı ediyordunuz?

ANDREY — *(Gülümseyerek)* Hayır, vedalaşıyorduk.

MARİYA — *(Rahatlar, sonra durumun ciddiliğini kavrar)* Andrey sahi mi? Gerçekten gidiyor musun?

ANDREY — *(Kaputunu giymeye başlayarak)* Ödevim.

MARİYA — *(Gözleri gene yaşlı)* Erkekler savaşmayı neden ödevleri sayıyorlar, anlamıyorum?

ANDREY — Öyle gerekiyor. Büyük ülkülerimiz için.

MARİYA — *(Hâlâ ağlayarak)* Tanrı nasıl izin veriyor böyle şeylere, anlamıyorum. *(Kendini toparlar)* Dün köyde asker topladıklarını gördüm. Görseniz şaşardınız. Anaları, karıları, çocukları ağlaya ağlaya arkalarından koşuyorlardı o zavallı askerlerin. *(Yeniden ağlamaya başlar)* İnsanlar Tanrımızın buyruğunu unuttular mı ki, birbirlerini sevip bağışlayacakları yerde, boğazlamayı önemli bir sanat sayıyorlar.

ANDREY — Liza nerede? Benim gitmem gerek, o dayanamaz vedalaşmaya.

MARİYA — *(Ağlamayı bırakır.)* Ne olur Andrey ona iyi davran. Daha çocuk o. Sevimli, tatlı bir çccuk.

ANDREY — Hadi Allahaısmarladık.

MARİYA — *(Şaşkın)* Hemen mi? Hayır gitme... Andrey bir şey yapar mısın benim için?

ANDREY — Neymiş o?

MARİYA — Söz ver reddetmiyeceğine. Din konusunda senin de babam gibi düşündüğünü biliyorum. İyi bir insansın Andrey. Ama okumuşlarda olan bir gurur var sende de. Lûtfen *(para çantasından bir ikon çıkarır.)*

ANDREY — Peki nedir?

MARİYA — Bu ikonu büyükbabamız katıldığı bütün savaşlarda taşımış. Bunu hiç bir zaman boynundan çıkarmayacağına söz ver. Veriyor musun?

ANDREY — Yarım ton çekmiyorsa, üstelik boynumu da kırmayacaksa, takarım. *(Mariya'nın yüzünde beliren üzüntüyü görerek)* Peki peki. Hiç çıkarmayacağım. Büyük bir sevinç duyacağım onu boynumda taşımaktan.

MARİYA — *(Heyecanla)* Sen istemesen de, o seni kurtarır. Bağışlar, kendine çevirir. Çünkü doğruyu gösteren ve avutan O'dur *(haç çıkarır ikonu öper ve Andrey'e verir.)* Lûtfen Andruşa *(ANDREY ikonu almak için*

yaklaşır, fakat Mariya onu durdurur. Andrey ne yapması gerektiğini anlayarak haç çıkarır ve ikonu öper. Yüzü hem yumuşak, hem alaycıdır. Mariya ikonu ağabeyinin boynuna asar.)

LİZA — *(Bu arada gülümseyerek sağdan girer)* Ah Mariya, ihtiyar Kontes Zubova'yı görseydiniz, takma saçları, takma dişleriyle sanki yıllara meydan okuyordu. *(Birden vedalaşma zamanının geldiğini sezerek durur.)* Ne oluyor kuzum? *(Hemen Andrey'in yanına yaklaşır.)*

ANDREY — *(Soğuk, alaycı, insafsız)* Evet?

LİZA — *(Korkudan sapsarı, ürpererek)* Demek gidiyorsun Andrey? Şimdi, hemen mi? Oysa...

(Andrey karısını öper. Liza ufak bir çığlık atarak kocasının omuzlarına yığılır. Andrey karısını dikkatle omuzlarından ayırıp yavaşça koltuğa oturtur. Mariya'ya döner.)

ANDREY — Allahaısmarladık Mariya *(Kızkardeşini öpüp hızla soldan çıkar.)*

GONK IŞIKLAR.

Eşyalar kaldırılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SAVAŞ

ANLATICI — Askerler yürüyor. *(Yürüyen askerlerin, vagon tekerleklerinin raylar üzerinde çıkardıkları sesler.)* Marşlar söyleyerek *(Marş sesleri)* Bayanlar, baylar, savaşın içindeyiz. Şimdiye kadar birtakım gölgeler görüyorduk; artık bu gölgelerin sahibi olan topları ve insanları göreceğiz. İşte bu gölgeleri yaratan güneş de orada. *(Kader sahnesi üzerinde duran Napoleon'u gösterir. Napoleon aydınlanır.)* Austerlitz güneşi. *(Yürüyüş sesleri, Rus askerlerinin türküleri yükselerek Marseillaise'e karışır.)* Şu haritaya bakın. *(Kader sahnesini gösterir, projeksiyor «Napoleon'un ilerlemesi»)* Napoleon müttefiklerin korkusuz yayılma plânını usta bir darbeyle alt üst etti. Avusturya'lıları Ulm'da

dağıttıktan sonra Viyana'yı aldı. Gelgelelim, kurnaz Kutuzof geri çekilerek Rus ve Avusturya ordularının Olmütz'de birleşmelerini sağladı. Sevinen askerler. Görülmemiş bir savaş coşkunluğu. *(Birbirlerine karışan müzik ve eğlence sesleri)* Aşırı bir coşkunluk. Geçit töreni fazla göz kamaştırıcı. Hiç değilse, kendilerini şu tepeden izleyen Napoleon için.

NAPOLEON — *(Kendi kendine)* Onlar bizden daha üstün. Benim askerlerim yorgun, üstelik ağır kayıplar verdim.

ANLATICI — Barış görüşmelerine hazır mısınız efendimiz?

NAPOLEON — Değilim, diyemeyeceğim. Durumum pek parlak değil. Zaman kazanmam gerek, zaman.

ANLATICI — Çar Aleksandr sizinle görüşmeyi reddetmiş, efendimiz.

NAPOLEON — *(Ayağını yere vurarak)* Küstahlık.

ANLATICI — Kızdınız mı, efendimiz?

NAPOLEON — Evet.

ANLATICI — Ççç... ççç. ççç.

NAPOLEON — Hem ne istiyor bu Aleksandr benden? Neden savaşıyor bana karşı? Baskı kurmak istiyorsa, komşularını alsın baskısı altına. Kendi çıkarı da bunu gerektirir, benimle savaşmayı değil.

ANDREY — *(Sahnedeki özel yerinde)* Koşullar hiç de bu kadar elverişli olmamıştı. Çar Aleksandr dövüşmek istiyor. Gelgele-

lim Kutuzof bunun doğru olmayacağı kanısında.

KUTUZOF — *(Girer)* Düşmanın ne mevzilenişini, ne de gücünü biliyorsanız, saldırıya kalkmak aptallık olur, insan kolayca yanılabilir. *(Projeksiyon değişir Austerlitz savaş alanı.)*

ANLATICI — *(Napoleon'a):* Ne yapmak niyetindesiniz, efendimiz?

NAPOLEON — *(İsteksiz):* Bernadotte'la Davoust'nun tümenleri olmadan, birliklerimi nasıl düzene sokabilirim? Ben, kendim, arkamı ormana verip buradaki Schlappenitz ve Bellovitz tepelerine yerleşmek niyetindeyim. İyi bir mevzi bu. Sonra da beklemeyi düşünüyorum.

ANLATICI — Ya siz, General Kutuzof? Sizin niyetiniz ne?

KUTUZOF — Pratzen tepelerindeyiz. Sağda Bagration. Ortada ben. Solda Buxhöveden. Mevzilenişimiz fena değil. Bundan iyisi can sağlığı. Bekleyeceğim.

ANLATICI — İkiniz de beklerseniz, belki de savaş olmayacak.

KUTUZOF — *(Ağır ağır omuzlarını ve kollarını kaldırır.):* Yalnız...

ANLATICI — Yalnız...

KUTUZOF — Çar saldırmak istiyor. Karar benim değil.

ANLATICI — Kimin öyleyse?

ALEKSANDR — *(Soldan olay sahnesine girer, borazan sesleri, bağrışmalar; Çar*

genç, dinç ve güleryüzlüdür.) Harekete nasıl geçileceğini ben kararlaştıracağım. *(Kader sahnesine gider.)* Bir çevirme hareketi tasarladım. Sağ kanattaki ve merkezdeki birlikler bütün güçleriyle güneye inip Sokolnitzi ve Tura tepelerini aldıktan sonra düşmanı kuzeye doğru sürecekler. Bu arada Bagration, Bruenn-Austerlitz yolunu güvenlik altına alacak.

ALEKSANDR çıkar. GONK

ANLATICI — Tarih: 2 Aralık 1805. Saat sabahın beşi. Günaydın, Efendimiz, tebrikler. Taç giyişinizin yıldönümü. Erken kalkmışsınız.

NAPOLEON — *(Kader sahnesinin sağ alt köşesinde, olay sahnesinde):* Sağol. Ancak üç saat uyudum. Ama çakı gibiyim.

ANLATICI — Sevdalı bir delikanlıya benziyorsunuz.

NAPOLEON — Öyle bir havadayım ki, her şey olabilir.

ANLATICI — İki tarafın askerleri de uyanıyor, geceleyin yaktıkları ateşleri söndürüyorlar, ısınmak için hareket ediyor, ağızlarında bir şeyler çiğniyor, cigara içiyorlar. Savaş düzenine giriyorlar bir yandan da. Ama bu siste - insan tasarladığı stratejiyi nasıl uygulayabilir bu siste? Nasıl?

GONK

ANDREY — Savaş başladı. Çarpışma

burada, Sokolnitz dolaylarında. *(Haritada Sokolnitz'i gösterir. Gürültü artar.)* Saat sekiz.

IŞIKLAR

ANLATICI — Hava ağarmak üzere. Güneş Austerlitz tepelerinde yükseliyor, soğuk, aydınlık bir kış güneşi. Fakat aşağılarda, çarpışmaların yer aldığı vadilerde kalın bir sis tabakası var. Bu yüksek tepelerde hava aydınlanıp açılıyor. Napoleon iyi yer tutmuşsa, bizi burada görebilir.

NAPOLEON — *(Sağda, ortada)*: Sizi görebiliyorum. Mareşal Soult, karşı tepeleri daha ne kadar döveceksiniz?

SOULT — *(Napoleon'un yanında)*: Pratzen tepelerini mi? Yirmi dakika, majesteleri. İsterseniz.

NAPOLEON — Hayır, benim işaretimi bekleyin. Öyle sanıyorum ki, düşman birliklerini vadiye sürüp tepenin savunmasını hafifletecek. Böyle yaparlarsa, bir çevirme hareketiyle onları şaşırtacağız. İşaretimi bekleyin.

ROSTOF — *(Sahne gerisinden girerek KUTUZOF'a yaklaşır.)* Alay komutanı vadide üçüncü koldan saldırıya girişilip girişilmediğini öğrenmek istiyor.

KUTUZOF — Hayır.

ROSTOF — Yapılan plâna göre...

KURAGİN — *(Sahne gerisinden girerek KUTUZOF'a)*: Majesteleri üçüncü kolun va-

diye hareket edip etmediğini öğrenmek istiyor.

ANLATICI — Kutuzof ona sırtını dönüyor.

KUTUZOF — *(Andrey'e döner):* Bolkonski, üçüncü kola dur emri ver.

ANDREY sahne dışından «kıt'a dur» komutu verir.

KUTUZOF — Bu askerler vadiye Gitmeyecek. Burada benim emirlerimi bekliyecekler. Burada.

ANDREY — Saat dokuz. Hâlâ bekliyoruz. *(Kulak kabartır ve geri çekilir.)* Ne oluyor? *(Gittikçe artan bağırışmalar, sevinç naraları.)* Askerler neden coşmuşlar böyle? Beyaz bir kokart görüyorum. Çar geliyor.

ANLATICI — Ama ne o? Kutuzof sırtını çevirip suratını buruşturuyor.

ALEKSANDR — *(Siyah üniforması ve beyaz kokardı ile soldan girer.):* Neden başlamıyorsunuz, Mihail İlyarionoviç?

KUTUZOF — *(Büyük bir saygıyla eğilerek)* Bekliyorum, Majesteleri.

ALEKSANDR — *(Anlamamış gibi elini kulağına tutarak sinirli bir şekilde öne eğilir.):* Nasıl?

KUTUZOF — *(Daha sert, fakat üst dudağı titreyerek):* Bekliyorum, Majesteleri. Bütün birlikler henüz toplanmadı.

ALEKSANDR — *(Sabırsız)* Burası Çariçin'de imparatoriçenin bahçesi mi ki töre-

nin başlayabilmesi için birliklerin toplanmasını bekleyelim?

KUTUZOF — *(Herhangi bir yanlışlığa yer vermek istemeyen gür bir sesle):* Ben de sırf bu yüzden başlamıyorum, Majesteleri; sırf imparatoriçenin bahçesinde olmadığımız için başlamıyorum.

ALEKSANDR — *(Bir an için susar, aldığı karşılık onu iyice kızdırmıştır, sonra bağırır):* Derhal saldırıya geçmenizi emrediyorum.

KUTUZOF — *(Boyun eğmek üzeredir, fakat son bir çabayla direnir.)* Sokolnitz'e mi, Majesteleri? Güneye mi?

ALEKSANDR — Size nereye emredildiyse, oraya. *(Sonunda kendisini tutamamıştır.)*

KUTUZOF — *(Yenik bir şekilde kollarını iki yanına açar.):* Majesteleri nasıl emir buyururlarsa *(ALEKSANDR soldan çıkar.)* Bolkonski. Majestelerinin emirleri yerine getirilecek.

ANDREY — Efendim.

KUTUZOF — *(Kolunu ileri aşağı doğru uzatır.):* Kader - İleri.

KUTUZOF ve ANDREY kader sahnesinden öne doğru gelirler. NAPOLEON'un yüzü gergindir, sağ eldivenini çıkartır. Ve saldırı emrini verir.

ANLATICI — Şimdi. Şimdi — Talihin önceden kestirilmeyen, hesaplanmayan bir

cilvesiyle karşı karşıyayız. Şu anda talih iki tarafa da aynı derecede gülüyor. Sis dağılıyor, biz de, karşı tepelerde, iki, üç kilometre uzaklıktaki düşman birliklerini iyi kötü seçebiliyoruz. Sol yandan, aşağılardan top sesleri daha iyi duyulmaya başladı. *(Top sesleri.)* Üçüncü koldan bir Rus alayı, Apşeronlar, vadiye doğru ilerliyor. Sis dağılmak üzere.

ANDREY — İşte — sisin gerisinde — beşyüz adım ötede, Fransızlar.

Silâh sesleri. Sürekli olarak değişen IŞIKLAR.

ANLATICI — Tepelerde hâlâ bazı birlikler var. Derken şöyle bir ses duyuluyor...

BİR ASKER — *(Kader sahnesinin ortasında):* Kaçın, kardeşler, kaçın! Yenildik. *(Çıkar.)*

ANLATICI — Sanki böyle bir komut bekliyormuş gibi herkes kaçıyor. Çılgın bir insan seli kabarıp inerek kendini kurtarmaya çabalıyor. Ve işte Andrey'in Toulon'u. Ama, düşündüğünden bambaşka... Bir generalin değil, bir erin Toulon'u bu...

Kader sahnesinde bir ALAY KOMUTANI, bir BAYRAKTAR ve birtakım askerler belirir.

Bir Rus birliği hâlâ ayakta, sanki havada asılı, kaya gibi duruyor. Fransızlar yaylım ateşine geçtiler.

Top ve tüfek patlamaları.

Birlik komutanı vuruluyor. Bayrak, bayraktarın elinden yere düşüyor.

ANDREY — Bayrağı verin. Verin bana bayrağı. *(Bayrağı ölen askerin elinden alır.)* Gelin peşimden. Haydi, yiğitler. İleri! *(Kader sahnesine doğru koşar ve orada elinde bayrak yere yıkılır.)*

Işıklar birden kararır. Müzik; çok hafif tiz bir not. Birden sessizlik. IŞIKLAR. Bayrak elinde yerde yatan ANDREY'in üzerinde toplu ışık. Gökyüzü aydınlanır.

ANDREY — Gökyüzü ne kadar yüksek. Ne bağıran var, ne koşan, ne yüzü kan çanağına dönen. Kimse kimseyi öldürmüyor. Hiç böyle görmemiştim gökyüzünü. Bu göğün üstünde bir kat daha görebiliyorum. Sonra onun da, öbürünün de üstünde kat kat yükseliyor gök ve herşey yerini sonsuz bir Aydınlığa ve dinginliğe bırakıyor, sonsuz dupduru, yalın, görkemli bir dinginliğe.

NAPOLEON — *(Bu arada kader sahnesine gitmiş, ANDREY'e bakmaktadır.)* Güzel bir ölüm.

ANLATICI — Konuşan Napoleon'du, senin için söylüyordu bu sözleri, Andrey farkettin mi?

ANDREY — Ne kadar önemsiz bu adam, şu uçsuz bucaksız göğün altında. İnsan büyüklüğü ne kadar anlamsız. Sen de sadece bir insansın eninde sonunda, böyle olması iyi... *(Elini ikona götürür.)*

NAPOLEON — *(Bu hareketi görerek):* Yaşıyor. *(Emir verir.)* Hastane çadırına götürün şu delikanlıyı.

GONK IŞIKLAR

BEŞİNCİ BÖLÜM

S I L A

ANLATICI — Austerlitz savaşının haberleri Lisiye Gori'ye ancak iki ayda ulaştı. Orada da aylardan beri Andrey'den haber bekliyorlardı. Yaşlı Prens, sessizce, ya tezgâhının ya da yazı masasının başında. *(Bu eşyalar sahneye getirilir.)* Prenses Liza telâşlı bir sabırsızlıkla, odasında; dindar Prenses Mariya ise bir ikonun önünde dua ederek. *(İkon da sahneye getirilir.)* Öte yandan, aylar geçtikçe Prenses Liza'nın korktuğu an da, yani doğum yapacağı an da, yaklaşıyordu.

GONK IŞIKLAR

ALPATİÇ — *(Elinde bir tepsiyle soldan girer, tepside bir mektup vardır. YAŞLI PRENS'in bir adım berisinde durur.)* Prens Hazretleri izin verirlerse...

YAŞLI PRENS *(Çalışmalarına devam eder; biraz durduktan sonra, sinirlendiğini belirten bir sesle, başını çevirmeden):* Ne var, ne istiyorsun?

ALPATİÇ — Bir mektup var, efendim.

YAŞLI PRENS — *(Çalışmasına ara vermeden):* Ver bana. *(ALPATİÇ tepsiyle YAŞLI PRENS'e yaklaşır. Prens ancak o zaman çalışmasına ara vermiştir. Mektubu alır. Gözlüğünü takarak mektubu iyice gözden geçirir.)* Gidebilirsin.

ALPATİÇ soldan çıkar.
YAŞLI PRENS zarfı açar, mektubu okur, hiç kımıldamadan bir süre öyle durur, sonra keskin bir hareketle oturduğu sıraya koyar, çılgınca çalışmaya koyulur. Birden durur, mektubu alıp yeniden okur. Sonra aynı yere koyup gene çalışmaya başlar, arada bir durup mektuba göz atar.

MARİYA — *(Sağdan girer):* Babacığım, başladı.

YAŞLI PRENS — *(Sırayı itip, tezgâhın çarkını döndürür, fakat dönüp bakmaz):* Oo, Prenses Mariya.

Mariya babasına yaklaşıp yüzüne bakar, YAŞLI PRENS yüzündeki acıyı gizlemek için bü-

yük çaba göstermektedir; MARİYA bir felâket olduğunu sezer.

MARİYA — Babacığım, Andrey mi?

YAŞLI PRENS — *(Kızının bakışlarına daynamıyarak yüzünü öteye çevirir.)* Mektup Kutuzof'tan. Esir düşenler arasında yokmuş ölüler arasında da bulamamışlar. Al oku. *(Mektubu gösterir.)* Nerede öyleyse?

MARİYA — *(Babasına bakar, sonra mektubu alıp okur.):* «Azizim Prens, Oğlunuz alayının başında, elinde sancak, bir kahraman gibi vuruldu...

YAŞLI PRENS — Ölmüş demek. Ölmüş olmalı.

MARİYA — Yurduna ve babasına lâyık bir kahraman gibi.

MARİYA korkusuzca babasına yaklaşır, ellerini alıp onu kendine çeker ve YAŞLI PRENS'in boynuna sarılır. Babacığım, korkmayın benden; gelin birlikte ağlayalım.

YAŞLI PRENS — *(Başını çevirip bağırır.)* Alçaklar! Reziller! Orduyu mahvetmek! İnsanları mahvetmek! Size söylememiş miydim Kutuzof'un saraydaki o koltuk generalleriyle başa çıkamayacağını? Hadi git! Git haber ver karısına!

MARİYA — *(Babasını bırakır, önemli*

birşey söylemek istercesine) Baba, size şeyi söyliyecektim...

YAŞLI PRENS — Git! Git hadi! Dövüşerek ölmüş. Ne için? Kimin için? Avusturyalılar için. Almanlar için. Ama Rusya için değil, bizim için değil. Git de söyle bunu ona.

MARİYA — *(Usulca)* Şimdi söyleyemem. Başladı.

YAŞLI PRENS — *(Söylenenleri anlamamışçasına kızına kımıldamadan bakar):* Ne başladı?

MARİYA — Doğum sancıları. Doktor yanında.

YAŞLI PRENS — Kim? Doktor mu? İyi, ödevini yapsın. Tabiat ödevini yapsın. Ama Andrey'in ölümü tabiata da, mantığa da aykırı bir ölüm. Bir cinayet. Evet, Kutuzof da —

MARİYA — Ne olur, umutsuzluğa düşmeyin, babacığım. Kutuzof sadece şey diyor..

YAŞLI PRENS — Kutuzof sadece şey diyormuş!... Kutuzof'un da suçu var. İnsan böyle bir şeye nasıl imzasını atar! Çocuklarımızın, benim çocuğumun ölümünün sorumluluğunu nasıl yüklenir!

MARİYA ikonun önüne diz çöküp dua eder.

YAŞLI PRENS — Dua et, dua et bakalım.

ALPATİÇ — *(Sağdaki odadan DOKTORU içeri alır):* Prens Hazretleri izin verirlerse, Doktor...

SERGEY KUZMİÇ birşeyler söylemeye çalışır, fakat konuşamaz.

YAŞLI PRENS — *(İskemlesinde öne doğru eğilerek, gergin):* Evet?

KUZMİÇ — Prens hazretleri oğlan...

YAŞLI PRENS — Oğlan.

KUZMİÇ — Yalnız... Yalnız... *(Çaresiz omuzlarını kaldırır.)*

YAŞLI PRENS — Yalnız ne?

KUZMİÇ — Prensesi efendim... Belki de kurtaramayız.

YAŞLI PRENS — Belki kurtaramaz mısın? Ne demek istiyorsun? Kurtulur mu, kurtulamaz mı?

KUZMİÇ — *(Yaşlı Prens'in bakışlarına daha fazla dayanamaz):* Prens Hazretleri Prensesi - Prensesi kurtarmayı başaramadım.

YAŞLI PRENS — Kurtulamadı, demek *(Hâlâ anlayamamış gibi)* Öldü mü?

KUZMİÇ — *(Başını eğer):* Evet.

MARİYA ikonun önünde yığılıp kalır.

SERGEY KUZMİÇ eğilip şaşkın bir şekilde sağdan çıkar.

YAŞLI PRENS — Bak şu işe. İkisi de öldü. Hiç değilse birbirleri için yas tutmayacaklar. İyi, iyi. *(Kalkar)* Mariya. *(Sert, eski YAŞLI PRENS olmuştur gene.)* Haydi gidip yeni Prens Bolkonski'ye «Dünyaya hoş geldin!» diyelim.

GONK IŞIKLAR

ANLATICI — Lisıya Gori'yi bırakıp, biraz da, öbürleri ne yapıyor, bakalım. *(Eşyalar sahneden çıkarılır.)* Dolohof, Kuragin, Rostof

NATAŞA — *(Sahnedeki özel yerinde):* Baktım, Nikolay gene aramızda, barış yapıldığını hemen anladım. Nikolay bıyık bırakmıştı, ama o anda gözüme tıpkı çocukluğundaki gibi göründü. Derken dışarıdan ayak sesleri duyduk. Birisi öyle hızla koşuyordu ki, bunun annem olacağı kimsenin aklına gelmezdi, ama oydu. Nikolay hemen koştu, yüzünü annemin boynuna gömdü, annem de ağlıyordu. Evet. Barış olmuştu.

ANLATICI — Ama şimdi ne yapıyorlar? İnsan ne yapar bir savaştan sonra? Savaşı mı düşünür? Duyduğu, sebep olduğu bütün o acılardan ne öğrenebileceğini mi sorar kendisine?

SAHNE DONATIMCILARI uzun bir masa getirirler. Altı subay için yüksek arkalıklı iskemleler arkaları sağa, yani Piyer'in iskemlesine dönük olarak yerleştirilir.

PİYER — Ama savaşı kazanmadınız ki.

ANLATICI — Evet ama...

SUBAYLAR *(Sahne düzenlenirken şarkı söylerler.):*

Askerin gözünde kazanan,
Çok yaşa Prens Bagration
Dövüştü yurdu uğruna,
Bozguna uğradı Napoleon.

ANLATICI — Zafer türküsü. Bagration günün kahramanı — çünkü kaçan müttefik birliklerine saldıran Fransızları püskürttü. Kutuzof ise «Saraydaki masabaşı generallerinin stratejisine karşı çıkıp Çarın önünde kendi görüşünde direttiği için gözden düşmüş sayılıyor. Resmî zafer törenleri yüksek rütbeli subaylar ve devlet adamlarının katılmasıyla dün akşam saat sekizde başladı. Bu kutlama gecesinden sonraki sabah saatlerindeyiz, bunlar da geceden kalanlar. Gördüğünüz gibi, Piyer de eğlencelere katıldı, hem de sonuna kadar. Ama kimseye sokulmadan, tek başına ve sarhoş.

SUBAYLAR *(Aralarında DOLOHOF, masanın önünde, ANATOL ile ROSTOF oturmuş şarkı söylerler):*

Kim korkar Bonaparte'tan
Çok yaşa Prens Bagration
Yılmayın yiğitler, ileri
Yılsın bizden, Napoleon.

PİYER — *(Ön sahnenin sağındaki iskemlesinde kaykılmış, düşünceli, hırçın, dirsekleri masaya dayalı)* Yalan. Palavra. Yalan. *(Bağırarak)* Yalan.

DOLOHOF — *(İçmeyi yarıda bırakarak):* Neymiş yalan olan?

PİYER — Yenildiniz. Paçavraya çevirdi sizi. Kaçtınız. Auslerlitz. Auslerlitz.

ANATOL — Öyleyse ne diye bizimle kutluyorsun, Enişte?

DOLOHOF — İspat et.

PİYER — İspat mı? Napoleon'un raporlarını gördüm. Rusların olduğu yerlerde sırt çantalarından başka bir şey yokmuş. Kaçmışsınız hepiniz.

DOLOHOF — Napoleon'un raporları ha, bu senin ispatın? Hâlâ Napoleon'u mu tutuyorsun? Sen bir hainsin, azizim!

PİYER — Saçma!

ANATOL — Yok, yok — Mösyö Piyer Kont oldu olalı, devrim sözünü pek duymaz olduk kendisinden.

DOLOHOF — Gözlük takip efendilik taslıyor. Devrim filan umurumda değil.

PİYER — Ayıp.

DOLOHOF — *(Piyer'i kızdırmaya çalışarak):* Ahmak! Köylü!

PİYER — Dolohof!

DOLOHOF — Bağırma bana öyle! Sığırtmaç karının piçi!

PİYER — *(DOLOHOF'un üstüne atılmaya kalkar, sonra tiksinerek):* Defedin şu herifi buradan. Sarhoş.

DOLOHOF — Kimse defedemez beni.

ROSTOF — Dolohof'la böyle konuşamazsınız, Kont Bezuhof. Ben onun ateş al-

tında bir alaya buz üstünde nasıl komutanlık ettiğini gördüm. Herkes ölüyor, onunsa kılına bile dokunulamıyordu. Sonra Bolkonski de bir kere sancağı yerden aldı diye...

PİYER — Ne oldu Bolkonski'ye?

ROSTOF — Duymadınız mı?

DOLOHOF — Öldü.

ANATOL — Austerlitz'de vuruldu.

PİYER — Prens Andrey?

DOLOHOF — Evet, o. Adam mıydı o? Ha? Hırslı ukalânın biri.

PİYER — Adam değil, ha? Ya siz? Siz ne biçim adamlarsınız?

DOLOHOF — Ne senin gibi, ne de Bolkonski gibi. Nefret ediyordum ondan.

PİYER — Ondan nasıl nefret edersin?

DOLOHOF — Senden nasıl nefret ediyorsam, öyle.

ANATOL — Ben hiç bir zaman pek tutmamıştım kendisini.

ROSTOF — Doğrusu ben dost olmak istedim Bolkonskiyle, ama o mızmızlığı katlanılır gibi değildi.

PİYER — *(Aklı başından gitmişçesine):* Nefret ediyordunuz Andrey'den. *(Bakışlarını birinden öbürüne çevirerek):* Aşağılık herifler. Katiller. Sorumsuz serseriler. İşiniz gücünüz kan dökmek. Dilediğinizi elde etmek. Arabaya koşulu beygiri vururken gördüm sizleri. Keyf için düello edersiniz. Başkalarının hayatı oyuncaktan başka bir şey değil sizin için. İnsana şu kadarcık değer vermez-

siniz siz. Alık herifler.

DOLOHOF — *(Alaycı bir gülümsemeyle)* Alık filozoflar, nerdeyse Rusya'nın yarısını alacak paranızla eşitlik nutukları atarsınız. Kendini beğenmiş, şaşkın idealistler kendi zenginliğiniz yalanınızı vuruyor yüzünüze. Ama ben neysem, oyum. Ne düşünürüm bunu, ne de övünürüm, yaşıyorum ben..

PİYER — Bolkonskiyle aranızdaki fark da bu ya. Keşke onun yerine sen ölseydin... Ah, Andrey, Andrey, *(Kendini tutamıyarak hüngür hüngür ağlamaya başlar; acısının derecesini ancak anlayabilmiştir. Bu acı, alkolün de etkisiyle dayanılmaz bir yoğunluk kazanmıştır Yumruklarını masaya vurur.)* İyiler ölüp gidiyor, gidiyor.

DOLOHOF — *(PİYER'i istediği duruma soktuğu için şeytanca bir gülümseyişle)* Senin sevgili Prens Bolkonski'nin de Austerlitz'de Rusların bırakıp kaçtıkları sırt çantalarının arasındaydı...

PİYER — *(Öğendiriyle dürtülmüş gibi öfkeyle DOLOHOF'un üzerine atılır, DOLOHOF, PİYER'in ağırlığı altında ezilmektedir; PİYER, DOLOHOF'un saçlarından tutup kafasını masaya vurmaya başlar.):* Katil, İblis. Nesin sen? Nesın, ha? Nasıl bir iblis var senin içinde? Öldüreceğim seni. Öldüreceğim.

ROSTOF KURAGİN ve öbürleri PİYER'i çekerler. DOLOHOF ayağa kalkıp kendine çeki düzen verir, gülümser.

DOLOHOF — *(Hemen kadehini kaldırarak):* Katilin şerefine.

PİYER — *(Kendini tutarak):* Bunun hesabını soracağım.

DOLOHOF — *(Alaycı):* Sahi mi? Düelloda mı?

PİYER — Evet.

ANATOL — Barış havasının şerefine!

DOLOHOF — Kılıç mı, tabanca mı?

SUBAYLAR — Bravo!

PİYER — *(Yumruklarını göstererek):* İstersen yumruk yumruğa.

DOLOHOF — Tabanca.

PİYER — Tamam. *(Dönüp özel yerine* gider.)

GONK IŞIKLAR

ANLATICI — Zafer şenlikleri bitti. Senin yenilginle, Piyer. Hey, bana bakın, hemen toplayın bunları. *(Gülümseyerek)* Ha, Kont Bezuhof, tabanca kullanmasını bilir misiniz? Hiç tabanca almışlığınız var mı elinize?

PİYER — Hayır.

ANLATICI — Düello. *(İstenirse, düello bölümünden vazgeçilebilir.)*

ROSTOF, solda, yere bir kılıç saplar. Kılıçtan sağa doğru on adım sayar.

ROSTOF — Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi...

ANLATICI — *(ROSTOF sayarken)* Saat sabahın sekizi. Ortalık aydınladı neredeyse. Piyer, tanıdığı Anatol Kuragin'le Sakolniki ormanına tam saatinde geliyor. Dolohof'la Rostof da oradalar. Rostof atış uzaklığını ölçüyor.

ROSTOF — sekiz, dokuz, on. *(Durur):* Anatol, kılıcını. *(ANATOL ROSTOF'un gösterdiği yere kılıcını saplar. Sonra ikisi de otuz adım öteye giderler, ROSTOF soldaki kılıçtan sola doğru, KURAGİN ise sağdaki kılıçtan sağa doğru.)*

ANLATICI — Hakemlik de bana düşüyor.

DOLOHOF — *(Sayarak sahnenin solundan çıkan ROSTOF'a):* Bu ne telâş Kolya? Heyecanlanma. İşin püf noktası burada. Tıpkı ayı avındaki gibi.

PİYER — Anatol, ben nereye gideceğim? Hem kuzum, nasıl ateş edilir, söyler misin?

ROSTOF — *(Soldan, sahne dışından)* Tamam.

ANATOL — *(Sağdan, sahne dışından)* Piyer, sen burada duracaksın. *(Sağdan girer, kılıcın yanına gider).* Bu kılıç senin sınır çizgin. Buraya kadar gelip ateş edebilirsin.

PİYER — Şu tabancaları göstersene bana.

ROSTOF — *(Yapılan açıklamayı dinler; ANATOL tabancaları almaya gidince, Pİ-*

YER'e yaklaşır): Belki de bu davranışım kurallara uymuyor, Kont Bezuhof... Fakat bana öyle geliyor ki, bu olanlar için kan dökmeye değmez... Fazla heyecanlıydınız, Kont Bezuhof; o anda ne yaptığınızı bilmiyordunuz...

PİYER — *(Dinlediği sözlerin etkisi altında, fakat hâlâ öfkeli).* Evet, öyle korkunç saçma bir iş.

ROSTOF — Öyleyse, Kont, izin verirseniz, özür dilediğinizi Teğmen Dolohof'a bildireyim sizin adınıza...

ANLATICI — Piyer bütün gece gözünü bile kırpmadı — yüzünden de belli. Ne yapacağını düşünüp duruyor. 'Bu düello da nereden çıktı, diyor kendi kendine. Ya ben onu vuracağım, ya o beni. Bu neyi ispat edecek? En iyisi buradan kaçıp gitmeli, bir yerlere saklanmalı... Ama şu anda yumuşak, aldırışsız bir sesle burada bulunanlarda saygıyla karşılık bir şaşkınlık yaratan şu sözleri söylüyor...

PİYER — Ne önemi var? Herşey tamam mı?

DOLOHOF — NİKOLAY. Buraya.

PİYER — *(Anatol'a)* Şu tabancalara bakalım.

ROSTOF, DOLOHOF'un yanına gider. ANATOL tabanca kutusunu açar, tabancaları gösterir, PİYER bu sırada öteye dönmüş sıkıntıyla önüne bakmaktadır.

DOLOHOF — *(Aynı anda ROSTOF'a):* Özür filân istemez. Sandığından çok daha ciddi bir iş bu. Ben insanları ikiye ayırırım: İşime yaradıkları için sevdiklerim, bir de bane zararlı oldukları için sevmediklerim. Bu ikincilerden.

PİYER — *(Tabanca kullanmayı biliyormuş gibi)* Ha, demek böyle! Biliyordum, ama unutmuşum.

ANLATICI — Oysa hayatında tabanca görmemiştir.

DOLOHOF — Başlayalım.

PİYER — *(Yavaşça gülümseyerek)* Hay hay.

ANLATICI — Görüyorsunuz ya, işin korkunçluğunu daha yeni yeni kavrıyorlar. Ama artık, insan iradesinin önleyemeyeceği bir akış içinde olaylar. Her şey şansa bağlı. *(Masasından ayrılıp vuruşacakların yanına gider.)* Hasımlar uzlaşmayı reddettiklerine göre, başlamanızı rica edeceğim. Lûtfen silâhlarınızı alın. Üç der demez, yürümeye başlayın. Yerinize gidince saymaya başlayacağım.

PİYER ile DOLOHOF sahnenin iki yanından çıkarlar, ANATOL ile ROSTOF olay sahnesinin iki yanında karşılıklı yerlerini alırlar.

Hazır mısınız?

DOLOHOF — *(Sahne dışından, soldan):* Evet.

PİYER — *(Sahne dışından, sağdan)* Evet.

ANLATICI — Saymaya başlıyorum. Bir iki - üç.

PİYER ile DOLOHOF'un yaklaştıklarını duyarız. Önce küçük, telâşlı adımlarla PİYER girer. Tabancayı sağ kolunu ileri doğru uzatmış, kendini öldürmesinden korkarcasına tutmaktadır. Sağa sola eğriler çizerek yürümektedir. DOLOHOF göründüğü anda PİYER ateş eder. Beklenmedik gürültü karşısında yerinde sıçrar, kendi haline güler, sonra durur. Bu tek kurşun sesinden sonra DOLOHOF sol yanını tutar, hızla bir iki adım atar, iki büklüm ayakta durmaya çalışır ROSTOF ona doğru seğirtir.

DOLOHOF — *(Dişlerinin arasından):* Hayır. Daha bitmedi. *(Düşer sol eline dayanarak durur.)* Lûtfen... *(PİYER hıçkırığını tutamayarak DOLOHOF'a doğru koşar.)* Yaklaşmayın sonra.

PİYER korkarak kendi kılıcının yanına döner, ROSTOF da ken-

di yerini alır. DOLOHOF tabancasına dayanarak daha rahat oturabilmek için ayaklarını toparlamaya çalışır. Gene sol eline yaslanarak tabancasını doğrultup PİYER'e nişan alır. Gözleri parlamakta, dudakları titremektedir. Son bir çabayla da gülümsemektedir.

ANATOL — *(Piyer'e)* Yan dön, Piyer tabancanı siper al.

ROSTOF — *(O da heyecanla):* Siper alın.

PİYER pişmanlık ve acımayla gülümseyerek kollarını açar ve geniş göğsüyle tam DOLOHOF'un karşısında durur. Kalın paltosu içinde her zamankinden daha çok bir devi andırmaktadır «ATEŞ» diye bağırır. DOLOHOF ateş eder. PİYER kımıldamadan durur. Tabancanın dumanı dağılırken DOLOHOF mutsuzluk içinde «KARAVANA» diye bağırır ve yüzükoyun karlara kapanır.

PİYER — Çılgınlık, çılgınlık. Ölüm. Yalan. Onu vurdum. *(Sahnedeki özel yerine koşar.)* Hayır, doğru değil. Yalan, çılgınlık.

ROSTOF — *(DOLOHOF'un yanında):*

Fedya... Fedya... Fedyinka Nasılsın? Kendini nasıl hissediyorsun? Fedya.

DOLOHOF — *(Kesik kesik):* Ben... ah... bana aldırma... asıl annem, annem — o buna dayanamaz, dayanamaz — ben asıl onu öldürdüm - annemi —

GONK IŞIKLAR *(Düello bölümü oynanmazsa, oyuna bu noktadan devam edilir.)*

PİYER — *(Sahnedeki özel yerinde)* Andrey'i dövüşmekten alıkoydum öldü. Ben kendim dövüştüm, kazandım.

ANLATICI — Bir yenilgi bu zafer. Büyük bir sıkıntı içindesin, Piyer Bezuhof. Senin kahramanın da kazandığı anda yenildi. Napoleon Avrupa çapında bir fatih oldu, ama devrimi neredeyse unutmak üzere.

PİYER — Hepsi boş, hepsi. Her şey altüst oldu. Bütün dünya. Doğru olan ne? Yanlış olan ne? Kim haklı? Kim haksız? On altıncı Louis mi, Danton mu? Danton mu, Robespierre mi? Robespierre mi, Meclis mi? Meclis mi, Napoleon mu? Napoleon mu, Dolohof mu? Dolohof mu, ben mi? Kont Bezuhof mu, Mösyö Piyer mi? Kim haklı, kim? Hele Çar Aleksandr, özgürlük ve doğruluk uğrunda savaşan Napoleon'a karşı savaşırken? Kime inanacağım ben? Savaş ne, barış ne?

ANLATICI — Fazla zorluyorsun aklını, Piyer. Boşuna yorma kendini. Kaç git buradan. Kendinden uzaklaş biraz.

PİYER — Evet, kaçacağım buradan. *(Yol paltosunu giyer.)*

ANLATICI — Peki nereye gideceksin?

PİYER — Köye. Topraklarımın başına.

ANLATICI — Bir dakika. Kief'e giderken araba Torjok'tan geçer.

PİYER — *(Başını kaldırır, duraklayarak):* Evet.

ANLATICI — Orada beygirleri değiştirmek için bir konak yeri, vardır.

PİYER — Evet.

ANLATICI — Orada biraz durup beklemen gerekiyor; ama o sırada yaşlı bir adamla karşılaşıyorsun. Soluk renkli yüzü kırış kırış, parlayan gözlerinin üstünde kırçıl kaşları sarkık bir ihtiyar. Sedire oturmuş, çayını yudumluyor, bir yandan kitabını okurken bir yandan da sana bakıyor. Öyle bakıyor işte. Sonra kitabını kapıyor. *(PİYER sıkıntılı bir şekilde bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başlar.)* Derken seninle konuşmaya başlıyor. *(ANLATICI, kendisi o yaşlı adammış gibi.)* Eğer yanılmıyorsam, siz Kont Bezuhof olacaksınız. Sizden söz edildiğini duydum, başınızdan geçen felâketi de biliyorum. Bu yüzden üzüntümü belirtmek isterim, mîrim.

PİYER — *(Utangaç ve telâşlı)*: Çok naziksiniz... Ama bana kim yardım edebilir? Öyle bir şaşkınlık içindeyim ki.

ANLATICI — Yaşlı adam şöyle diyor: Siz kendi tembelliğinizin, kendi bilgisizliğini-

zin ve gururunuzun bir ürünüsünüz, doğru yoldan çıkmışsınız, yazık.

PİYER — *(Keserek):* Kuzum, nerden biliyorsunuz bütün bunları?

ANLATICI — Siz iyi bir insan olmak istiyorsunuz, ama ya öldürüyorsunuz ya da öldürme isteği duyuyorsunuz. İnanmak istiyorsunuz, fakat ancak Tanrıya inanılabileceğini, onun dışında hiç kimseye ve hiç bir şeye inanılmıyacağını görüyorsunuz.

PİYER — Doğru... Ben Tanrıya inanmıyorum.

ANLATICI — Yaşlı adam seni uzun uzun süzüyor. Sonra, siz O'nu tanımıyorsunuz, mîrim, diyor; siz onu tanımıyorsunuz. Şaşkınlığınız da işte buradan geliyor.

PİYER — Evet, doğru...

ANLATICI — Öyleyse bir yoklayın kendinizi. Siz nasıl bir insansınız? Zenginsiniz, akıllısınız, kültürlüsünüz. Size verilen bu nimetleri nasıl kullandınız? Kendi kendinizden, hayatınızdan memnun musunuz ?

PİYER — *(Kendini tutamıyarak):* Hayır, tiksiniyorum hayatımdan.

ANLATICI — Gördünüz mü, hayatınızdan tiksiniyorsunuz. Yaşlı adam bir süre sana bakıyor. Sonra devam ediyor: Hayatınız önünüzde, öyleyse değiştirin onu. Bir göz atın hayatınıza. Onu nasıl geçirdiniz? Yiyip içerek, çılgın içki âlemlerinde eğlenerek. Bir yandan da Fransız Devrimine hayran olarak. İnsanlığı bu yoldan mı yüceltip kurtarmak

istiyorsunuz? İnsanlığın yücelmesi, kurtulması için hayatınızda hiç bir şey yaptınız mı? Yoksullara, hastalara, komşularınıza, bir yardımda bulunudunuz mu? Onlar için servetinizden bir ruble bile feda edebildiniz mi? Sonra da gelmiş Tanrıyı tanımadığınızı, hayatınızdan tiksindiğinizi söylüyorsunuz. Bunda anlaşılmayacak bir şey yok, mîrim. Yaşlı adam kalkıp uşağına beygirlerin hazır olup olmadığını soruyor.

PİYER *(Büyük bir telâş içinde):* Ne olur, hemen gitmeyin! Bana yardım edin! Beni yalnız bırakmayın, söyleyin bana ne yapmam gerektiğini! Nasıl değişebilirim?

ALATICI — Yaşlı adam yavaşça Piyer'e dönüyor. Yardımı Tanrı'dan isteyin. İçinizi arıtın. Bir kaptır insan. Eğer bu kap kirli ve çamurlu olmasa, Tanrı'nın hikmet ve hakikatını içine nasıl alabilir? Temizleyin içinizi — O zaman inanırsınız. Yakınlarınızı sevin. İnsanları yüceltme ve kurtarma düşüncelerinizi önce kendi topraklarınızdaki köylülerinizde uygulamakla işe başlayın.

PİYER — Söylediğiniz gibi bir insan olmak istiyorum. Ama daha önce kimseden yardım görmedim bu yolda; bununla birlikte, gene de bütün suç bende.

GONK IŞIKLAR

ANLATICI — Şimdi gene Lisiye Gori'ye dönelim. Bir insan bir hayalin ardına düşmüş evine dönüyor. Evinin, karısının hayali.

Bu değişmiş bir insan! Toulon Austerlitz'de yandı. Hırs yok oldu, geriye de Andrey'in daha önce hiç farkında olmadığı bir şey kaldı.

GONK IŞIKLAR

Lisiye Gori. YAŞLI PRENS koltuğunda uyuya kalmıştır. PRENSES MARİYA ikonun önünde dua etmektedir.

ALPATİÇ — *(Heyecanla soldan girer, Mariya'yı görür, telâşlı fısıldar.):* Borinya, Tanrı yardımcımız olsun, Prenses, küçük prens, küçük prens... *hıçkırığını tutamaz.)*

MARİYA — *(Haç çıkarır):* Kim, Alpatiç? Kim? Prens Andrey mi?

ALPATİÇ — Geliyor, Borinya, geliyor. Şu anda yokuşu tırmanıyor... *(Hıçkırarak soldan çıkar.)*

MARİYA — Oh, sana şükürler olsun Tanrım! *(Hızla babasına gider.)*

Babacığım, babacığım, uyanın Andrey.

YAŞLI PRENS — Ne o? Ne dedin? Kim o?

MARİYA — Andrey, babacığım, Andrey geldi.

YAŞLI PRENS — Andrey mi, dedin? Andrey mi? Sahi mi?

MARİYA — Sahi ya. Andrey geldi. Biliyordum geleceğini. Hiç yitirmemiştim umudumu. Babacığım. Babacığım.

YAŞLI PRENS — Hadi çabuk. Çabuk Mariya. Ağlama şimdi. Getir, getir küçük Nikolenko'yu buraya. Hadi çabuk. *(MARİYA hızla sağdan çıkar.)* Yaşıyor Yaşıyor. Hem de bilmiyor daha — ağlama şimdi — oradan gelecek şimdi, oradan, oğlum benim.

MARİYA sağdan kucağında çocukla girer. YAŞLI PRENS ile Mariya dik ve sessiz durarak ANDREY'in sahnedeki özel yerine bakarlar. ANDREY, ayağında keçe çizmeler, yorgun adımlarla ağır ağır gelir. YAŞLI PRENS o ana kadar asık bir yüzle gizlemeye çalıştığı heyecanını göstermemek için döner. MARİYA çocuğu ANDREY'e doğru uzatarak bir adım ilerler. Söyleyebildiği «ANDREY» sözü bile boğazına takılır. ANDREY sevinçle MARİYA'ya, sonra çocuğa, sonra BABA'sının suratına bakar, sonra gene MARİYA ve çocuğa döner, öne doğru bir iki adım atarak, çevresine bakınır, «YA LİZA?» diye sorar... MARİYA başını öne eğip çocuğu kaldırır. ANDREY anlamıştır. «ÖLDÜ MÜ?» MARİYA başını sallar. Olduğu yerde yığılacak gibi olan ANDREY hızla

BABA'sına doğru gider. YAŞLI PRENS de o anda hiçbir şey söylemeden birden dönerek oğlunu sert ve yaşlı kollarına alır, Bir çocuk gibi hıçkırmaya başlar.

IŞIKLAR GONK MÜZİK

İKİNCİ PERDE

BİRİNCİ BÖLÜM

ANDREY BOLKONSKİ

ANLATICI — *(Birinci perdedeki gibi seyircilerin arasından gelerek):* Dört yıl sonra. Yıl 1810, hazat zamanı. Napoleon Avrupa'nın tek hâkimi Yalnız İngiltere paçayı kurtarabilmiş, ama o da abluka altında. Gelgelelim, Napoleon bir yandan Avrupa çapında bir hükümdara dönüşürken, Batıdan esen bir rüzgâr da Fransız devriminin tohumlarını tozlu Doğuya doğru serpiyor, tozlu kâğıt yığınlarını karıştırıyor, eski gelenekleri yıkarak «Reform» sözünün salonlara ve meyhanelere girmesini sağlıyor. Yeni kanunların soylu sınıf üzerindeki etkilerini görmeye başlamıştık. Özellikle Piyer ve Andrey üzerindeki etkilerini. Ama köleliklerini «takdir-î

ilâhî» sayan kalın kafalı köylüler bile başlarını kaldırıp dönüşüm esintisinin kokusunu almaya başlıyorlar. Köleliğin kalkması önemli bir sorun oluyor. Hükümdarın kayıtsız şartsız egemenliğine karşı duyulan inançsızlık eskimiş bir toplumun artık kolayca ayakta duramıyacağını gösteriyor. Her yandan hukuk, adalet ve anayasa istekleri duyuluyor. Bu arada Piyer, Tanrıya inanmak uçsuz bucaksız toprakları üzerinde kiliseler, okullar, hastaneler yaptırmak, kölelerini özgürlüğe kavuşturmak için kendini içindeki kötülüklerden arıtmaya çalışıyor. Piyer'in bu yeni hayat anlayışını arkadaşı Andrey'e benimsetmesi de doğal bir şey. *(PİYER ile ANDREY, bu arada, sahnedeki özel yerlerine gelmişlerdir.)* Yalnız savaşta karısının ölümünden beri, kendi dünyasına kapanan Andrey, Piyer'e hep şu karşılığı veriyor: «Benim için iki kötülük var hayatta — biri hastalık, öbürü suçluluk duygusu; bütün amacım da her ikisinden uzak durmak.» Bununla birlikte, babasının kendisine verdiği Lisiye Gori'den otuz - otuz beş kilometre uzaklıktaki Boguçarovo malikânesinde birtakım yenilikler yapıyor. Ama, biraz sonra göreceğimiz gibi, Piyer'inkinden başka nedenlerle. Bu arada, Piyer'in giriştiği yeniliklerden bir sonuç alamamasına karşılık, Andrey'in tasarıları başarıya ulaşıyor.

GONK IŞIKLAR

ANDREY — *(Elinde sapı kırılmış bir kırbaç tutan ALPATİÇ ve KARATAYEF ile soldan girer)* Baba, Alpatiç adamlarımdan birini dövüyordu. Cezalandırılmasını istiyorum. Karatayef hür bir köylü.

YAŞLI PRENS — *(Kahkahayla güler):* Hür köylü ha!

ALPATİÇ — *(Külâhını yüzüne tutarak):* Prens Hazretleri, babanızın emri var, Lisiye Gori'de kim isyan eder yahut başkalarını kışkırtırsa, asılacaktır.

ANDREY — Çek şu külâhını ağzından, benimle konuşurken.

YAŞLI PRENS — Koy yerine. Benim evimde benim törelerime uyulur.

KARATAYEF — Koy, kardeş, koy: Ağzının kokusu efendimizi rahatsız ediyor. *(ALPATİÇ kırbacını kaldırır.)*

YAŞLI PRENS — Dur! Kim kırdı bunun sapını? *(YAŞLI PRENS'in işareti üzerine ALPATİÇ kırbacı ona verir.)*

KARATAYEF — Ben kırdım, Prens Hazretleri.

YAŞLI PRENS — Bu kadarı bile yeter, Prens Andrey.

ANDREY — Karatayef benim köylülerimden. Sizin emrinizle benim köylülerimi dövmek Alpatiç'e düşmez.

YAŞLI PRENS — Senin köylülerin ha. Prens Andrey'in Hür köylüleri ONUN köylüleriymiş. Garip bir hürriyet doğrusu. Döv şu herifi, Alpatiç, döv. *(Kırbacı ALPATİÇ'e*

atar. O da tam köylüye vurmak için kırbacı kaldırırken ANDREY elinden alır.)

KARATAYEF — Bırakın, Prens'im, bırakın. Sizin yüreğinizin öfkeyi kaldıracağından daha kolay kaldırır benim sırtım bu dayağı.

YAŞLI PRENS — Gördünüz mü, efendisine acımayı da biliyor.

ANDREY — Belki de böyle söylediği için âzat ettim onu. Onu düşünerek değil, kendimizi düşünerek. Daha çocukken bile, her kırbaç şaklayışında, bu insanlar üzerindeki baskımızı düşünüp kıpkırmızı olurdum utancımdan. Kırbacın her darbesi yüreklerimizi – sizin yüreğinizi de, babacığım, biraz daha katılaştırıyor, biraz daha zalimleştiriyordu.

YAŞLI PRENS — Ha, anladım. Benim için yapıyorsun bunu. Benim yüreğim katılaştı diye köleleri âzat ediyor.

ANDRE Y— Alpatiç, ne yaptı Karatayef?

YAŞLI PRENS — Hah, söyle Alpatiç, söyle.

ALPATİÇ — Lisiye Gori'deki ırgatları işlerinden alıkoyup kışkırttı.

ADREY — Doğru mu, Karatayef?

KARATAYEF — Buradaki ırgatlara sizin Boguçarovo'daki ırgatların nasıl yaşadıklarını anlattım.

ALPATİÇ — Yalan söylüyor, Prens Hazretleri. Kışkırtıyordu onları.

KARATAYEF — Onlara «Ben Boguçarovo'dan size yardıma geldim.» dedim «Biz

harmanı yapıp kaldırdık bile» dedim, «çünkü bizim tarlaların kirası verilmiş. Ama siz bizden iki kat fazla çalışmak zorundasınız, hem efendinize, hem kendinize. Onun için siz yanlış yoldasınız, biz doğru yoldayız. Bizim Prens reform yaptı da, ondan.»

ALPATİÇ — Evet, Prens Hazretleri, aynen bunları söyledi. Bana sorarsanız, Meryem Anamız hakkı için, kışkırtmanın dikâlâsıdır bu.

YAŞLI PRENS — İsyan bu. Biliyor musun, niçin kırbaçlattım Karatayef'i? Astırmadım da ondan.

ANDREY — Öyleyse beni de astırın, baba. Karatayef'i buraya çalışmaya ben gönderdim.

YAŞLI PRENS — O da çalışacağı yerde herkesin içine fesat sokuyor, onun aracılığı ile köylüleri sen kışkırtıyorsun. Memlekete ihtilâli getiren sensin, üstelik bunun sonunun neye varacağını da biliyorsun. Defol. Defol.

ANDREY — *(ALPATİÇ ile KARATAYEF'i iterek çıkarır, sonra tehdit edercesine babasına gider)* Demek benim de zindana atılmam gerekiyor?

YAŞLI PRENS — Çıldırdın mı sen? Beni tehdit mi ediyorsun?

ANDREY — Evet, sen beni nasıl tehdit ediyorsan.

YAŞLI PRENS — O heriflerin önünde?

ANDREY — Sizinle benim aramda, Ka-

ratayef'le bizim aramızda olandan çok daha büyük bir uçurum var.

YAŞLI PRENS — Kim olduğunu unutuyorsun.

ANDRE Y— Kim olduğumu, kim olduğunuzu unutuyorum. İki ayrı dünya, iki ayrı çağ. *(Masaya döner.)*

YAŞLI PRENS — Andrey.

ANDREY — Fakat çılgınlık bu, böyle olamaz, böyle olamaz, saçma bu, saçma saçma...

YAŞLI PRENS — Sen hâlâ Austerlitz savaş alanında vurulmuş yatıyorsun, Andrey. Hayata dönen yolu hâlâ bulamamış gibisin.

ANDREY — Gerçek hayatın ne farkı var savaş alanından? Orada herkes biliyor ki, yapması gereken tek şey karşısındakini öldürmek. Gerçek hayatta ise, düşünmeden öldürüyoruz başkalarını. Kin, aynı kin.. Hırs, aynı öldürme hırsı. Öyleyse ne amacı var benim yapmaya çalıştığım bu iyiliğin? Bir belâ olmaya başladı şimdiden, sonu da kötüye varacak bu gidişle. Sık sık Liza'nın mezarına giderdim. Onun yüzündeki gülüşü arıyordum. Oysa onun ölü yüzü, «Ne yaptınız bana?» diyordu sanki. O zaman daha iyi gördüm karanlığı, hiçliği.

YAŞLI PRENS — Sen bir çıkış yolu arıyorsun, Andrey... Ama o yol aradığın yerde sığındığın o reform düşüncelerinde değil, kendinde sen kendi içinde ara onu. Unutma, yaralanmıştın sen. Daha tam iyileşme-

din. Vücut hastaysa, ruh da hastadır. İyileş önce.

ALPATİÇ — *(Soldan girer)*: Prens Hazretleri, Kont Bezuhof arabasıyla avluya girdi.

PİYER *(ALPATİÇ sözlerini bitirmeden soluk soluğa girer, paltosunu ve şapkasını ALPATİÇ'e atar, o da elinde şapka ve paltoyla çıkar.)*: Çok şükür çok şükür, oldu sonunda. Çar imzaladı.

YAŞLI PRENS *(Sert)*: Kendi ölüm kararını mı?

PİYER — Prens! Andrey! Yeni Rusya -

YAŞLI PRENS — Hangi Rusya?

PİYER — *(Tam Andrey ile kucaklaşacakken dönüp yeniden Yaşlı Prens'e bakar)*: Yeni Rusya — Andrey'in adı altın harflerle yazılacak Rus tarihinin bu yeni dönemine.

YAŞLI PRENS *(Alaycı)*: Şeytanın adı yazılacak sizin yeni tarihinizde.

PİYER — Spersanki de...

YAŞLI PRENS — Speranski mi?

PİYER — Evet, Speranski Çarın baş sırdaşı şimdi. En sonunda kendisine Anayasayı hazırlayıp reformları başlatması söylendi.

YAŞLI PRENS — Yerin dibine batsın şu reformlarınız.

PİYER — Speranski bir kurul topluyor. Çar, «Halk Kurtuluş Komitesi» diyor buna.

YAŞLI PRENS — Bravo doğrusu. Herhalde Çarın Halk Kurtuluş Komitesi de Robespierre'in ilkelerine göre çalışacaktır. Kel-

lesi gideceklerin ilki de ben olacağım anlaşılan.

PİYER — Tam tersine, Rusya'nın en parlak kafaları bir araya getirilecek.

YAŞLI PRENS — Elbette, giyotine gönderilmek üzere.

PİYER — Yanılıyorsunuz, Prens, bakın ben de Andrey'i almaya geldim. Andrey kişi özgürlüğü, insan hakları, Bireyin hakları kanunu hazırlıyacak.

YAŞLI PRENS — Ne şeref! Kuzum, Piyer, sen de bir takım reformlar yapmaya kalkmıştın, işittiğime göre pek başarılı olmamış senin reformlar.

PİYER — Oo, siz bana bakmayın ben defter tutmaktan, topraklarımla ilgili işleri çekip çevirmekten pek anlamıyorum, sonra kâhyalar da...

YAŞLI PRENS — Ya, demek sen kendin pek anlamıyorsun, sonra şu bizim koca Rusya'nın defter tutmadan, kâhyalar olmadan çekip çevrilebileceğini sanıyorsun..

PİYER — Hayır, Prens, hayır; elbette ki uzmanlarımız var bu işler için - her işe göre bir uzman.

YAŞLI PRENS — Ya. Öyleyse, sen de başarısız reformlar uzmanısın her halde. Kuşkusuz, en önemli iş de bu olmalı.

PİYER — (Gülerek): Benim beceriksizliğimi bilmeyen yok. *(Ciddî.)* Yalnız, izin verirseniz, bir şey sormak istiyorum size. Fransız Devriminin sebebi neydi? İnsanların kö-

tülüğü mü, yoksa yönetici sınıfın ahlâksızlığı mı? Sonra, sorarım size, sizin soylularınız daha mı az ahlâksız?

YAŞLI PRENS — Ne? Ben mi ahlâksızım? Baban mı? Suvarof mu? Orlof mu? Bunlar mı ahlâksız

PİYER — Peki ya Kuraginler? Potyomkinler? Bilibinler? Halkın ayaklanmasını mı bekleyelim? Böyle bir ayaklanma sadece ahlâksız soyluları değil, daha başka pek çok şeyi de silip süpürür. Yeni bir çağ, yeni bir düzen başladı, Prens; bu yeni düzenin insan temelini de oğlunuz Andrey atacak. Kendisinin Napoleon kanunlarını bize göre hazırlaması isteniyor.

YAŞLI PRENS — Hayır! Asla! İstemez yeni düzen! Düzen değişemez. Düzen düzendir — Böyle sürüp gider, değişmeden. Siz ikiniz de anlamıyorsunuz bunu. Sizin kuşaktan kimse anlamıyor. Köylü ne yapsın hürriyeti? Kendisi efendi mi olsun? O zaman Tanrı eski efendileriyle yeni kölelerinin yardımcısı olsun. Ne çıkacak bütün bu Batıdan görme reformların sonunda? Allahın belâsı bir kargaşalık. Batıyla bizim aramızda bir Çin seddi örmeli ki, ne insan, ne de fikir sızabilsin bizim insanlarımızın arasına. Oysa bizim Çar Batılılarla sarmaş dolaş, reformları kendisi düşünüyor.

ANDREY — Fikirlerin önüne set çekerek onları durduramazsınız. Ne siz durdurabilirsiniz, ne ben. Onlara karşı çıkmak isti-

yorsunuz. Bu felâket olur. En iyisi gelişmeyi benimseyin. Hiç değilse böylece ona yön verebilirsiniz. Ben gidiyorum.

YAŞLI PRENS — Rusya'ya ihanet ediyorsun. Kendine de, bana da ihanet ediyorsun. *(Gitmeye davranır.)*

PİYER — *(Arkasından koşarak):* Prens Bolkonski, bir dakika...

YAŞLI PRENS *(Döner):* Siz de, «Kont Bezuhof» *(çıkar.)*

PİYER — Demek geliyorsun.

ANDREY — Evet, ama pek mutlu değilim.

PİYER — Ne oldu sana böyle birdenbire? Babana ne oldu?

ANDREY — Babam haklı, ama kendisine söyleyemem haklı olduğunu. Reformların ne olacağı şüpheli, orası doğru; ama onun eski düzeni şüpheli olmaktan da beter, çökmüş bir düzen o.

PİYER — Doğru olan ne peki?

ANDREY — İşte onu bir bilsem.

PİYER — Yok, yok. Yapacağımız reformlar, göreceksin insanlığın, herkesin iyi yanlarını ortaya çıkaracak.

ANDREY — Sen görebiliyor musun bu iyiliği? Ben göremiyorum. Benim için inandırıcı olan tek şey şu. *(Özel yerine gider)* Bir

başka insanla elele yürüyorsunuz, sonra biriniz kaybolup yokluğa karışıyor. Orada, o boşluğun önünde kalakalıyorsun ve o boşluğa bakıyorsun. Ben baktım o boşluğa.

PİYER — Yaşadığımıza inanıyorsundur, hem yaşamış olduğumuza ve hep...

ANDREY — Peki, yaşıyoruz. Sonra?...

PİYER — *(Özel yerinde):* İyi olanı bilmenin, iyilik etmenin aslında çok basit bir şey olması gerektiğini düşünüyorum hep. Yeryüzünde insanların yaşayışını düzeltmek için bütün yapmamız gereken şey, sadece öbür insanları sevmektir. Gerçekten güç bir iş değil, üstelik başka insanların gerçekten sevilmeye lâyık olduklarını da sık sık görüyorum. Ama yapmayı başaramadığımız bir şey varsa, o da bu.

GONK IŞIKLAR

İKİNCİ BÖLÜM

OTRADNOYE

ANLATICI — Doğru, insanın öbür insanları sevmesi gerçekten güç değil, hele karşımıza genç ve güzel bir kız çıkarsa. Ama önce şu iç karartıcı Lisiye Gori'den kurtulalım.

Eşyalar kaldırılır.

PİYER — Petersburg'a giderken Otradnoye'de Rostoflara uğramayı da unutma, azizim Andrey. Dostlara ihtiyacımız var, oysa görüyorsun ki, düşmanlarımız daha çok.

ADREY — Rostoflar mı? Babam milis birliklerinin başına geçtiğinden beri, Kont Rostof ciğeri beş para etmez herifin biri onun gözünde. Gereken sayıda adam vermiyor da ondan.

PİYER — Baban milislerin başında ha? Olacak iş değil.

ANDREY — Pekâlâ oldu işte. Napoleon'un kuşatması onu öyle çileden çıkardı ki, sonunda razı oldu buna — o zamandan beri de bayağı hoşlanmaya başladı bu işten.

PİYER — Bak sen! Le roi de Prusse çetecileri disipline sokuyor ha! Doğru, Kont Rostof'un işine gelmez bu.

NATAŞA — Babam dünyanın en iyi yürekli insanıdır. *(Olay sahnesine doğru ilerlerken, ANLATICI'ya)* Babamın baloda şişko Mariya Dimitriyevna teyzeyle nasıl dansettiğini duydunuz mu? Mariya teyze kazık gibi duruyor, babamsa çevik sıçrayışları, zarif hareketleriyle seyredenlerin soluğunu kesiyordu.

KONTES — *(Telâşla girer):* Nataşa, bakar mısın, kızım? Prens Andrey Nikolayeviç geldi.

ANLATICI — Ha, evet, bir masayla bir iki iskemle getirin. Şuraya da bir büfe.

NATAŞA — Ben kendisini gördüm, ama o beni tanımadı, anneciğim.

ANDREY — Bu kız da kim acaba? Ne güzel gülüyor!

KONTES — Nataşa, hemen git değiştir üstündekileri.

NATAŞA — Değiştirdim, anneciğim. *(Sırtındaki şalı kaldırır.)*

KONTES — Oo! Hem de yeni tuvaletini giymişsin.

ANLATICI — Andrey de akşam yemeği için değişmiş, beyaz süvari albayı üniforma-

sım giymiş. Yola çıkarken yanına almak istememişti bu üniformayı, ama Çara karşı saygısızlık olmasın dife sonradan getirmeye karar verdi.

ANDREY — Ne kız. *(NATAŞA'nın gülüşü duyulur.)* İşte gene gülüyor.

ANLATICI — Andrey şimdi küçük Nataşa'yla annesi Kontes Rostova'nın karşısında oturuyor. Kontesin gözü kendi çocuklarını evlendirebileceği zengin çocuklarında. Durmadan da yakınıyor...

KONTES — Ah, para, para, para.

ANLATICI — Ama bu akşam pek kalabalık değiller. Büyük Kont iş için Petersburg'da, Nikolay da, babasının kendisini çağırması üzerine kıtasından gelmiş, kâhyanın tuttuğu defterleri gözden geçiriyor, borçların toplamını çıkarmaya çalışıyor.

KONTES — Bütün bu para işleri zavallı kocamın aklını karıştırıyor. Bakın, Nikolaycık da hâlâ gelmedi yemeğe! Oo, bakın, kocam neler göndermiş Petersburg'dan: Finlandiya işi ayı pastırması. Mersin balığı. Bunlar da, Prens, Kamçatka karidesi.

ANDREY — Öyleyse, ailenizin mutluluğuna içiyorum, izin verirseniz. *(Kadehini* kaldırır.)

KONTES — Kocamın yemek merakı dillere destandır.

NATAŞA — Moskova'da babam kadar ağzının tadını bilen yoktur. Bütün ziyafetle-

ri o düzenler, daha önce de mutfakta her şeyin tadına bakar.

ANDREY — Benim babamsa büsbütün yabancısıdır böylc zevklerin. *(Acı)* Böyle şeylerden hiç hoşlanmaz.

KONTES — Ah, ah, Prens Nikolay Bolkonski. Siz zavallı kocamın halini düşünün, Prens: Babanız milis birlikleri komutanı olduğundan beri kocamın ona bir sürü asker göndermesi gerekti. Ama zavallı köylüler yalvarıp yakarmaya başlayınca, onlara öyle acıyor ki, gönüllerini alıp evlerine gönderiyor. Sonra iki yüz kişi yerine otuz kişi gönderince, öyle seviniyor, öyle seviniyor ki, hemen bir küçük ziyafet vermeden edemiyor.

ANDREY — Doğrusu aradaki fark ortada. Bizim ev iç karartıcı bir yer, burası ise neşe içinde.

KONTES — Ah, Prens, insanın böyle neşeli çocukları olunca...

NATAŞA — Peki anneciğim, benim yaşımdayken siz de benim kadar neşeli değil miydiniz?

KONTES — Hem de senin kadar sık aşık olurdum, değil mi?

NATAŞA — Gülmeden, aşık olmadan bir an bile yaşıyamam, doğrusu. Belki siz de öylesinizdir de saklıyorsunuzdur öyle olduğunuzu. Evet, evet, Prens, bana kalırsa, siz kendi kendinizden kaçıyorsunuz.

ANDREY — Bütün silâhlarımı elimden

alıyorsunuz, Kontes. *(Kadehini kaldırıp Nataşa'nın şerefine içer.)*

ROSTOF — *(Sağdan girer. UŞAK kendisine yaklaşıp bir kadeh vodka doldurur. ROSTOF, kadehi alırken konuşmaya başlar.)* Zahmet etme, Lavruşka ben yemek yedim. Eh, herifin işini çabuk gördüm sayılır. Yakasından tuttuğum gibi attım, keratayı. Kâhya değil, dolandırıcı bunlar.

KONTES — Gerçekten bizi de dolandırmış mı, Nikolay?

ROSTOF — İnsan emin olamıyor ki. *(Bir vodka daha içer.)* İnsan hiç bir şeyden emin olamıyor. Işin yoksa, durmadan para öde. Bir güzel dayak attım herife. Dayaktan şaşmıyacaksın bu durumlarda.

KONTES — Nikolay bak burada kim var görmüyor musun?

ROSTOF — *(Kadehini bırakıp başını kaldırır, hızla ANDREY'e yaklaşır.)* Ne diyorsunuz. Prens Bolkonski.

NATAŞA — Ağabeyim Kolya. Prens.

ANDREY — Evet, evet. Tanışmıştık. Hem epeyce oluyor, Austerlitz'den önce.

ROSTOF — Prens Brubetski'nin dairesinde.

NATAŞA — Boris'in.

ROSTOF — Evet, Boris'in. (ANDREY'e) Nataşa kendisine aşıktır da, Prens.

ANDREY — Öyle mi?

NATAŞA — Eh, birazcık, şakacıktan.

KONTES — Birazcık, şakacıktan... Bili-

yor musunuz, Prens, küçük bir kasırgadır bu benim kızım. Bütün erkeklerin başını döndürür, ama hiç ciddî değildir, hep şakacıktan. Bir keresinde, on dördüne daha yeni basmıştı, bir baloda Piyer Bezuhof'la mazurka yapıyordu. Her haliyle yetişkin bir kadın gibiydi, derken, dansın tam ortasında el çantasından bir taşbebek çıkarmaz mı! Daha çocuk bu, Prens, küçücük bir çocuk.

ANDREY — Demek Piyer Bezuhof'un da başını döndürdünüz?

NATAŞA — Hayır, Prens, hiç bile. Çok eskiden olmuş bir şey bu. Hem Piyer iyi, akıllı bir insan, gerçekten çok severim onu.

ROSTOF — Yazık ki bu yağlı kuyruk annemin ağına düşmeden kurtuldu.

KONTES — Ah, para, para, para. Gene de böyle konuşman doğru değil, Nikolay, hiç doğru değil...

ROSTOF — Kusura bakma anne. Ben açık konuşurum. *(ANDREY'e)* Ben askerim, Prens, hoşa gitmeyecek bile olsa doğruyu söylemekten çekinmem.

NATAŞA — *(Alaycı)* Bu yanıyla da pek övünür.

ROSTOF — Orduda her şeyin yeri vardır. İnsan emirlere uymakla, gerekirse bu yolda can vermekle zorunludur. Ama kendi kendine emir verebilecek durumda oldun mu, her zaman karar verme özgürlüğü senindir. Neye karar vereceğini de bilirsin.

ANDREY — Bu oldukça sınırlı bir gö-

rüş, Kont, üstelik de tam anlamıyla özgürlük değil. Hayatın bundan çok daha geniş bir ufku olmalı. Doğruluk çok güzel bir şey, ama ordunun tekelinde olduğunu sanmıyorum.

ROSTOF — Oo, bakıyorum, Prens Bolkonski yüksek politikaya yönelmiş. Bütün Rusya'yı kurtarmak istiyor. En önemli kurullarda üye. Sağlığınıza, Prens. *(ANDREY'in sağlığına içer.)*

KONTES — Nikolay, ne demek istiyorsun, kuzum?

ROSTOF — Demek istiyorum ki, politika bugün her türlü açık ve doğru sözlülüğün karşısındadır.

ANDREY — Eğer biz bugün politikayla uğraşmazsak, siz kâhyanıza nasıl davrandınızsa, bize de öyle davranırlar, Kont.

KONTES — Ah, para, para, para.

ROSTOF — Tersine, Prens. Politikanın parayla hiç bir ilişkisi yok. Yalnız politika toplumu bozduğu için, toplumu yöneten para oluyor.

NATAŞA — Ah, Nikolay, ne kadar akıllısın.

ROSTOF — Ben bütün bu işleri anlamaktan Prens Andrey'le Kont Bezuhof kadar gurur duymuyorum.

KONTES — Nikolay!

ANDREY — Özür dilerim, kontes, sadece küçük bir anlaşmazlık bu. Kont Nikolay benim reform tasarılarımdan hoşlanmıyor, ama bu reform hareketlerinin başında doğ-

rudan doğruya Çar'ın kendisinin bulunduğunu unutuyor.

ROSTOF — Bir anlaşmazlık filân yok. İşin iç yüzünü anlar anlamaz Çar da tutumunu değiştirecektir. Eğer bir gün bir bölük asker alıp bu reformcuların üzerine gitmemi emrederse, bir an bile duracağımı sanmayın.

ANDREY onuruna saldırılmışçasına yerinden sıçrar, ROSTOF da onu izler. NATAŞA ağlamaya başlar.

KONTES — Nikolay! Naataşa! Prens! Rica ederim!

NATAŞA — Kolya, ne yapıyorsun? Ne yaptığını sanıyorsun? Biliyorum sen artık koca adam oldun, ama bizim küçük Kolya olmaktan bir türlü kurtulamadın. Ah, Prens, siz de görüyorsunuz, değil mi, aslında onun sadece tatlı, düşler ülkesinde yaşıyan, iyi yürekli bir çocuk olduğunu? Böyle kabalık etmesi asker olduğu, doğru sözlülükten hoşlandığı için. Doğruların da kaba ve kırıcı olması gerektiğini sanıyor. Ya sen Kolya, Prensin nasıl bir insan olduğunu görmüyor musun? Unuttun mu onun...

ANDREY — Özür dilerim, kontes. Kabalık eden benim. Özür dilerim, efendim. Sizden de Rostof. Çok haklısınız, kızkardeşim de aynı şeyi söylemişti. En büyük kusurum, gururum.

ROSTOF — *(ANDREY'e gider);* Ben siz-

den özür dilerim, Prens, fazla ileri gittim. İleri gitmem gerekiyordu, çünkü, aslında, büyük bir hayranlık duyuyorum size. Evet tâ içimde, her zaman sizinle dost olmak istedim. Size karşı söylediğim bütün bu sözler bir hayranınız değil, ancak bir düşmanınız olsaydım, bir anlam taşıyabilirdi. *(El sıkışırlar.)*

NATAŞA onlara bakar ve gülümser.

ANDREY — Yeni görevime beni mutlu ve umutlu olarak gönderdiğiniz için teşekkür ederim.

GONK IŞIKLAR

ANDREY — *(Sahnedeki özel yerinde)* Bana verilen görevin ne olduğunu şimdi anlıyorum. İnsan Haklarının Rusya'da kanunlaşmasını sağlamam gerekiyor. Yani barışa kavuşma hakkını. Barış getirecek bana bu küçük kız.

IŞIKLAR

KONTES *(Karanlığın içinden NATAŞA'ya doğru gelerek):* Nataşa, daha yatmadın mı yavrum?

NATAŞA — *(Sahnedeki özel yerinde, bacaklarını göğsüne doğru çekerek bir koltuğa oturmuş, kollarını da bacakları altında birleştirmiş):* Anneceğim. Sevgili anneciğim, gördünüz mü, ne kadar değişmiş?

KONTES — Ne o gene aşık mı oldun hemen?

NATAŞA — Ne olur, sormayın, anneci-

ğim, söyleyemem. Hiç hiç böyle olmamıştım daha önce. Korkuyorum, öyle korkuyorum ki.

KONTES — Ben de korkuyorum, yavrucuğum. Hadi yat artık.

NATAŞA — Hiç uykum yok. Biz Moskova'da değil de, Otradnoye'deyken gelmesi yazılıymış. Şimdilik bilmediği, ama benim yüzümden ne olduğunu anlayacağı bir yeni görevi yüklenmesi gerekiyormuş. Alınyazısı bu. Anneciğim, dul olduğu için utanmam gerekiyor mu, kuzum?

KONTES — Hadi duanı et de, böyle saçma sapan şeyler söyleme.

NATAŞA — Anne, ben çok mu küçüğüm?

KONTES — Nataşa, artık on yedi yaşındasın, ben senin yaşındayken evlenmiştim bile.

NATAŞA — Anneciğim, benim sevgili anneciğim, seni ne kadar seviyorum, bilsen...

GONK IŞIKLAR

ANLATICI — Bu gece herkes bir düş görüyor Otradnoye'de. Nataşa peri masallarındaki prensese tutulan gümüş renkli ayla pırıl pırıl yıldızları görüyor. Prens Andrey kendini beyaz üniforması içinde Çar'ın balosunda beyazlar giymiş bir kızla dansederken görüyor ikisi de beyazlar içinde. Ama Kontes uyanık, o da ağırbaşlı ve bekâr olan Prens Andrey Bolkonski'yi düşünüyor onun nasıl sayılan, tanınan ve zengin bir soylu kişi ol-

duğunu. Bir yandan da. «Ah, para, para, para, diyerek içini çekiyor.

Bu arada sahnedeki eşyalar kaldırılır.

GONK IŞIKLAR

ANLATICI — Bu küçük olay 1810 yılının güzünde geçmişti. Şimdi gene kıştayız. Ağaçların yaprakları döküldü, köyde kentte kar diz boyu. Devlet işleri nasıl gidiyor, Prens Andrey?

ANDREY — *(Sahnedeki özel yerinde):* Kanunları Hazırlama Kurulunun başkanıyım. Bireyin haklarıyla ilgili kanun için Napoleon ve Jüstinyen kanunları ile kendi deneylerimden yararlanıyorum.

ANLATICI — Sen ne yapıyorsun, Piyer?

PİYER — Ben hâlâ her türlü kötülükten arınmaya, yaşayışıma yeni bir düzen vermeye çalışıyorum.

ANLATICI — Peki, ya bizim küçük Nataşamız nerede?

NATAŞA — *(Sahnedeki özel yerinde):* Moskovadaki evimizi açmadık bu kış, ama Petersburg'a geldik. Babam biraz da buradaki işleriyle uğraşsa, iyi olacak.

ANLATICI — Öyleyse Prens Andrey'i de görebilmişsindir.

NATAŞA — Hemen hemen her gün uğruyor.

ANLATICI — Sonra?

NATAŞA — Ne olur, bana sormayın.

ANDREY — Piyer, dostum, dostum, bendeki değişikliği görüyorsun, değil mi? Böyle bir duyguyu hiç tatmamışım eskiden.

NATAŞA — Çarın verdiği baloda karşılaştık. Dans ettik. O da beyazlar içindeydi, ben de. Mutlu olup olmadığımı sordu. İnsan nasıl mutlu olmaz bu durumda?

PİYER — Ne oluyor, Nataşa'ya? Andrey'e ne oluyor? Onları düşündükce hem seviniyorum, hem korkuyorum.

ANDREY — Piyer, görmüyor musun? Meğer ne kadar boşmuş bundan önceki hayatım. Bana yaşamayı öğretti o.

PİYER — Andrey, neler söylüyorsun?

ANDREY — Seviyorum, dostum seviyorum.

PİYER — Nataşa Rostovayı mı?

ANDREY — Evet, evet. Başka kim olabilir? Ama o beni sever mi? Biraz yaşlı değil miyim ben onun için? *(Sessizlik)* Neden bir şey söylemiyorsun?

PİYER — Ben mi? Ben ne demiştim sana? Bunun ergeç olacağını söylememiş miydim? O kız — O kız — dostum — bırak felsefe yapmayı, evlen o kızla, evlen.

ANDREY — Bakalım Nataşa?...

PİYER — *(Söylenircesine)* Seviyor seni.

ANDREY — *(İnanmayan, ama gene de sevinç dolu bir sesle)* Saçmalıyorsun.

PİYER — Gerçekten seviyor. Seni seviyor, seni, seni.

ANDREY — *(Rahatlıyarak içini çeker)* Bir türlü inanamıyorum böyle bir şeyin olabileceğine. Bu günlerde ikiye bölündü benim için dünya. Bir yarısında o var, aydınlık, barış, inanç, doğruluk. Öbür yarısında, onsuz yarısında ise, karanlık ve mutsuzluk.

GONK

ANLATICI — Bu yalnız senin elinde değil, delikanlı. Düşen bir yaprağın yönü nasıl esen rüzgâra bağlıysa, sizin alın yazınız da siyasal gidişe, tarihsel kaçınılmazlığa bağlı.

NAPOLEON — *(Kader sahnesinde, kendine duyduğu güvenle gülümseyerek)* Ee, bakın ben de evlendim. Arşidüşes Marie Louise iki yıldır Fransa imparatoriçesi. *(Keyifli)* Benden size öğüt, evlenecekseniz, Alman kadınlarından şaşmayın. Yumuşak başlı, iyi, şımarmamış, gül gibi kadınlar. Üstelik, evlenmekle imparatoriçe Maria - Teresa'nın torunu, 16. cı Louis'nin ise yeğeninin oğlu oldum.

ANLATICI — *(Saraylıymış gibi)* Büyük başarı!

NAPOLEON — Üç yıl sonra bütün dünyaya hükmedeceğim.

ANLATICI — *(Alaycı)* Şişmanlamışsınız, efendimiz; geceleri gözünüze pek uyku girmiyor. Durmadan hesap yapıyorsunuz. Savaşlar pahalıya patlıyor, majeste.

NAPOLEON — Benim savaşlarım mı? Çok kazançlı bir iş. Özel bir hesap tutuyorum savaşlar için. Bütçemin olağanüstü bölümü.

Buyurun kendiniz bakın. *(Perdeyi gösterir projeksiyon perdesinde anlatıcının okuduğu şu bütçe belirir.)*

ANLATICI — Olağanüstü bölüm.

	Gelir	Gider	Kazanç
Üçüncü Koalisyon	75,5	27.0	48,5 milyon frank
Dördüncü Koalisyon	484,8	202,1	280,7 milyon frank
Beşinci Koalisyon 1809	164,5	76,1	88,4 milyon frank
Mallarımdan	70,3	5,6	14,7 milyon frank
Toplam	**743,1**	**310,8**	**432,3 milyon frank**

NAPOLEON — Nasıl? 432 milyon franklık bir kazanç. Aklın zaferi derler buna. İki büyük güç var dünyada, akıl ve kılıç. Kılıç örgütlendiremez, akıl da savaşamaz. Ama yönetmek ve savaş kazanmak demek kılıç gücünü örgütlendirme dehasına sahip olmak demektir.

PİYER — Öyleyse barış suya düştü. Önümüz savaş, savaş, savaş.

GONK IŞIKLAR

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DENEME YILI

ANLATICI — Şimdi gene Lisıye Gori'ye dönüyoruz. *(Sahne düzenlenir)* Prens Andrey Nataşa'yla evlenmeye karar verdi ve onu ailesinden istedi. Piyer'in önerisi üzerine Lisıye Gori'ye gelip bu evlenme için babasının iznini isteyecek, böylece babasıyla arasındaki anlaşmazlığa da belki bir son verecek. Yıl: 1811. Mevsim İlkbahar.

GONK IŞIKLAR

ALPATİÇ — *(Soldan girerken Mariya da kaygılı ve sinirli bir halde sağdan girer)* Geldiler.

MARİYA — Öyle mi? Peki babam?

ALPATİÇ — Prens hazretleri sabah gezintilerinden henüz dönmediler.

MARİYA — Babamın keyfi nasıldı bu sabah?

ALPATİÇ — Pek yerinde değildi. Prens hazretleri çok sinirliydi. Korkarım bir tatsızlık çıkabilir.

MARİYA — Ah, Yüce Tanrım, sen onu yatıştır.

ANDREY, KONTES ve NATAŞA soldan girerler.

ANDREY — *(Hemen kızkardeşine giderek)* İşte geldik Mariya'cığım. Kontes, Kardeşim Mariya Mariya, Nişanlım...

MARİYA *(Duygulu)* Dilerim mutluluk getirirsiniz evimize *(Nataşa'yı kucaklar, geri çekilip yüzüne bakar, sonra gene kucaklar.)* Tanrı sizi ve Andrey'i kötülüklerden korusun. *(İri yaşlar belirir gözlerinde).*

KONTES — Siz gerçekten iyiliğin tâ kendisisiniz, tıpkı Andrey'in söylediği gibi.

MARİYA *(Ürkerek)* Öyle mi **dedi? Ha**yır, hayır, ben *(Nataşa'nın başını okşayarak)* Güvercinim benim, talı güvercinim...

ANDREY — *(Bu sahneyi aydınlık bir gülümsemeyle seyreder, sonra ciddileşerek)* Babam nerede?

MARİYA — *(Telâşlı)* Hay Allah! Babam — nasıl unuttum! Birazdan gelir.

NATAŞA merakla torna tezgâhına gidip çarkı döndürür.

KONTES — *(Birden korkuya kapılarak)* Nataşa, ne yapıyorsun!

NATAŞA — Ne var anne?

ANDREY — Nataşa, lûtfen dokunmayın ona.

NATAŞA — Neden anne? *(Bir çocuk gibi sevinçli, çarkı hızla döndürür.)*

ALPATİÇ — *(Kapıda)* Prens hazretleri.

YAŞLI PRENS — *(Odaya girmiştir bile, çarka bakar)* Ne oluyor burada? *(Tezgâha gidip çarkı durdurur)*

NATAŞA — *(Üzgün)* Ah... *(Ne olduğunu birden hatırlayarak)* Ne güzel bir torna tezgâhı. Bizim kâhya Lavrenti'nin de bir tane var, başına geçip çalışmak istiyorum, ama elimi bile sürdürmüyor.

KONTES — Prens hazretleri, özür dilerim...

YAŞLI PRENS — Sizin kâhyanın da var ha? Üstelik küçük kontes de çalışmak istiyor?

ANDREY — Babacığım, izin verirseniz... *(Kontes ile Nataşa'yı babasına tanıtmak için bir hareket yapar.)*

YAŞLI PRENS — Sonra. Önce oğlumla görüşmek istiyorum. Bayanlar odalarına gidebilirler. Prenses Mariya — *(Başıyla işaret eder.)* Dışarı. Kendilerini çağırtıncaya kadar beklesinler.

KONTES — *(Bu kabalık karşısında soğukkanlılığını kaybederek)* Mon dieu!

NATAŞA — *(Hemen annesine)* Anneciğim, hadi gel evi dolaşalım *(Gene annesine telâşlı bir fısıltıyla)* Andrey'in babasıyla ön-

ce yalnız konuşması gerekiyor... *(KONTES, MARİYA ile çıkar)*

YAŞLI PRENS — Ee, söyle bakalım? Hangisini alıyorsun? Anasını mı, kızını mı? Anası sana göre büyük. Kızı da küçük. Hangisini öyleyse?

ANDREY — Kızı.

YAŞLI PRENSES — Kaç yaşında?

ANDREY — On yedi.

YAŞLI PRENS — Prens Bolkonski'nin evleneceği insan için sence uygun bir yaş mı bu? Benim sevgili oğlum aklını mı kaçırdı ki, bir çocukla, hem de Rostof ailesinden bir çocukla evleniyor? Bu insanların kim olduklarını, kimlerin ağına düştüğünü biliyor musun sen?

ANDREY — Baba rica ederim.

YAŞLI PRENS — Ahlâksız, kumarmaz, dolandırıcı bunlar!

ANDREY — Kont İlya Rostof Moskova'nın üstün çevrelerinde sevilen, sayılan bir insan, sonra kendi bölgesindeki soyluların da en ileri geleni.

YAŞLI PRENS — Verdiği ziyafetlerin parasını ödemeyen, elinde olan paradan daha çoğunu yiyen, hele göndermesi gereken sayıda asker göndermeyen bir adam müflisin biridir, dostum.

ANDREY — Beni ailesi değil, Nataşa ilgilendiriyor.

YAŞLI PRENS — Sen onu almayacak

olsan, bütün malları mülkleri haraç mezat satılcak.

ANDREY — Kendimden söz edebilir miyim?

YAŞLI PRENS — Oo, kendinden Buyrun.

ANDREY — Cepheden döndüğümden beri nasıl bir ruh haleti içinde olduğumu biliyorsunuz. Öteki dünyaya gitmiş de dönerken, tek umudum karım Liza'daydı. Onunla birlikte bu umudum da gömüldü. O gün bu gün sanki savaş alanında vurulmuş yatıyordum hep - bunu siz de belirtmiştiniz. Ama işte olmasını istediğiniz şey oldu. Bu kızın sayesinde hayata dönüş yolunu buldum. Evet baba, küçük kontes beni yaptığı işten mutluluk duyan, gerçekten yaşayan bir insan yaptı yeniden.

YAŞLI PRENS — Ya! Bu Rostova ha! Bu küçücük kız seni düzenli, becerikli bir adam yaptı, demek! Peki, bu kızcağızın Bolkonski ailesini Petersburg'da temsil edebileceğine aklın kesiyor mu?

ANDREY — Bundan hiç kuşkunuz olmasın, ama böyle bir şey gerekmeyecek. Çünkü Petersburg'da değil Boguçarova'da oturacağız.

YAŞLI PRENS — Oo! Bir dağ kulübesinde romantik bir aşk masalı.

ANDREY — Hayır, yeni bir ev yaptıracağım.

YAŞLI PRENS — Peki, ya Petersburg'daki reform çalışmaların?

ANDREY — O işi bitirdim.

YAŞLI PRENS — Demek bir şey çıkmadı sonunda?

ANDREY — Hayır, ben kendime düşen işi yapıp yasama meclisine verdim.

YAŞLI PRENS — Başaramadın demek! İnsan bir işten vazgeçerse, o işin sonu iyi olmaz. Ben vazgeçirememiştim seni bu reformlardan, ama bu küçücük kız işinin bittiğini sanıp kendini kandırmanı sağlayabilmiş. Boşuna karşı çıkma. Ben seni bilirim. Sen yaptığın her işe bütün benliğinle sarılırsın. Bu önce Bonaparte'tı, sonra Bonaparte'a karşı savaş, arkasından reformlar şimdi de bu Rostova. Çocukluktan, şaşkınlıktan başka bir şey değil bütün bunlar.

ANDREY — Sizden başka kimse çocuk ve şaşkın gözüyle bakmıyor bana. Beni yanlış tanıyorsunuz. Onunla evlenip Boguçarova'ya yerleşeceğim — siz izin vermezseniz bile yapacağım bunu.

YAŞLI PRENS — Ne istersen yap, Boguçarova'ya yerleş: İstersen Karatayef'i oranın efendisi yap. Bana vızgelir, ama biraz bekleyelim, önce düşünelim biraz.

ANDREY — Benim bekleyecek vaktim yok.

YAŞLI PRENS — Asıl benim bekleyecek vaktim yok — bu ailede huzuru sağlamak için. Ama sen bekleyeceksin, küçük

kontesin de bekleyecek. Daha çocuk o, üstelik senin çocuğunu yetiştirmek zorunda. Biraz beklesek, şöyle bir yıl kadar.

ANDREY — Bir yıl? Olmaz.

YAŞLI PRENS — Dışımızdaki savaşa bir de kendi aramızdaki savaşı katmayalım. Barış için bir yıllığına dışarı git. Çocuğunu yetiştirecek birini bul. Bakarsın, bu arada ben de ortadan kalkarım.

ANDREY — Barışmamız için. Peki. Kabul. Bir yıllığına.

YAŞLI PRENS — Şimdi nişanlı sayılırsınız. Öp şuradan. *(ANDREY babasını yanağından öper. YAŞLI PRENS sözünü dinlettiği için keyifli.)* Alpatiç. Hey, Alpatiç. Nereye saklandın, itoğlu it?

ALPATİÇ — *(Girer)* Buyrun, Prens Hazretleri?

YAŞLI PRENS — Terliklerimle havlumu getir. *(ALPATİÇ çıkar. ANDREY'e)* Peki ne zaman gideceksin?

ANDREY — *(Biraz düşündükten sonra):* En kısa zamanda.

YAŞLI PRENS — İyi, çok iyi.

(ALPATİÇ bir çift acem terliğiyle girip YAŞLI PRENS'e gider. PRENS oturduğu yerde ayaklarını kaldırır, ALPATİÇ arkasını YAŞLI PRENS'e dönerek efendisinin çizmelerini çıkarmaya çalışır.)

Çek, Alpatiç, sıkı çek. *(Şarkı söyliyerek)* Heya mola, heya mola. *(Yardım olsun diye öbür ayağıyla Alpatiç'in kıçına bir tekme atar)* Şimdi öbürünü. Hadi bakalım. Asıl Heya mola, heya mola. Ha şöyle.

KONTES, NATAŞA ve MARİYA girerler. ALPATİÇ elinde çizmelerle çıkar.

ANDREY — *(Tanıştırır.)* Kontes Anna Pavlovna Rostova, Kontes Natalya İvanovna — babam.

YAŞLI PRENS —*(Elinden geldiğince çevikbir hareketle sıçrar ve teklifsiz bir tutumla)* Adınızı duydum, Anna Pavlovna, babanız Pavel Konstantinoviç büyük dostumdu, Kont İlya Andreyeviç'in ününü ise daha iyi biliyorum. Kalpazanın biri, bana asker göndereceği yerde, eline silâh veremiyeceğim kadınları gönderiyor. Yoksa Kont İlya Andreyeviç savaşlarında kadınlardan mı yararlanıyor?

KONTES — Hayır, Prens, bizim ailede savaştan anlayan biri varsa, o da, oğlum Nikolay'dır. Friedland çarpışmasından sonra Çar Saint George nişanı vermişti kendisine.

YAŞLI PRENS — Bravo Kontes, nasıl konuşulacağını çok iyi biliyorsunuz. Aylak günlerimi böyle sevimli insanlar arasında geçirmek benim için büyük bir zevk olur, doğrusu. *(Nataşaya bir göz atarak)* Acaba, Kontes hazretlerinin beni bir kaç dakika küçük hanımla yalnız bırakmalarını rica ede-

bilir miyim? Bu kuş beyinli kızcağızın oğlumu nasıl bu kadar çabuk değiştirdiğini merak ediyorum. Prenses Mariya, lûtfen.

KONTES — *(Ürkerek, boyun eğmek istemez.)* Ama, Prens hazretleri, rica ederim...

YAŞLI PRENS — Şart Kontes, şart.

KONTES — Öyleyse Tanrı yardımcın olsun güvercinim, Tanrı yardımcın olsun!

YAŞLI PRENS — Tanrı değil, Kontes, Akıl. Ne de olsa, küçük hanımı tanımıyorum daha.

KONTES — Ne olur, iyi davranın ona, Prens.

NATAŞA — *(Annesine)* Merak etmeyin anneciğim, kuş beyinli, yüzünüzü kara çıkarmaz.

KONTES — *(İçini çekerek)* Ah, Küçük kasırgam benim. *(Boyun eğmişçesine güler, Mariya'yla çıkar.)*

NATAŞA, ne de olsa biraz korkmuştur, geri geri ikon'a yaklaşır.

YAŞLI PRENS — Ne o, ikona mı koşuyorsun? Korktun mu? Yoksa böyle şeylere de mi inanıyorsun?

NATAŞA — *(Böyle saçma sapan konuştuğu için merakla karışık bir ürkeklik ve neşe içinde)* Böyle şeylere mi? Hayır. Ama, insan tehlikedeyken, bir koruyucu meleği olması hiç de fena bir şey değil.

YAŞLI PRENS — Yaa! Küçük güvercin tehlikede demek? Şeytan da benim, öyle mi?

NATAŞA — Şeytan mı? *(Çekinmeden başını «hayır» anlamında sallayarak)* Hayır, Prens hazretleri. Bence çok sevimlisiniz siz.

YAŞLI PRENS — Ben mi? Bak sen! *(Kendini toparlayarak)* Evet, Kontes Rostova? Neymiş bakalım? Bir şeyler biliyor muymuş? Bir şeyler öğrenebilmiş mi? Cebir? Geometri? Fransızca? Almanca? Lâtince? Bolkonskilerden bir prensin evini çekip çevirebilir mi, bakalım. *(Nataşa'yı korkutmak istercesine)* Hamama giren, terler.

ANDREY — Babacığım, rica ederim, Kontesi üzmeyin.

NATAŞA — O kadar çok soru soruyorsunuz ki, Prens Hazretleri, hangisine cevap vereceğimi bilemiyorum.

ANDREY — Bırakın bu soruları. Ben biliyorum Aritmetik derslerinin ne olduğunu.

NATAŞA — Aritmetik mi? Lûtfen, bir şeyler sorun, Prens Hazretleri. En çok şan derslerini severim. Sesim de oldukça güzeldir, değil mi Andrey? Sonra felsefeyi severim. Evet, evet okuduğum filozofların arasında Locke, Pascal, Diderot, Voltaire...

YAŞLI PRENS — Voltaire mi? Bak sen - bak sen...

NATAŞA — Tabiî Lâtince, Fransızca, Almanca da biliyorum. Ev çekip çevirmeye gelince? Köydeki malikânede yetiştiğimi unutmayın.

YAŞLI PRENS — Peki öyleyse, Geometri. Otur şuraya. *(Masayı gösterir)*

NATAŞA masaya oturur.

(Nataşa'nın önüne bir kâğıt koyar.) Üçüncü uygunluk teoremi.

NATAŞA — *(Hemen)* Açıları eşit olan üçgenler birbirine uygundur.

YAŞLI PRENS — İspatı.

NATAŞA — Yarı-çaplar teoremi. Yarı çaplarla paralel çizgiler kesiştiği zaman ortaya çıkan parçaların birbirleriyle ilişkisi onlara ait paralel çizgilerle aynıdır.

YAŞLI PRENS — Sen bizim Prenses Mariya'dan daha akıllıymışsın.

NATAŞA — Size bir soru sorabilir miyim?

YAŞLI PRENS — Nasıl? Anlamadım? Hadi, sor bakalım.

NATAŞA — Bu nedir? *(Kâğıda «i» harfini çizer)*

YAŞLI PRENS — «İ» mi? «i» harfi mi o? Neymiş peki bu?

NATAŞA — Sanal bir sayı bu? Her kökün sanal bir çözümü vardır.

YAŞLI PRENS — Kontes benimle alay mı ediyor?

NATAŞA — Hayır — «i» eksi birin köküdür.

YAŞLI PRENS — Kuşbeyinli, kuşbeyinli. Koca bunağın biri sayıyorsun beni, değil mi?

NATAŞA — Hayır, hayır, Prens Hazretleri. Öğretmenim Almanya'da öğrenmiş bunu. Orada, Göttingen üniversitesinde profe-

sör olan Gauss adında ünlü bir matematikçi var. O bulmuş. Bunlara «bileşik sayılar» adını veriyor o. Her bileşik sayı gerçek bir sayı ile sanal bir sayıdan meydana geliyor. Her sayı bir bileşim. Harika bir şey, değil mi? Müzik kadar güzel bir şey.

YAŞLI PRENS — *(Bağırarak):* Sus, sus. gerektiğinden çok şey varmış bu küçücük kafada! Tehlikeli bir çocuk bu, Prens Andrey.

NATAŞA *(Sararak):* Geçmedim mi?

YAŞLI PRENS — Orasını düşüneceğiz. *(Öfkeyle odadan çıkar.)*

ANDREY güler. NATAŞA bir an için gülsün mü, ağlasın mı, bilemez, sonra gülme isteği ağır basar, ANDREY'in kollarına koşar.

NATAŞA — Baban hârika bir adam. Kendisini çok seveceğim. Sevmeye başladım bile.

ANDREY — Sana pek yumuşak davranacağını sanmıyorum.

NATAŞA — Yok, yok. Seni de görür görmez sevmiştim, oysa senden korkuyordum o zaman. Babandan da biraz korktum, ama onu da ilk görüşte sevdim. Gözümün önüne geliyor burada nasıl büyüdüğün. Küçük bir çocuk olarak canlandırabiliyorum seni gözümde.

ANDREY — Nataşa, sana bir şey söylemem gerekiyor...

NATAŞA — *(Çabuk)* Önemli bir şey mi? *(ANDREY «evet» anlamında başını sallar.)* Sonra söylersin.

ANDREY — Olmaz!

NATAŞA — *(Eliyle ANDREY'in ağzını kapayarak):* Ne olursun — çocukluğunu görür gibi oluyorum — *(ANDREY ağzına uzanan elin ayasını öper.)* İncecik, gururlu bir çocuk — ağırbaşlı, sıkı bir eğitime göre yetiştirilmiş — iri, zeki bakışlı gözler biraz hüzünlü — bozkırdaki atlar gibi delişmen ve başıboş olmayı özleyen gözler.

ANDREY onu öper, NATAŞA bu öpüşü çaresiz boyun eğer şekilde kabul eder, sonra kollarını ANDREY'in boynuna dolar, onu çılgınca öper, birden kendisini ondan koparark bir iki kere döner ve odayı gözden geçirir.

Ah, burada ne güzel şarkı söylenir, Andrey. Sesimi alıp götürüyor bu oda, bağıra bağıra şarkı söylemeye zorluyor beni sanki.

ANDREY — Sesin çok güzel.

NATAŞ A— Burada mı oturacağız, Andrey?

ANDREY — Hayır. Boguçarovo'da oturacağız. Yeni bir ev yaptıracağım orada.

NATAŞA — Ben burada oturmak isterdim oysa. Senin yaşamış olduğun bu yerlerde oturmak isterdim. Ne olur, Andrey.

ANDREY — Ama babam...

NATAŞA — Babanla ben çok iyi anlaşacağız, göreceksin. Bütün o sertliğini, hırçınlığını bir yana bırakacak. Benimle göğsün kabaracak, Andrey. *(ANDREY'in başını elleri arasına alır, onu öper.)*

ANDREY — Evet, Nataşa, göğsümü kabartıyorsun benim. Hem de şimdiden.

NATAŞA — Neden öyle kaygılı gözlerle bakıyorsun bana? Bir şey mi var, Andrey?

ANDREY — Beni sevmekten vazgeçebilirsin.

NATAŞA — Hayır, hayır, hiç bir zaman.

Piyer Bezuhof'u mu kıskanıyorsun, yoksa? Onu çok severim, ama o başka bir şey.

ANDREY — *(Gülerek):* Piyer'i mi? Yok canım. Candan, garip adamın biridir Piyer. Tek dostumdur hayatta.

NATAŞA — Andrey, ne olur, yarından tezi yok, taşınalım buraya. Hemen yarın, ne olur, yarın de, hemen de...

ANDREY — Yarın olmaz, Nataşa, buraya olmaz.

NATAŞA — Olmaz mı? Niçin olmaz? Andrey, benden bir şey mi gizliyorsun?

ANDREY — Beklemek zorundayız.

ATAŞA — Niçin?

ANDREY — Babam öyle istiyor.

NATAŞA — Ama niçin?

ANDREY — Bir yıl için yurt dışına gitmem gerekiyor.

NATAŞA — Bir yıl mı? Koca bir yıl? Ama niçin bütün bir yıl? Neden bir yıl?

ANDREY — Babamla barışmamız için. Sonradan bizim için de bir tatsızlık çıkmasın diye.

NATAŞA — Nasıl olur! Nasıl olur. Tanrım... Niçin koca bir yıl?

ANDREY — Bir yıl nedir ki? Biz birbirimizin oldukça, birlikte önümüzde koca bir hayat olduktan sonra.

NATAŞA — *(Mutsuz bir sesle, içinde bir şey kırılmış gibi):* Evet, evet. Sen ne dersen öyle yaparım. Ne istersen.

ANDREY — *(Kesin ve avutucu bir sesle):* Artık nişanlıyız. Ama senin özgür olmanı istiyorum — bu önümüzdeki bir yıl içinde eğer — eğer bir başkasını sevdiğini anlarsan...

NATAŞA — Hiç bir zaman. Niçin böyle şeyler söylüyorsun? Hep seni sevdiğimi biliyorsun. Yalnız seni.

ANDREY *(NATAŞA'yı öper):* Allahaısmarladık, Nataşa.

NATAŞA — Andrey gitme. Gitme. *(Birden kendine gelir.)* Ya gene savaş başlarsa? *(Gözyaşlarını tutamaz.)* Andrey, Andrey.

GONK IŞIKLAR

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ZAMANLA YARIŞ

Müzik: Bir tempo ölçeği zamanın geçişini belirtmektedir. Bunun yanısıra ritimli, inatçı bir müzik.

ANLATICI — Evet, ya gene savaş başlarsa? İşte bu sorunun ardından zamanla yarış başlıyor. Andrey, yurt dışında, Avrupa'da, olayların birbirini nasıl kovaladığını izliyor.

GONK

ANDREY *(Sahnedeki özel yerinde):* Babama yazıp daha önce dönmek istediğimi bildirdim. Fakat o kararlaştırdığımız bir yıllık sürede inatla diretiyor.

GONK

ANLATICI — Ya Nataşa?

KONTES — *(Karanlıktan çıkıp Nataşanın sahnedeki özel yerine yaklaşır.):* Sinirlerin ne kadar gergin, Nataşa! Küçük güvercinimi nerdeyse tanıyamaz oldum artık.

Beni korkutuyorsun, yavrucuğum.

NATAŞA — Ben de korkuyorum, anneciğim. Ben de nerdeyse tanıyamıyorum kendimi. İnsanın büyük bir heyecanla bir şey yapmak isteyip de, sonra bunun ne olduğunu bilememesi neden ileri geliyor, anne?

KONTES — Andrey'i özlüyorsun da ondan, yavrucuğum.

NATAŞA — Anneciğim, öyle korkuyorum ki. Herkes savaş olacak diyor. Piyer bile.

KONTES çıkar.

GONK IŞIKLAR

PİYER — *(Sahnedeki özel yerinde)* Şu anda Napoleon savaş hazırlıkları yapıyor, çünkü Çar Aleksandr'ın kendisine karşı silâhlandığına iyice inanmış. Çar Aleksandr da savaş hazırlığı yapıyor, çünkü o da Napoleon'un kendisine karşı silâhlandığına inanıyor. İkisi de ne yaparlarsa yapsınlar, bu ikisinin de inançlarında ne kadar haklı olduklarını göstermekten başka bir işe yaramıyacak.

GONK

ANLATICI — 1812 yılının Mayıs ayında Napoleon Dresden halkının kendisine bağlı-

lık gösterisi yapacakları törende bulunmak üzere o şehre doğru yola çıktı.

GONK

NAPOLEON — *(Kader sahnesinde):* Son on dört aydır barışı korumak için elimden gelen her şeyi yaptım, fakat...

ANLATICI — Fakat bir yanda diplomatlar barışı korumaya çalışırlarken, öte yanda generaller savaş hazırlığı yapmaktan başka bir iş kalmamış gibi harekât plânlarını çiziyorlar.

GONK

NATAŞA — Andrey niçin dönmüyor?

GONK

ANDREY — Geliyorum.

GONK

ANLATICI — 29 Mayıs 1812. Napoleon Dresden'den ayrılıyor. *(Projeksiyon: Napoleon'un geçeceği yolları gösteren bir harita.)*

GONK

ANDREY — 1812 yılının Mayıs ayının 29'unda Rus sınırına varıyorum.

GONK

ANLATICI — Haziran'ın on dokuzunda, Napoleon Posnan, Thorn, Danzig ve Königs-

berg'den altı atın çektiği bir arabayla geçerek ordusuna katılıyor.

GONK IŞIKLAR

NATAŞA — Andrey neden dönmüyor? Ben hep biliyordum: Artık hiç mutlu olamıyacağım.

ANATOL — *(Karanlığın içinden belirerek NATAŞA'nın özel yerine yaklaşır.):* Mutlu olun Kontes. Operada bir locamız var. Sizi seviyorum.

NATAŞA — Ne olur, böyle şeyler söylemeyin, Prens. Ben nişanlıyım.

ANATOL — Sonra da ablam Yelena'nın evine gideceğiz. Sizi kollarıma almama dünyada hiç bir şey engel olamaz.

NATAŞA — Beni rahat bırakın Prens.

ANATOL — *(Nataşa'ya sarılarak):* Seni seviyorum, seni seviyorum, Nataşa.

(Nataşa'yı öper.) Nataşa, Nataşa.

GONK IŞIKLAR

ANATOL karanlıkta kaybolur.

ANDREY — 20 Haziran'da Vilna'ya varıyorum.

GONK

ANLATICI — 24 Haziran'da Napoleon Niemen nehrini geçiyor.

GONK

ANDREY — Vilna'dan Çar'ın Napoleon'a bir ültimatom verdiğini öğreniyorum. Çar şöyle diyor. *(Ayağa kalkar.)* Yurdumdan son düşman askerini kovuncaya kadar savaşmaktan vazgeçmeyeceğim.

GONK

ANLATICI — Aynı gün Anatol Kuragin'le yarası iyileşen Dolohof — hani şu Piyer'in düelloda yaraladığı bıçkın — Nataşa'yı kaçırmaya kalkıyorlar. Fakat başaramıyorlar. Gelgelelim, bu bir anlık sürçme Nataşa'nın kendine olan bütün güvenini yitirmesine yetiyor. Nataşa, böyle bir şeyi gizlemiyecek kadar doğru bir insan olduğu için, olanları Andrey'e yazıyor.

KONTES — *(Karanlığın içinden gelip NATAŞA'ya yaklaşır):* Ah, yavrucuğum, öyle bir adama nasıl kapıldın?

NATAŞA — Ne olur, sormayın, anneciğim. O konu kapandı artık.

KONTES — *(Ağlıyarak giderken): Ne* utanç verici bir şey.

NATAŞA — Ama Kuragin benimle evlenmek istiyordu.

PİYER — Alçak herif!

NATAŞA — Alçak değil o. Dünyanın en iyi, en soylu insanı.

PİYER — Ama o zaten evli.

NATAŞA — Hayır. Doğru değil bu. Doğru olamaz! *(Ağlayarak bayılır).*

GONK IŞIKLAR

ANLATICI — Koş, Piyer, yetiş. Nataşa kendini zehirledi.

GONK IŞIKLAR

*Piyer özel yerinden **NATAŞA**'ya koşar.*

NATAŞA — Kurtarın beni. Bunu niçin yaptım, bilmiyorum.

PİYER — Korkma, Nataşa — Önünde koca bir ömür var daha.

NATAŞA — Hayır, Piyer. Benim için her şey yıkıldı artık.

PİYER — Her şey mi? Ah, ben ben değil de, dünyanın en yakışıklı, en akıllı, en iyi insanı olsaydım — hemen şu anda diz çöker, senin aşkın için yalvarmaya başlardım.

NATAŞA — Piyer.

PİYER — Söyle, Nataşa.

NATAŞA — Ne olur, Andrey'e git, beni bağışlaması için kendisine yalvardığımı söyle. Sadece bunu — bağışlasın beni — bağışlasın, bağışlasın.

PİYER ile NATAŞA soldan çıkarlar.

GONK IŞIKLAR

ANLATICI — Napoleon Vilna'da. Speranski Sibirya'ya sürüldü. Reformlar başarısızlığa uğradı. Andrey ise en sonunda evine

dönebildi. *(Zamanın geçişini belirten müzik durur.)* Zamanla giriştiği yarışı kazandı. Fakat işte kendisini bekleyen mektup Nataşa'nın mektubu. *(Masasından aldığı mektubu götürüp Andrey'e verir.)*

ANDREY — *(Mektubu açıp okur.)*: «Prens Andrey. Sınavı geçemedim. Artık sizin olmaya lâyık değilim. Bu yüzden aramızdaki nişanı bozulmuş saymanızı rica ederim...

GONK IŞIKLAR

ANLATICI — Ve yeni bir savaş başlamak üzere. Bu kez kendi topraklarımızda. Özgürlük aşığı olanların kafasında şöyele bir kuşku yeniden baş gösteriyor. Hangisi daha tehlikeli, dışardan gelen savaş mı? İçerde gittikçe artan zorbalık mı? Yoksa kısa bir süre önce gerçekleşir gibi olan özgürlüğe duyulan özlem mi?

Andrey cepheye gitmeye karar verdi. Bir gün bile beklemeden yola çıkmak istiyor. 1812 yılının 2 Haziran gününün öğleden sonrası. Hava çok sıcak...

GONK IŞIKLAR

BEŞİNCİ BÖLÜM

HESAPLAŞMA

Lisiye Gori. Sundurma. Odanın ortasında bir çimbalo, önünde bir iskemle. Solda bir bahçe ağacı. ANDREY sahnedeki özel yerinden gelir, yola çıkmak üzere giyinmiştir, şapkasını ve eldivenlerini çimbalonun üstüne bırakır.

MARİYA — *(Hızla girer)* Andrey, gerçekten, bu kadar çabuk mu gitmek istiyorsun? Biraz daha kal hiç değilse yarına kadar. Babamla vedalaşmadan gidemezsin...

ANDREY — Babam benimle görüşmek istemiyor.

MARİYA — Niçin? Ne oldu?

ANDREY — Sorma.

MARİYA — Benim yüzümden mi?

ANDREY — Evet. Yaşlı, kaba, zalim bir adam olmuş artık.

MARİYA — Andrey, bunları söyledin mi kendisine?

ANDREY — Gerçeği söyledim. Evimizdeki bu kasvetli havadan hele senin yaşadığın bu mutsuz, kimsesiz hayattan kendisinin sorumlu olduğunu söyledim.

MARİYA — Yok, yok Andrey. Babamı yargılaman doğru değil.

ANDREY — Her zamanki gibi «Defol!» diye bağırdı.

MARİYA — Ama, onunla barışmadan gidemezsin.

ANDREY — *(Oturur)* Mariya, oğlumla vedalaşmaya gittim. «Bana bir masal anlat,» dedi. Mavisakal'ın masalını anlattım. Birden baktım, artık masalı anlatmıyorum, çocuk da ağlıyor. Sonra kendi çocukluğumu düşündüm — babamın kucağında nasıl oturtuğumu. Biliyor musun, Mariya, baktım da, babama karşı içimde hiç bir sevgi, hiç bir pişmanlık ya da acıma duygusu yok. Çocuğuma karşı da en ufak bir yakınlık duygusu bile bulamadım içimde. *(Kalkar.)* Her şey öldü.

MARİYA — *(Hıçkırarak)* Ama bu duygularla cepheye gidemezsin.

ANDREY — Ancak bu duygularla gidebilirim cepheye. Ah, en değersiz yaratıkların

bile nasıl etkisi oluyor mutluluğumuz, hayatlarımız üzerinde.

MARİYA — Acının böyle insanlardan geldiğini sanma, Andrey. İnsanlar sadece birer araç Tanrı'nın elinde. Acıyı gönderen de, insanlar değil. Bağışla ve unut, o zaman anlarsın bağışlamanın mutluluğunu.

ANDREY — Kadın olsaydım, belki, Mariya. Ama bir erkek ne unutabilir, ne de unutmalı. Hayır, o Kuragin'in cezasını daha çok önceden vermeliydim.

MARİYA — *(Acı)* Kuragin — anlamıştım onu düşündüğünü.

ANDREY — Yalnız onu değil, yalnız Nataşa'yı değil, kendi içimdeki bölünmeyi de düşünüyorum. Çar sözünü tutmadı. Speranski Sibirya'da. Reformlardan vazgeçildi. Kim reformları gerçekleştirmeye kalksa, cezalandırılıyor. Napoleon'a karşı savaşıp kendime mi ihanet edeyim, yoksa onun ordusuna katılarak yurduma mı?

Nefret ettiğim bu gerici takımını destekleyip sevdiğim özgürlüğe karşı mı savaşayım? Ne yapayım, Mariya? Yardım et bana. Söyle ne yapmam gerektiğini. Bir asker gibi cepheye gidiyorum, ama hiç bir amaç göremiyorum bu yolun sonunda.

PİYER, arkasından da NATAŞA girerler.

MARİYA — *(Piyer'e koşarak)* Piyer çok şükür geldin. Yardım et bana.

ANDREY — Oo, bizim Piyer gelmiş. Ne iyi, ne iyi!

PİYER — Andrey — yalnız gelmedim.

ADREY — *(Geride kalmış olan NATAŞA'yı görür)* Oo, Kontes Rostova, kendisini beklemiyordum.

NATAŞA — Gelmiyecektim... Piyer'in isteği üzerine...

ANDREY — *(Şapkasını ve eldivenlerini alarak, MARİYA'ya)* Lûtfen çay hazırlasınlar misafirlerimize. Ben gitmek zorundayım.

PİYER — *(Kararlı adımlarla ANDREY'e giderek)* Bir dakika, Andrey seninle konuşmam gerek. Sadece birkaç dakika. Nataşa, rica edeceğim. Siz de Prenses Mariya...

MARİYA — *(NATAŞA'nın elinden tutarak)* Hadi biz bahçeye çıkalım.

Çıkarlar.

PİYER — Seni tanımıyorum, Andrey. Nataşa buraya kendisini bağışlamanı istemek için geldi, sense — hiçbir şey olmadı, Andrey, senin bu kadar katı yürekli olmanı gerektirecek hiç bir şey. Kuragin sadece kaçırmak istedi Nataşa'yı, bunu da başaramadı. Kızcağız, aklını kaçıracak nerdeyse.

ANDREY — *(Acı bir kahkaha atarak)* Hiç bir şey olmamış. Hayır, hayır, hiç bir şey. *(Gitmek ister, PİYER kendisini durdurur.)*

PİYER — Bir şey sormak istiyorum sana. Bu benim için, geleceğim için çok önem-

li. Anlıyor musun? Söyle bana, onu hâlâ seviyor musun? Evet mi, hayır mı?

Birbirlerine bir süre bakarlar.

ANDREY — *(Gözlerini PİYER'in gözlerinden ayırmadan)* Söyle bana, Piyer, nerede o — o Anatol Kuragin denen herif?

PİYER — Teşekkür ederim, Andrey. İstediğim cevabı aldım, artık geleceğimi ona göre düzenlerim. Kuragin'in nerede olduğunu bilmiyorum.

ANDREY — Sağol. *(Çağırarak)* Mariya. Misafirlerimizin çayını unutma. Ben gidiyorum. Karanlığa kalmasam daha iyi. *(Bu arada MARİYA ile bahçeden gelen NATAŞA'ya eğilerek soğuk bir selâm verir.)* Allahaısmarladık, Kontes. *(Eğilerek PİYER'i de selâmlar.)* Hoşça kal, Piyer. *(Çimbalonun üstünde duran şapkasını ve eldivenlerini alarak gitmeye hazırlanır.)*

NATAŞA — *(Büyük bir heyecanla ona doğru koşarak)* Böyle olmaz hayır — hayır — böyle değil —.

PİYER hemen MARİYA'ya yaklaşıp onunla birlikte çıkar. NATAŞA ile ANDREY yüzyüze kalırlar.

ANDREY — Ne demek istiyorsunuz?

NATAŞA — Beni bağışlamanızı istiyorum

ANDREY — *(Sağa doğru ilerler. Çimbalo şimdi ikisinin arasındadır.)* Bağışlana-

cak ne var ki? Her bakımdan serbestsiniz. Bağlı olan bendim. Anlaşmamız böyleydi. İstediğiniz her şeyi yapabilecektiniz.

NATAŞA — *(Çimbalonun önündeki iskemleye otururak)* Hayır, hayır. Suçlamaların en kötüsü bu, beni serbest bırakmak, sanki bir şey olmamış gibi davranmak. İstediğim bu değil. Beni bağışlamanı istiyorum, salıvermeni değil.

ANDREY — Suçlu olan biri varsa, o da benim — haksız olduğum için.

NATAŞA — Beni bambaşka bir insan yaptın, Andrey. Başımda kavak yelleri esen, şıpsevdinin biriydim önceleri. Seni tanıyınca sevmek nedir, onu öğrendim. Seni gerçekten sevdim. Hâlâ da seviyorum, Andrey. Benim yazgım seni sevmek.

ANDREY — Benim yazgım da, neysem o olmak. Ben de bir başka insan olacağımı ummuştum — sizi tanıyınca, ama bir hayalmiş bu umut. Beni hayal kırıklığına uğrattığınız için teşekkür ederim. Allahaısmarladık.

(NATAŞA'nın önünden hızla geçerek soldan çıkar.)

NATAŞA — Andrey, Andrey...

YAŞLI PRENS — *(Sağdan girerek)* Nerede Andrey?

MARİYA — *(PİYER'le soldan girerek)* Gitti.

YAŞLI PRENS — Vedalaşmadan mı? Sonunda herşeyi söyledin mi kendisine? Yüzündeki o ağlamaklı ermiş maskesini atıp baba-

nın ne zorba bir moruk olduğundan yakındın mı? Elbette, kaçıp gider. Herkesin kaçıp temiz havaya kavuşmak istediği bir kilise bodrumuna çevirdin evimi. Allahaısmarladık demeden gitsin! *(Büyük bir öfkeye kapılmak üzeredir.)*

NATAŞA — *(Telâşla)* Hayır, hayır. Mariya'nın suçu yok. Suç bende Yalnız bende. Bağışlayın onu, Andrey'i hoş görün — beni de bağışlayın — bağışlayın — bağışlayın...

(YAŞLI PRENS kollarını açarak NATAŞA'yı bağrına basar.)

IŞIKLAR

NATAŞA Çimbaloyu açıp iskemleye oturur ve Louis Labe'nin aşağıdaki sonesini okumaya başlar. Şarkı, perde sona erinceye kadar sürecek, PİYER ile ANDREY'in konuşmalarının gerisinde hafifce duyulacaktır. Ancak NATAŞA konuştuğu zaman şarkıya ara verilecektir.

Je vir, je meurs: je me brule et me noye.
J'ay chant extreme en endurant froidure:
La vie m'est trop molle et trop dure.
J'ay grans ennuis entre mes lez de joye.
Tout un coup je ris et je larmoye...

ANDREY — *(Sahnedeki özel yerinde*

şapkasını ve beyaz dantel eldivenlerini giyerek) Ne büyük bir değişme. Austerlitz'deki masmavi gök, soğuk, kasvetli bir mezara döndü.

PİYER — Savaşa her gidenin, geride kendini seven yakınları olması gerek. Yoksa ne yürek bu korkuya dayanır, ne akıl bu kan dökmeye.

ANDREY — Çok şükür, savaş başladı. Artık ne duygu, ne sevgi, ne de barışla ilgili yalanlar. Hepsi bitti. Yokluğa karıştı.

NATAŞA — *(Şarkısını keserek)* Ya, ölürse, aman allahım — *(Şarkıya devam eder.)*

ANDREY — Görülmesi gereken yalnız bir hesap kaldı — Kuragin'in hesabı.

PİYER — Cinayet bu!

NATAŞA — *(Gene şarkısına ara vererek)* :Nefret ediyor kendisinden, kendisini öldürüyor. Aklı başına geldiği zaman, iş işten geçmiş olacak. *(Şarkıya devam eder.)*

ANDREY — Eğer savaşta ölürsem, Fransızlar gelip beni tuttukları gibi bir çukura atacaklar, leşim havayı kirletmesin diye. Bundan sonra yepyeni yaşama koşulları ortaya çıkacak, bizim hayatımız bize nasıl olağan geliyorsa, o yeni koşullar da onları yaşıyacak olanlara olağan gelecek, ama ben artık dünyada olmayacağım. Her şey kalacak, ama ben çekip gitmiş olacağım, benimle birlikte zaten hiç bir zaman var olmayan bütün

o düşler — şan, şeref, kardeşlik, barış, sevgi düşleri de gömülüp gidecek.

NATAŞA — Seni ancak yeni yeni anlamaya başlıyorum. Ancak şimdi, iş işten geçtikten sonra, seni sevilmen gerektiği gibi sevmeye başlıyorum.

PİYER — Her hayal kırıklığı yeni bir uyanış getiriyor. Karanlık ve kötülük ancak insanın kendisi karanlık ve kötü olduğu sürece yaşayışlarımıza hükmedebiliyor. Demek ki, bütün umudumuz İnsanda.

Müzik durur.

GONK IŞIKLAR SÖNER

ÜÇÜNCÜ PERDE

BİRİNCİ BÖLÜM

YAŞLI PRENSİN ÖLÜMÜ

ANLATICI — *(Seyircilerin arasından gelerek)* Napoleon Rus ordusunu önüne katmış doğruya sürüyor. Vilma ile Vitebek üzerinden yaptığı bir iki sıkı yürüyüşten sonra Smolensk'e varıyor. Smolensk Moskova'dan 225, Lisiye Gori'den yalnız 65 km. uzaklıkta. Smolensk düşüyor, Andrey de orduyla birlikte yanmakta olan şehirden geri çekilirken Lisiye Gori dağlarının daha bir yaklaştığını görüyor. Piyer, bu bunalımlı günlerde Prenses Mariya ile birdenbire çöken Yaşlı Prens'i bırakmamak için Lisiye Gori'den ayrılmamış. Ama bugün, Napoleon'un Smolensk'i ele geçirdiği haberi gelince, Yaşlı Prens dirildi, eski üniformasını giydi. Tehlike işaretinin verilip adamlarının silâhlanmasını emretti.

Derken Yaşlı Prens'in hiç ummadığı bir şey oldu: Köylüler, onun köylüleri bu emri yerine getirmediler. Niçin, Piyer? Ne oldu?

PİYER — *(Sahnedeki özel yerinde)* Prens Bolkonski ile yeniden başkomutanlığa atanan dostu Mihail Kutuzof şu düşünceyi paylaşıyorlar: Fransızlara bırakılan Rus topraklarında işe yarar ne varsa yok etmek, Fransızları at eti yemek zorunda bırakmak. Yaşlı Prens ayrıca şöyle bağırdı: — «Kendi atlarının etini, bizimkilerin değil. Bir çöp bile bırakılmayacak onlara. Ne sığınacak bir dam bulabilsinler, ne de uyuyacak bir yatak.» Sonra her şeyin yakılması için emir verdi.

ANLATICI — Peki ya kadınlarla çocuklar?

PİYER — «Götürün onları, hayvanları, taşıyabileceğimiz herşeyi alıp götürün.» — Prense yardım etmek için avluya çıktım. O sırada Karatayef Boguçarovo'dan otuz arabayla çıkageldi. Prenses Mariya ile küçük Prens Nikolenko'yu almak için.

KARATAYEF — *(Soldan gelir)* Aman yetişin, efendim. Prens Hazretleri elinde kırbaç sağa sola saldırıyor.

PİYER — *(Olay sahnesine gider)* Karatayef, köylüler neden bu kadar diretiyorlar?

KARATAYEF — Efendi takımı kolay kolay anlayamaz... Özür dilerim, Prens Hazretleri, köylülere kendi elleriyle yaptıkları

kulübeleri yıkmalarını, alın teri dökerek topladıkları mahsülü yakmalarını emrediyor. Sonra, kışın...

PİYER — Peki bütün bunları Napoleon'a mı bırakmak istiyorsunuz?

KARATAYEF — Napoleon'un casusları iyi çalışıyor, toprağından ayrılmayanın kılına bile dokunulmayacakmış, köylülere bunu yayıyorlar.

PİYER — Köylüler kendi yurtlarını, öz topraklarını hiç düşünmüyorlar mı?

KARATAYEF — Topraklar onların değil, efendilerinin; onlarsa, kendi yurtlarında hepsi birer köle.

PİYER — Ama sen kavrıyorsun durumu.

KARATAYEF — Sizin ve Prens Andrey-'in sayesinde, efendim. Buradaki köylüler özgürlük nedir hiç görmediler.

PİYER — Ha demek istiyorsun ki, kendileri karar verecek durumda olurlarsa...

KARATAYEF — Evet, efendim. Ama zorla değil. Son dakikada, düşman bunların mallarını yağma etmeye, karıları kızlarıyla yatmaya kalkmadan önce...

PİYER — Demek tehlike kendini gerçekten gösterince, harekete geçecekler.

KARATAYEF — Evet, eğer kendileri karar verebilecek durumdaysalar.

PİYER — Peki, öyleyse — sana her türlü yardımı yapmaya hazırım. Gerekirse, top-

rağı korumak için köylülerden bir çete kurmak üzere para da veririm.

KARATAYEF — Bonaparte bu yangın yerine girdiği zaman dumandan gözleri yanacak. Belki mahsülü ele geçirecek, ama ancak kül olduktan sonra.

ANLATICI — Piyer, Karatayef! Burada ne yapıyorsunuz?

(Dışarda gürültüler.) Düpedüz ayaklanma var Prens'e karşı.

PİYER ile KARATAYEF soldan çıkarlar.

GONK

(SAHNE DONATIMCILARINA) Prens'in çalışma odası, çabuk. Duyuyor musunuz? Dışardaki gürültü daha da arttı. *(Dışardaki gürültü çoğalır.)* PİYER'le KARATAYEF köylülere yeni tasarılarını anlatıyorlar. Ama, bu köylülerin homurtularını yatıştıracağı yerde, onları daha çok kışkırtıyor. Yaşlı Prens ise öfkesinden küplere biniyor. «Köylü birlikleri mi? diye bağırıyor. «çeteci mi bunlar? Onların yeri ordu, milis birlikleri.» Sonra, birden...

GONK

MARİYA — *(Sağdan girer)* Aman yarabbi! Ne oluyor?

PİYER — *(Soldan girer)* Metin olun, Prenses, Prens'e...

MARİYA — Bir şey mi oldu?

PİYER — İnme indi...

MARİYA — Günahlarımın cezası...

PİYER — Ama, Prenses...

MARİYA — Öyle, Piyer, öyle — artık dayanamıyordum. Zaman zaman bunun sona ermesi için...

PİYER — Hayır, Prenses, sizin bir suçunuz yok bunda.

YAŞLI PRENS — *(Getirilip koltuğuna oturtulur, olduğu yerde dikilmeye çalışır; sanki zincirle olduğu yere bağlıymış gibi bir duygu içindedir; içeri getirilirken konuşmaya başlar)* Ben onlara herşeyi — yakıp — yok etmelerini söylüyorum, onlarsa beni — dinlemiyorlar. Oğlumun yüzünden oldu bu. *(Odanın ortasında kımıldamadan ayakta durur.)*

MARİYA — Andrey cephede, babacığım.

YAŞLI PRENS — *(Yazı masasının solunda duran KARATAYEF'i görür)* Yok, yok. İşte orada — şu adamın yanında.

KARATAYEF — Ben arabaları getirdim...

YAŞLI PRENS — Defol! *(Elindeki kırbaçla KARATAYEF'i dövmeye kalkar, fakat kırbaç elinden düşer.)*

MARİYA — *(Hemen olduğu yerden al-*

dığı kırbacı gizlice KARATAYEF'e verir; o da görünmeyecek bir yere koyar. YAŞLI PRENS'e) Gerçekten, babacığım cephede Andrey.

YAŞLI PRENS — Yaa! Cephede demek? Öldü mü?

MARİYA — Hayır, babacığım, yaşıyor.

YAŞLI PRENS — Yaşasın... yaşasın. Yaşamayı sevsin. *(Sağdaki koltuğa getirilir, o koltuğa çöker)* Genç bir kız vardı buralarda, onu sevsin. Mariya. Bütün gece seni çağırdım. Neden gelmedin?

MARİYA — *(Koltuğun yanında)* Eğer bilseydim... İçeri girmeye korkuyordum. Ne olur bağışlayın beni, ne kusur işlediysem, bağışlayın.

YAŞLI PRENS — İçimizde kusursuz biri varsa, o da sensin, Mariya. Bunu görmedim mi sanıyorsun? Gördüm, gördüm. Gördüğüm için de kötü davrandım sana. Ama sen bana da katlanmayı bildin.

MARİYA — Ama ben sizi hep sevdim, babacığım. Katlanmak ne demek?

YAŞLI PRENS — Asıl sen beni bağışla, Mariya. Andrey de bağışlasın. Alpatiç de, o itoğlu it de... *(ALPATİÇ içini çekerek ağlar.)* Şu da. *(KARATAYEF'e bakar.)* Mariya.

MARİYA — Buyrun, babacığım?

YAŞLI PRENS — Hadi beyaz elbiselerini giy — hoşuma gidiyor benim. Hadi, sevgili kızım — *(birden doğrulur, açık seçik bir*

şekilde konuşur.) Rusya mahvoldu. Mahvettiler! — *(yavaşca şu şarkıyı mırıldanır.)*

Malbrouck s'en va-t-en guerre — dieu —

(Yığılıp kalır. Ölmüştür.)
MARİYA ile ALPATİÇ hüngür hüngür ağlamaya başlarlar. PİYER ile KARATAYEF haç çıkarırlar.

IŞIKLAR

Kesin ritimli bir halk türküsü duyulur.

IŞIKLAR GONK

ANLATICI — *(Sahne boşaltılırken)* Piyer, ne yapıyorsun? Napoleon'un emrini duymadın mı? Silâh taşıyan, silâhlı direnişe katılan ya da katılmaları için başkalarını kışkırtan herkes sorguya çekilmeden kurşuna dizilebilir.

PİYER — Ben köylülerin iradesine uyuyorum, kendi irademe değil.

ANLATICI — Ama onlara para vereceğini, böylece silâhlanmalarına yardım edeceğini söyleyen sendin. Böyle olunca onlar da sana uyup silâhlanmaya kalktılar.

PİYER — Hayır, ben onlara uyuyorum.

ANLATICI — Ama onların önderi olarak çıkıyorsun ortaya.

PİYER — Hayır, hayır. Sadece bir gözlemciyim ben.

ANLATICI — Napoleon gibi mi? Vurulan insanların kapanmakta olan gözlerine bakan biri mi? Dayanıklılığını ölçmek için?

PİYER — Daha sonra kendime insan deyip diyemiyeceğimi anlamak için.

(Oyunun Berlin temsilinde buradan sahne sonuna kadar olan bölüm çıkarılmıştır.)

ANLATICI — Peki, bu kılıkla mı katılıyorsun savaşa?

PİYER — Evet, insan nasıl giyinir savaşta?

ANLATICI — Dolabına bak.

PİYER — *(Özel yerine gider, dolabın kapağını açıp bir üniformanın ceketini çıkarır)* Bu üniformayı mı? Üniforma — herkese aynı biçimde elbise demek. Ne dersin, fena fikir değil, ha? Herkese aynı elbise demek, eşitlik demek. *(Üniformadaki sırmalı şeritleri ve madalyaları görür)* Ya bunlar? Ha, anladım. Biz generaller için... Bu da sürüdekiler için. İnsanı kendi yeteneği yaratmıyor; yeteneği, giyilen üniforma yaratıyor. Bu yüzden katil diye yargılanmadan insan öldürme hakkını kendilerinde buluyor bu adamlar. At şu elindekini. Yalan. İki yüzlülük. *(Elindeki üniformayı dolapa atıp yeniden ANLATICI'ya bakar.)*

ANLATICI — Peki, şu senin köylü sa-

vaşçılarının giydikleri beyaz iş mintanına ne dersin?

PİYER — *(Dolaptan beyaz bir köylü mintanı çıkarıp bakar)* Ben köylü müyüm? Sen yutar mısın bunu? Ben kendim yutar mıyım?

ANLATICI — Sen kendin neysen ona göre bir kılık giy öyleyse.

PİYER — Ne ama? Ben neyim?

ANLATICI — Bu senin sıkıntın? Kimsin, nesin?

PİYER — Şu kadarı belli. İnsan.

ANLATICI — Nasıl bir insan?

PİYER — Ne kont, ne köylü — ikisinin ortası bir şey. Ne asker, ne sivil — ikisinin ortası.

ANLATICI — İkisinin ortası. Peki, Piyer ne giyeceksin öyleyse?

PİYER — Evet ikisinin ortası — her şeyde öyle. Ortada, ortada...

ANLATICI — Ortada...

GONK IŞIKLAR

İKİNCİ BÖLÜM

BORODİNO

Müzik: Bir marş. Kader sahnesinde Borodino savaşından önce Rusya'yı gösteren bir harita.

ANLATICI — İşte, bayanlar baylar 25 Ağustos 1812 tarihinde orduların konumu. Napoleon 600.000'i savaşçı olan bir milyon insanı bir kama gibi Rusya'nın bağrına saplamış. Bu orduya karşı Çar Aleksandr'ın yalnız 350.000 askeri var. Gelgelelim, bu kama daha da ileriye doğru itildikçe ordu tam bir yayılma düzenine giriyor, kanatlar genişliyor, cephe hattı uzuyordu. Cephede ise 100.000 Rus'a karşı Napoleon'un yalnız 120.000 askeri var. Öyle ki, Rus'ların isteyerek ya da istemeyerek durmadan çekilmeleri, kuvvetler arasında az çok bir denge sağlar gibi oldu.

Bu çekilme sırasında ancak birkaç kere durup Napoleon'un birlikleriyle çarpıştılar. Ama şimdi, birden burada, Borodino'da Napoleon'a karşı durmaya kararlılar. Belki de ancak Smolensk'ten sonra yeniden başkomutanlığa getirilen Kutuzof bir yerde durulması gerektiğine inanıyor. Moskova'nın alın yazısı Borodino'da belli olacağa benzer. Ordular daha savaş konumunu almadılar. Bu arada Fransız öncü birliği yanlışlıkla Şevardino tabyasına saldırıyor ve tabyayı ele geçiriyor.

GONK

(Buradan PİYER'le DOKTOR KUZMİÇ'in sahneden ayrılışlarına kadar olan bölüm çıkarılabilir.)

Müzik, nal sesleri, yürüyüşe geçmiş süvarilerin çıkardığı gürültüler, süvari şarkıları. Soldan İKİ SIHHİYE ERİ girer — sedyeye uzanmış bir YARALI'yı taşımaktadırlar. Sağa, PİYER'e doğru, yürürler. PİYER, sahnedeki özel yerindedir. Üzerinde eski püskü giysiler vardır: başında bir beyaz hasır şapka, sırtında yeşil bir redingot, ayağında sarı bir pantolon. Çevresine bakınır, süvarilere, sonra YARALI'ya bakar. KARATAYEF, sırtında beyaz bir mintan, boy-

nundan sarkan eski bir tüfek, ağzında piposu olay sahnesinin ucuna ilişmiş oturmaktadır.

YARALI — *(Sedyede yarı doğrularak, acı bir alaycılıkla)* Şu süvari olacak şarkıcı züppelere bakın. Biraz sonra görürüm ben sizi. Bakalım o zaman hangi havayı tutturacaksınız. *(PİYER'i görünce kahkahayla güler.)* Şu kanarya da nerden çıkmış? Hey babalık, Fransızlara karşı korkuluk diye mi diktiler seni oraya?

PİYER — *(Hâlâ özel yerinde)* Ne o, yaralandın mı, arkadaş? Nasıl oldu? Ne zaman?

YARALI — Gerdeğe girerken. *(Güler.)*

PİYER — Savaş ne oldu?

YARALI — Yalnız komutan bilir o işi. Hoş, belki o da bilmez ya.

PİYER — Nereye çekiliyoruz şimdi?

YARALI — Moskova'ya. Belki daha gerilere.

PİYER — Moskova'ya mı? Yok canım. Süvariler biraz sonra durdururlar düşmanı.

YARALI — Onlar mı? Ha ha ha, at üstündeki o bülbüller mi — ha ha ha. Şevardino'ya gönder sen onları. *(Pis pis gülerken sağdan çıkarılır.)*

PİYER — *(Şaşkın)* Şevardino mu? Bu da ne demek? Nasıl gülüyordu herif. Bizim süvarilerinse keyfine diyecek yok — *(şapka-*

sını çıkarır, terini siler.) Ne güzel çalıyor şu küçük çan — *(çan sesi duyulur.)*

ANLATICI — Evet. Şevardino.

PİYER — *(Şaşkınlığı geçmemiş)* İlk yaralı. *(Yürüyen ve türkü söyleyen askerlerin gürültüsü duyulur.)* İşte — beyaz mintanlı köylülerimiz geçiyor — yüzleri mutluluk içinde, birden yürüyüşe geçmişler.

KARATAYEF — Yaa, mutlu köylüler bunlar, ağacığım — şu karşıdakiler de öyleydi — onlar da mutlu köylülerdi. Mutlu Fransız, Alman köylüleri, ama hepsi asker şimdi — işleri de bizi öldürmek. Neye gelmişler buralara? Yalnız bizi öldürmeye.

PİYER — Ama biz de savaşıyoruz. Başkalarını ezmek için.

SERGEY KUZMİÇ askeri doktor olarak yanında yardımcılarıyla birlikte girer — kendisini BOLKONSKİ ailesinin Lisiye Gori'deki evlerinde görmüştük.

KUZMİÇ — Durun. Gezici hastanenin yeri burası. *(Eliyle göstererek.)* Ameliyat çadırı. Yaralı toplama merkezi. Kurun çadırı. Bundan böyle kimse geçmeyecek buradan. Nöbetçileri dikin. Çadırı kurun.

Defterini çıkarıp birşeyler yazar. Yardımcıları olan doktorlar, çevresine toplanırlar.
PİYER, KUZMİÇ'in çevresinde-

ki doktorlar dağılırken olay sahnesine gider. KUZMİÇ öne doğru bir adım ilerler.

PİYER — Oo, Sergey Kuzmiç! Ne raslantı.

KUZMİÇ — Kont Bezuhof! Ne işiniz var burada?

PİYER — Eh, şöyle bir göreyim, dedim.

KUZMİÇ — *(Yardımcılarından birine)* Hey, İvanof, kuzum söyle de kemik testerelerini ameliyat çadırına alsınlar — hem bak, dikkatli olsunlar. *(Piyer'e)* Yarın çok sıcak olacak.

PİYER — *(Korkuyla):* Kemik testeresi mi? O da mı hazırlıklarla ilgili? — Prens Bolkonski'yi gördünüz mü?

KUZMİÇ — *(Liza'nın ölümü sırasında yaptığı gibi çaresizlik içinde kollarını iki yana açar):* Prens Bolkonski — ha, evet, meslek hayatımın en acıklı olayı. Evet. Prens Bolkonski sol kanatta. Prens Bagration'nun ordusunda... Karısının hayatını kurtaramadığıma çok üzüldüm. *(Yardımcısına)* Narudin, kuzum, şu sargıların gelip gelmediğine bakar mısın? *(Piyer'e)* Yeniden nişanlanmış, işittiğime göre — *(bir suç ortaklığı gülüşüyle)* hem de Rostofların delişmen kızıyla?

PİYER — *(Utangaçlığını gizlemeye çalışarak):* Evet.

KUZMİÇ — Ya Başkomutan, Yaşlı Prens o ne yapıyor?

PİYER — Yaşlı Prens öldü — bir kaç gün oluyor — Evet.

KUZMİÇ — *(Gene çaresizlik içinde kollarını iki yana açıp omuzlarını kaldırır.)* Vah, vah — *(Haç çıkarır.)* Toprağı bol olsun... *(Gitmek üzere)* Özür dilerim, kont, işim başımdan aşkın hava da sıcak olacağa benzer en az 20.000 ölü ve yaralı olur, 100 000 kişiden, evet, aşağı yukarı o kadar - Bendeyse ancak 6.000 kişiye yetecek sedye, yatak ve sargı var - yardımcı doktor sayısı da öyle. *(İçini çeker)* Dünkü çarpışmaya yeterdi bu, ama horoz dövüşü gibi bir şeydi dünkü.

PİYER — *(Üzgün ve şaşkın):* Dünkü mü? Horoz dövüşü gibi bir şey mi 6.000 ölü ve yaralıyla?

KUZMİÇ — Tabyadaki çatışmada, Kont Bezuhof, Tabyadaki çatışmada — aman aramızda kalsın, Kont... *(Acele)* Anatol Kuragin ne âlemde?

PİYER — *(Daha da üzgün):* Tabyada mı, doktor? Hangi tabyada?

KUZMİÇ — *(Piyer'in kulağına):* Şevardino tabyasında... Aman aramızda kalsın... Durum çok acıklıydı, Kont, çok acıklı. Hoşça kalın. *(Döner)* Hey, bana bakın, toplama merkezi hazır mı? Ya ameliyat çadırı? Hadi, kımıldayın biraz, kımıldayın.

Soldan yardımcılarıyla çıkar.

IŞIKLAR

PİYER — *(Özel yerine gider)* Şevardi-

no... Evet, Doktor, merak etmeyin kimseye söylemem. 100.000 aslan gibi delikanlıdan 20.000 ölü ve yaralı. Önceden bilinmiyor bu. Kural böyle, basit bir hesap meselesi. Evet, evet, Doktor, merak etmeyin aramızda kalacak — Şe-var-di-no.

GONK IŞIKLAR

(Berlin temsilinin kestiği bölümün sonu.)

ANLATICI — Savaştan önceki gece. Askerler savaşa hazırlanıyorlar. Her yer göz alabildiğine asker. Getirin o çadırı buraya. Hayır, hayır, şuraya. Askerlerin çoğu uyudu bile. Prens Andrey çadırının önünde uzanmış düşünüyor. Yarın büyük bir savaşa sahne olacak bu alan, şimdilik akşamın sessizliğine gömülmüş, öyle ki, birden yalnız cırcır böcekleriyle kurbağaların seslerini duyabiliyorsunuz.

Sessizlik, sonra cırcır böcekleri ve kurbağa sesleri.

IŞIKLAR

ANDREY — Ötün, ötün bakalım. Cırcır böcekleri, kurbağalar, onun gerisinde de ses geçirmiyen bir duvar: Hayır, hayır, iki dünyayı birbirinden ayıran bir boşluk. İki ordu arasındaki sahipsiz toprak.

DOLOHOF — *(Soldan, dışardan):* Hangi alay bu?

ASKER — *(Soldan dışardan):* Bolkonski alayı.

DOLOHOF — *(Dışardan):* Prens Bolkonski, öyle mi? Ya! Nerede kendisi?

ASKER — *(Dışardan):* Şurada, çadırında.

DOLOHOF — *(Dışardan):* Sağol. Az tut şu atımı. *(Dolohof soldan girer).*

ANDREY — Kim o?

DOLOHOF — Suvari yüzbaşısı Dolohof, sizinle görüşmek için izninizi istiyorum, efendim.

ANDREY — Dolohof mu?

DOLOHOF — Bakıyorum cephede, alayınızın başındasınız. Hakkınızda yanılmışım. Ben sizi kurmaylarla geride saklanır sanmıştım. Ama siz tam bir askermişsiniz. Tebrik ederim. Yarın sıcak olacak.

ANDREY — Dostunuz Anatol Kuragin nerelerde?

DOLOHOF — Kuragin mi? Demek Fransızlarla değil, Kuraginle döğüşmek istiyorsunuz? Özür dilerim, yanılmışım. İsterseniz, ben varım. Eğer gerçekten istiyorsanız, bu akşam, savaştan önce —

ANDREY — *(Tehdit edercesine üzerine doğru yürüyerek)* Siz de oradaydınız, değil mi?

DOLOHOF — Prens.

PİYER ile KARATAYEF sağdan girerler.

PİYER — *(Girer girmez Andrey ile Dolohof'u görür.)* Andrey - Dolohof.

ANDREY — Piyer.

PİYER — Lisiye Gori'den geliyorum — Baban —

ANDREY — Babam mı? Ne oldu?

PİYER — İnme indi. Heyecandan —

ANDREY — Benim ayrılışım yüzünden mi?

PİYER — Hayır, köylülerin ayaklanması yüzünden — Smolensk'in düşmesinden sonra.

ANDREY — Köylülerin mi?

PİYER — Evet, bu da gelecekmiş başına. Yalnız Karatayef... Köylülere silâhlanmalarını söyledi, ama dinlemediler. Babanın çin seddi — hatırlıyorsun ya — kendi üzerine yıkıldı. Yaşlı gövdesi o duvarın altında kaldı. Ama ölürken huzur içindeydi, Andrey. Seni çağırttı. Kendisini bağışlamanı istedi. Prenses Mariya'nın da — İşte Mariya'nın mektubu.

KARATAYEF — *(Bu arada öbürlerine yaklaşmıştır.)* Prens Hazretleri benimle bile barıştı.

ANDREY dönüp mektubu alır.

DOLOHOF — *(KARATAYEF'in yanında)* Ee, partizanlar, nasıl gidiyor işler?

KARATAYEF — Bütün gücümüzle saldırıyoruz düşmana.

DOLOHOF — Belki işime yararsınız — sonra görüşelim. *(Gitmeye davranır.)*

PİYER — *(Beklenmedik bir kararla)* Dolohof. Size ateş ettiğim için, inanın, hep pişmanlık duydum. Lütfen, bağışlayın beni.

DOLOHOF — *(Önce kuşkuyla düşmanca dinler, sonra açık sözlülükle konuşur.)* Öyleyse bende size şunu söyliyeyim, annem ölürken, «Piyer Bezuhof'la barış,» demişti. Son sözleri bu oldu. *(El sıkışırlar.)*

ANDREY — *(Acı acı, kendi kendine konuşurcasına)* Büyük Katerina'nın başkomutanı son savaştan bir gece önce inmeli bir hasta olarak öldü demek. Yarın top ateşiyle selâmlarız kendisini.

DOLOHOF — *(ANDREY'e gider, elini uzatır)* Her zaman hayranlık duymuşumdur babanız Prenz Bolkonski'ye. Başınız sağolsun, Generalim.

ANDREY, DOLOHOF'a dikkat etmeden başını eğer. DOLOHOF ile KARATAYEF çıkarlar.

PİYER — Artık Nataşa'yı da affedebilirsin.

ANDREY — *(Çadıra yaslanır, acı ve alaylı bir sesle)* Oo, duygulanmaya başladık, bakıyorum. Yarınki büyük duruşmadan önce herkesle ödeşmek istiyoruz. Ama doğru değil bu. Hiç bir şey doğru değil. Son soluğa kadar. Hiç bir şey. *(Uzanır, kaputunu üzerine çeker.)* Kusura bakma, Piyer, biraz uyusam iyi olacak.

Bu arada sessizlik daha da artmıştır, yalnız cırcır böcekleri,

kurbagalar ve tek tük başka sesler duyulur.

PİYER — Uyu, uyu. Her yer ne kadar sessiz. Herkes uyudu mu?

ANDREY — Savaştan önce yapılacak son şey. Süngünü biler, tüfeğini temizler, çizmelerini yağlarsın — sonra uyumaktan başka yapacak bir iş kalmaz. Yarın sabah başlıyor.

PİYER — Peki nasıl bir üstünlüğümüz var?

ANDREY — *(Sabırsız)* Üstünlük mü? Şevardino'da üstünlüğümüzün hesabı görüldü.

PİYER — Biliyorum.

ANDREY — Biliyor musun? Sen de stratejiye merak sardın? Oysa kimse bilmiyor. Kimse.

PİYER — Hayır, bilen biri var. Napoleon. Şevardino'dan sonra üstünlük onda.

ANDREY — Bir rastlantıydı Şevardino.

PİYER — Rastlantı mı? Nasıl?

ANDREY — Napoleon Şevardino'yu alışını bir zafer sayıyordur herhalde. Bizim generallerden de öyle düşünenler var. Ama ordulara üstünlük sağlayan kanunlar hep değişti. Söz gelimi, bana öyle geliyor ki, bizim merkezimiz Napoleon'un kanatlarından birinin karşısında mevzilenmiş bulunuyor. Demek ki, Napoleon'un merkezi de bizim kanatlarımızdan birinin karşısında, ama kimse ke-

sinlikle bilmiyor. Öte yandan, her iki taraf da boşluğa saldırabilir. Her şey yarın belli olacak. Her şey şansa kalmış.

PİYER — Şans mı? Şans mı dedin? Savaş neye bağlı peki?

ANDREY — *(Artan bir heyecanla doğrularak)* Her askerin içindeki duyguya. Onlara göre: Kazanma azmine. Bana sorarsan, nefrete, yok etme azmine. Ama düşmanın da, eninde sonunda, insan olduğunu söylersen, derim ki, savaş düşüncesini doğuran, insanın insana, insanın hayata duyduğu nefrettir. *(Artan bir tutkuyla)* Savaşın amacı cinayet işlemektir. Araçları ise casusluk, hainlik, bir ülkenin insanlarını mahvetmek, yağmacılık, haksızlık, düzenbazlık, yalancılık, savaş hileleri dedikleri şeyler — sonra kişi özgürlüğünün ortadan kaldırılması, disiplin adına; aylaklık, bilgisizlik, zorbalık, azgınlık ve sarhoşluk adına. Sonra binlerce, binlerce insan öldürüp bir o kadarını da sakat bırakır, arkasından da bu kadar insanı öldürdüğümüz için âyinlerle tanrıya şükrederiz... Tanrı nasıl insan kullarına bakar, onları nasıl duyar? Ya senin Napoleon'un, o büyük dâhi — inan bana — yarın ne olacağını o da senden, benden fazla bilmiyor.

PİYER — Andrey.

ANDREY — İyi geceler Piyer. Ben uyuyayım artık. Savaştan önce biraz uyumalı insan. Yarın savaştan sonra ya görüşürüz, ya

görüşemeyiz — hiç belli olmaz — iyi geceler. *(Gene uzanıp kaputunu üzerine çeker.)*

PİYER — *(Bir süre şaşırmışcasına sessizce durur, sonra gene ANDREY'e dönüp alçak bir sesle)* Andrey, Andrey... Dinle beni... Biraz daha konuşmam gerek seninle... Böyle ayrılamayız birbirimizden... *(ANDREY'in üzerine eğilir)* Uyumuş... herkes uyumuş, her yer sağır, her yer dilsiz. Yarın beş kişiden biri ya da dört kişiden biri başka bir uykuya, sonsuz bir uykuya dalacak. Ölüm gözetiyor bu uykuyu. O da gözetiyor olmalı, bu ölümün sorumlusu olan Napoleon da. Onu bir uyandırabilseydim. Efendimiz, böyle şey olmaz, diyebilseydim. Düşman hatlarını yarıp koşarak yanına varsam, önüne diz çöküp yalvarabilseydim. Durun. Vazgeçin. Tanrı insanlar için bir şey yapmasa bile, siz — siz büyük insan — yapabilirsiniz. Ah, bu sessizlik. Andrey... Andrey — duymuyor. Hiç kimse duymuyor. Sesimi yutuyor bu sessizlik. Ama yarın? Yarın da bütün insanlığın sesi gürültülerin içinde yutulup gidecek. İşte o zaman başlayacak, o korkunç, çığlık çığlığa cinayet — sonra ne kimse bir şey duyacak, ne kimse bir şey görecek — boşlukta yitip gidecek insanların sesi... *(Sallanarak sahnedeki özel yerine gider.)* Benim yazgımsa duymak ve görmek.

ANLATICI — Duymak ve görmek... Ama önce savaş alanını canlandıralım.

Kader sahnesine gider. SAHNE DONATIMCILARI sağdan ve soldan köylerin, tepelerin ve ormanların sonra da Fransız ve Rus ordularındaki asker gruplarının küçük modellerini verirler.

ANLATICI bunlarla savaş alanını düzenler. Bu yalınlaştırılmış küçük kurşun askerler arasında insan cüceler ülkesindeki Gulliver kadar büyük görünür.

ANLATICI — Evet, bu Koloça ırmağı.

Sol üstten tabanın ortasına doğru kalınca şerit halinde bir kumaş serer.

Bu da Smolensk ile Moskova arasındaki ana yol.

Üst ortadan alt sola sarı bir şerit çeker, iki şerit alanın orta yerinde kesişirler.

Burası Borodino. Koloça ırmağı üzerinde.

Yolla ırmağın kesişmesinden meydana gelen üst açıya köyün modelini yerleştirir, ırmağın üzerine de bir köprü koyar.

Piyer, görüyorsun değil mi?

PİYER — Evet.

ANLATICI — Bütün bunlar, çayır, sararmış ekin tarlası. *(orman ve tarla modellerini üst ve aşağı sola yerleştirir.)* Burası Şe-

vardino köyü. *(Modeli alt sağ çeyreğin ortalarına yerleştirir.)* Burada, hemen köyün yakınında da *(yani Şevardino'nun sağında)* Şevardino tabyasının bulunduğu tepe.

PİYER — Ha, evet.

ANLATICI — Okbaşı tabyası da diyorlar. *(Bir tabya modeli yerleştirir)* Burası da Knoll bataryası ya da Rayevski tabyası *(modeli Okbaşı tabyası ile Borodino arasına yerleştirir.)* Burası Tatarinova tepesi — Kutuzof'un Karargâh kurduğu yer. ***(Üst yarının ortası)*** Burada *(Bir SAHNE DONATIMCISINA dönerek)* Kont Bezuhof'a tasarlanan savaş düzenini gösteren bir harita getirir misin?

SAHNE DONATIMCILARI ressam sehpasına yerleştirilmiş bir harita getirirler. Okbaşı tabyası dışında, yukarda anlatılan görünümü veren bir haritadır bu. Rusların sol kanadı Şevardino'da, merkezi Rayevski tabyasında, sağ kanadı ise bu çizginin Koloça üzerindeki uzantısında mevzilenmiştir. Fransız ordusu ırmağın öbür kıyısında, Rusların tam karşısındadır. Merkezleri Borodino önündedir. Öyle ki, Borodino ile Koloça iki ordunun arasında kalmaktadır.

PİYER — Haaa, evet.

ANLATICI — Şimdi söyle bakalım, askerleri nasıl yerleştireyim?

PİYER — Peki. Bizim merkez Borodino'da.

ANLATICI — Daha doğrusu Rayevski tabyasında. Borodino sahipsiz bölge — No — man's Land. *(iki küme asker yerleştirir.)* Peki sağ kanat?

PİYER — Burada, solda. Koloça üzerinde.

ANLATICI — Ne arıyor orada?

PİYER — Fransızların sol kanadını tutuyor.

ANLATICI — Öyle mi? Peki bir iki kol da oraya yerleştirelim. *(Koloçanın üst yarısındaki bir noktaya bir küme asker yerleştirir.)*

PİYER — Sol kanadımız Şevardino'da. Şevardino mu dedim? Hayır olamaz.

ANLATICI — Olamaz elbet. Şevardino'yu Fransızlar aldılar ya.

PİYER — Ama haritaya göre Fransızlar ırmağın bu kıyısına daha geçmemişler.

ANLATICI — Evet, öyle. Bizim sol kanadı biz biraz daha geriye, Okbaşı tabyasına doğru yerleştirelim.

PİYER — Benim haritada öyle bir yer yok.

ANLATICI — Nasıl olsun? Daha yeni yapıldı. *(Okbaşı tabyasına bir küme asker yerleştirir)* Gelelim Fransızlara.

PİYER — Onları bilmiyorum. Onlar

mevzilerinin hepsini değiştirmişlerdir artık.

ANLATICI — Sol kanatları burada. *(Bir küme Fransız askerini Borodino'ya yerleştirir.)*

PİYER — Borodino'da mı? Tam bizim merkezin karşısına düşüyor.

ANLATICI — Öyle. Merkezleri de burada. *(İki küme Fransız askeri Şevardino'ya.)*

PİYER — Şevardino'da mı?

ANLATICI — Napoleon'un bulunduğu yer. Sağ kanat da burada. *(Şevardino'nun sağına, modelin sol ucuna bir küme Fransız askeri yerleştirir.)*

PİYER — Sanki havada asılı duruyor. Bizim sağ kanat gibi.

ANLATICI — Rastlantı, Kont Bezuhof, rastlantı.

PİYER — Andrey de öyle diyordu.

ANLATICI — Ve işte baş oyuncularımız, Napoleon. *(Şevardino cephesinin yamacına küçük bir Napoleon figürü yerleştirir)* Kutuzof. *(Kutuzof'un küçük modeli Tatarinova'ya)* Andrey. *(Andrey'in öbürkülerden de küçük bir modelini Okbaşı tabyasına kor, Fransızların sol kanadına da atlı bir yaver yerleştirir.)* İşte şimdi...

İlk kurşun sesi. Sabah olmuştur.

IŞIKLAR

PİYER — Başlıyor. Savaş başlıyor.

Top ve tüfek sesleri, barut dumanları, müzik.

Büyük hasat başladı. İşte. Ne o? Şevardino'dan Borodino'ya top ateşi. Napoleon'un saldırısı. Top atışı altında Fransızlar iki kanattan da ilerliyor. *(İki bacağını da açarak görmek için eğilir.)* İşte bir Rus bataryası. Erler yerlerinde duramıyor. Şakalaşıyorlar. Ne diyorlar? «Okkalı bir tane geliyor.—» Mermi için mi diyorlar böyle? — «O, Fedya, büyük dostun galiba, amma da eğildim saygıyla.» — «Menzili tutturamıyor, Bonaparte» — Sahi mi? Napoleon'un dehası hesapta küçük bir yanlışlık yaptı. *(Borodino yakınlarındaki sağ kanada bakmak için uzanır.)* Oo, Fransızlar Borodino'ya doğru ilerliyorlar. Köprüyü aldılar. Emir subaylarından biri Napoleon'a koşuyor. *(Figürlerden birini alıp Şevardino'da Napoleon'un yanına koyar.)* Ne diyor? «Borodino köprüsü alındı» mı diyor?

NAPOLEON — *(PİYER konuşur.)* Murat'nın birlikleri Koloça'nın öbür kıyısına geçip ilerlemeye devam ettiler.

PİYER — *(Atlı subayı yeniden Borodino'ya koyar.)* Aaa, işte şimdi yanıldınız, Majeste. Köprüyü az önce ele geçirip yaktık. Murat öbür kıyıya nasıl geçip ilerlesin? Yerine getirilemiyecek komutlar veriyorsunuz, Majeste. *(Başını sallayarak savaş alanına bakar.)*

Andrey nerede? *(arar)* Büyük olayın be-

lirsizliği ve «yaratıcı»sının dehası karşısında seni unuttum. *(Dumanlarla kaplı bir noktaya bakar)* Burada olmalı. Okbaşı tabyasında.

(Mendilini çıkarır, dumanları biraz dağıtır, geri çekilir ve korkuyla bağırır.) Andrey. Dikkat et. Mermi geliyor. Yat. Yat yere, mermi patlayacak şimdi... *(Patlama, sessizlik. PİYER eğilir, incitmemeye dikkat ederek yerden ANDREY'in kurşundan figürünü alır.)* Ha, şöyle. Ne diyorsun? *(Küçük kurşun ADREY'i kulağına götürür.)* Daha ölemez misin? Daha ölmek istemiyor musun? Böyle birdenbire — Aydınlığı — otları — toprağı — havayı seviyorsun değil mi? *(Küçük bir sedye alır, ANDREY'i yerleştirip dikkatle yere bırakır.)* Götürün. Aman dikkat Fyodor, adımlarını şaşırma, dikkatli yürü.....

ANDREY sedye üzerinde götürülürken PİYER onu gözleri ile izler. Sonra kendini toparlar, savaş alanına eğilir, yer yer kümelenen dumanları üfler.

Hasat sürüp gidiyor. Ee, Majeste? Savaş nasıl gidiyor? *(Şimdi Şevardino tepesindeki kurşundan NAPOLEON'u eline alır.)* Soğuk algınlığınız nasıl? Ruslar teslim olmuyorlar. Teslim olmaktansa, ölürüz diyorlar değil mi?

NAPOLEON — *(Gene PİYER'in ağzından)* Onlar için daha kötü bu.

PİYER — Yanılıyorsunuz, Majeste. İşte

bunu önceden hesaplayamadınız. Bakın Murat'nın yaverlerinin biri yardım istemeye geliyor. Ne cevap vereceksiniz kendisine?

NAPOLEON — *(PİYER'in ağzından)* Ordumun yarısı zaten Murat'nın komutasında. Satranç tahtasını iyice görmediğimi söyleyin Napoli Kralına.

PİYER — Hiç bir zaman da göremiyeceksiniz, Majeste; çünkü bütün generalleriniz yardım istiyor. Bütün atış hesaplarınız, topçuyu bir yere yığıp yedek kuvvetlerle yarma hareketine kalkma, süvari birlikleriyle saldırma taktikleriniz boşa çıktı. Şimdi ne yapacaksınız? Kutuzof'a soralım bakalım o ne diyor. *(Kurşundan Napoleon'u yere bırakırken, Napoleon hapşırır.)* Hapşuuuu! Bir punç daha içer miydiniz, Majeste? *(Kurşundan Kutuzof'u avucuna yerleştirir.)* Ee, ekselans? *(Sessizlik. Yeniden Napoleon'a dönerek)* Gördünüz mü, Majeste? Rakibiniz hiç bir şey bilmediğini sizden iyi biliyor. *(Kutuzof'u kulağına götürür)* Nasıl?

KUTUZOF — *(PİYER'in ağzından)* Fransızlar at eti yiyecekler.

PİYER — *(Napoleon'a dönerek)* At eti, Majeste. Duydunuz ya! *(Kutuzof'a)* Peki, siz ne yapıyorsunuz, Ekselans? Piliç kızartması mı yiyorsunuz? Piliç ha! Savaşın en kızıştığı anda?

KUTUZOF — Düşman sağ kanatta yenilgiye uğradı — böyle söyleyin askerlere — doğru olsun olmasın, morallerini yükseltir.

PİYER — Hiç değilse, ayaktalar daha. *(Napoleon'u öbür avucuna alır, böylece Kutuzof ile Napoleon karşı karşıya gelirler.)* Ne diyorsunuz Majeste?

NAPOLEON — Topçuyu bir noktaya yığmak. Yedek kuvvetlerle yarma hareketi. Süvarilerin saldırısı.

PİYER — *(KUTUZOF'a bakarak)* Ya siz?

KUTUZOF — Bütün hatları dolaşıp askerlere yarın saldırıya geçeceğimizi söyleyin.

PİYER, Napoleon'u yere bırakır.

KUTUZOF — *(PİYER, Napoleon'u yere bırakırken)* Kutsal Rus topraklarından kovacağız bunları.

PİYER — *(Korkuyla)* Peki Moskova? Moskova konusundaki tutumunuz nedir?

KUTUZOF — Belki de Moskova söz konusu olmayacak artık.

PİYER — Moskova'dan vaz mı geçiyorsunuz?

KUTUZOF — Mesele bu değil. Mesele Moskova değil, Rusya. Rusya'nın kurtuluşu da orduya bağlı. Orduya ise kimse dokunamayacak! Ama Fransızlar at eti yiyecekler daha! Hücum! Hücum! Hücum!

PİYER, KUTUZOF'u da yere bırakır. Savaş gürültüleri dinmiş, her yanı sessizlik kaplamıştır.

IŞIKLAR

Savaş alanında akşam olmaktadır. Hava kararır. Gittikçe artan bir inleme duyulur.

PİYER*(Savaş alanında bitkin bir halde yürüyerek)* Ya, demek böyle savaştık, böyle akıttık kanımızı, tasarladığımız gibi 20.000 kişi değil de, 50.000 kişiyi böyle kaybederek aynı derecede hırpalanan Napoleon'a Moskova'ya giden yolu açtık. İki taraf da kazandı, ya da hiç kimse kazanmadı. Bu sabah Napoleon da Kutuzof'tan daha iyi bilmiyordu akşamın nasıl sona ereceğini. Ya askerler, ölüler, yaralılar, yorgunlarla, açlar — yoksullar, yiğitler, bitkinler — bu pırıl pırıl insanlar başlarını Tanrıya kaldırmış NİÇİN? NİÇİN? KİMİN İÇİN? diye sessiz bir çığlığı duyurmaya çalışıyorlar.

IŞIKLAR

ANLATICI — Moskova'ya giden yol açık. Ama iki gülle birbiriyle tokuştuğu zaman güçlü olan zayıfı her zaman geri iter. — Kendi gücü de zayıfa çarptığı için azalır. Mesele güçlünün daha ne kadar gidebileceği? Moskova'ya kadar mı? Yoksa daha ötelere mi?

GONK IŞIKLAR

Doktorun daha önce kurduğu gezici hastanedeyiz. Ameliyat masasında bir yaralı yatıyor. Sol bacağının kesilmesi gerekti.

ANATOL KURAGİN masada yatmakta acıyla bağırmaktadır, kollarını iki sıhhiye eri tutar.

KUZMİÇ — Kurşunu ısırın, Prens, iyice ısırın. Biliyorum, çok korkunç. Ama kurtuldunuz hiç değilse, yaşıyorsunuz.

ANLATICI — Burada da başka bir masa.

ANATOL bir kere daha inler ve bağırır.

KUZMİÇ — Isırın, ısırın! Evet, sonra kimmiş bu? *(Yandaki masaya geçer, bu masa da ANDREY yatmaktadır. Doktor birden geri çekilir.)* Oo! Prens Bolkonski *(ANDREY'in üzerine eğilerek yaralıyı gözden geçirir.)* Sargı — sargı verin biraz.

Erler doktora sargı verirler, o da ANDREY'in yarasına bastırır.

KUZMİÇ — Çabuk, çabuk, kendine gelmeden saralım!

ANDREY — *(Fısıltıyla)* Ne var? Ha, gene o ses, tanıdığım bir ses. Cırcır böcekleri — neydi o, neydi o unuttuğum, benim hiç anlayamayıp da Mariya'nın anladığı şey?

ANATOL bağırır.

KUZMİÇ — *(Anatol'a dönrek)* Isırın, ısırın!

ANDREY — *(İrkilerek)* Kim var orada?

KUZMİÇ — *(ANDREY'e)* çok şükür, kımıldadınız, Prens, çok sevinçliyim.

ANDREY — *(Yeniden inleyerek sırt üstü düşer.)* Kurtulmak, kurtulmak, ne demek bu? Cırcır böcekleri — hep anlamadığım bir soru. *(Göğsünde duran ve Mariya'nın kendisine Austerlitz savaşından önce verdiği ikonu iki eliyle kavrayarak onunla bilinçsiz bir şekilde oynar.)* Kurtulmak, kurtarmak, ne demek? Ne demişti Mariya? Neyi kurtaracaktım ben?

ANATOL bağırır.

(ANDREY bağırtıyla uyanarak ikonu görür) Ha, ikonu.

KUZMİÇ — Evet, Prens, merak etmeyin — güzel bir ikon. Kontes Nataşa vermiş olmalı. Sizi kurtardı bakın. Kimbilir ne kadar sevinecek küçük kontes!

ANDREY — Kızkardeşimden, ben... *(Gene sırt üstü düşer)* ne yapmam gerekti? Neydi... Düşmanlarımı... Bu muydu yapmam gereken... Düşmanlarımı sevmem mi...?

ANATOL bağırır.

(Ürkerek) Kim o? Kim bağırdı orada?

KUZMİÇ — Merak etmeyin, Prens, tanırsınız kendisini. Durumu sizinkinden kötü — Prens Anatol Kuragin.

ANDREY — *(Beklenmedik bir güçle)* Kuragin mi?

ANATOL başını ANDREY'e çevirir ama onu tanımaz.

(Kendini tanıtıyormuş gibi.) Andrey Bolkonski.

ANATOL, ANDREY'i korku ve şaşkınlıkla tanır. ANDREY'in uzattığı ele ANATOL sarılır.

ANLATICI — Borodino savaşının gerçek kahramanı. Belki de tek kahramanı.

GONK IŞIKLAR

ANLATICI — *(İki yaralının ellerini birbirinden ayırarak)* Götürün yaralıları. Aman dikkat. Lûtfen sarsmadan götürün.

GONK

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MOSKOVA

ANLATICI — Şarap ortaya kondu, şimdi içmek gerekiyor. Napoleon söylemiş bu sözü — Borodino savaşından önce. Bu arada şarap içildi. Bakalım sarhoşluğundan başka ne kaldı? Napoleon'un örgütleyici dehası Rusya'ya karşı her şeyin kılı kılına hesaplandığı bir sefer hazırladı. «Hiç bir şeyi raslantıya bırakmamak» — baş ilkesi buydu Napoleon'un. Şimdi sarhoşluk da geçtikten sonra, biz her şeyi raslantının belirlediğini gösterebiliriz. Yoksa şans değil miydi bu? Moskova yolu açık değil mi Napoleon'un ordularına? Moskova tam bir kargaşalık içinde. Geri çekilen askerler, yaralılar akın akın geliyor şehre. Bunların dışındakilerse şehirden ayrılma telâşında. Rostof ailesi de bunlar arasında.

Bir iskemle getirin Kontese, bavullarla sandıkları da şöyle koyun.

GONK IŞIKLAR

NATAŞA baloda giydiği beyaz tuvaleti elinde düşünceye dalmıştır.

KONTES — Nataşa, neleri alıyorsun?

NATAŞA — Gerekli şeyleri, anneciğim.

KONTES — Tuvaletini mi?

NATAŞA — Evet, tuvaletimi. *(Katlayıp yerleştirir.)* Ya sen neleri alıyorsun, anneciğim? Kief takımıyla Meissen porselenlerini mi?

KONTES — Hadi, Nataşa, hadi, fazla oyalandık burada. Polisler bile gitti şehirden... biz daha..

NATAŞA — Çoktan yola çıkmıştık, ama sen...

KONTES — Kief takımımla porselenlerimi burada mı bırakacağım sandın? — ah, başım.

KARATAYEF — *(Soldan girer)* Kontes Hazretleri, acaba arabanızda yer kaldı mı? Burada yaralılar var da, onları Moskova dışına çıkarır mısınız, diye soracaktım.

NATAŞA — *(Hemen duygulanarak)* Yaralılar mı? Vah vah!

KARATAYEF — Sürüyle yaralı, küçük Kontes, ne olur acıyın.

NATAŞA — Elbette, elbette, söyle avluya getirsinler onları. *(Hemen annesine koşa-*

rak) Anneciğim, sevgili anneciğim, izin veriyorsun değil mi?

KONTES — Ne izni?

NATAŞA — Gereksiz şeyleri bırakırsak, yerimiz olacak arabalarda.

KONTES — Ne yeri? Neden bahsediyorsun sen?

NATAŞA — Ah, yavrucuğum, yaralılara bakmak hükümetin işi.

KONTES — Onlar bilir yaralılara ne yapmak gerektiğini.

NATAŞA — Düşün anneciğim, ya Nikolay da aralarındaysa, ya da... *(birden ağlamaya başlar.)*

KOTES — *(Bitkin)* Peki, peki. Ne istersen yap. Ben sana engel olabilir miyim hiç? *(Hıçkırarak)* Elimizde bunlardan başka bir şey kalmadı zaten.

NATAŞA — *(Annesine sıkı sıkı sarılır)* Canım anneciğim benim, biliyordum bir şey demiyeceğini, sağol... *(soldan koşarak çıkar.)*

KUZMİÇ — *(Soldan, sahne dışından)* Kontes, bir dakika bana bakın... *(Girer)* Ah, sayın Kontes — beni dinlemedi bile — yaralılara yardımınıza çok teşekkür.—

KONTES — Sergey Kuzmiç. Siz. Ah, ne iyi! Kusura bakmayın — Geride fazla bir şey bırakmıyoruz —

KUZMİÇ — Sayın Kontes — özür dilerim — hem sevinçliyim, hem üzgünüm — onu sizin evinize getirdiğim için...

KONTES — Aman yarabbi. Kimi?

KUZMİÇ — Damadınız Prens Bolkonski'yi.

KONTES — Ah ah, bilmiyor muydunuz? Prens Bolkonski damadım değil artık.

KUZMİÇ — Ama Kont Bezuhof'un söylediklerinden... Öyle sandım ki...

KONTES — Ağır mı Prens'in yarası?

KUZMİÇ — Çok ağır — ne olur — dua edin — *(çaresizlik içinde kollarını iki yana açar.)* Ben elimden gelen her şeyi yapacağım... her şeyi... her şeyi —

KONTES — Ah, ah! Nataşa duymasın bunu — Sergey Kuzmiç, rica ederim, kimseye — kimseye bir şey söylemeyin.

GONK IŞIKLAR

ANLATICI — İşte herkes bırakıp gidiyor şehri. Önce zenginler. *(Bir el işaretiyle bavulların, sandıkların toparlanmasını ister.)* Sonra polisler, resmi makamlar, en sonunda da itfaiye garnizon komutanı Kont Rostopçin küçük bir muhafız kıtasıyla sonuna kadar direnecek. Bütün bu kargaşalık yetmiyormuş gibi, Kont Rostopçin cezaevi ile akıl hastahanelerindekileri de salıverdi. Felâketin tam doruğuna vardığı şu sırada herkes bu olanların suçunu yükleyecek birini arıyor. Kont Rostopçin'in emriyle herkes tutuklanabiliyor — devrimci görüşlerini açıklayan, mason, ya da kuşkulu siyasal partilerden birine bağlı olan herkes. Bu arada Piyer Bezuhof bile Rostopçin'in önüne çıkarılıyor. Garnizon Komu-

tanı da şunları soruyor kendisine... *(Rostopçin'in yerine konuşur)* Kont Bezuhof, sizin Napoleon'un görüşlerini açıkca ve inançla savunduğunuz doğru mu?

PİYER — Evet, doğru.

ANLATICI — Cumhuriyetçi reformlardan yana mısınız?

PİYER — Evet, öyleyim.

ANLATICI — Toprak kölelerini kışkırtıp silâhlandırdınız mı?

PİYER — Evet.

ANLATICI — Öyleyse, diyor, Kont Rostopçin, kutsal Çar'a karşı girişilen bozgunculuk hareketinin başında siz varsınız. Direnen güçleri yoldan çıkararak kapılarınızı Napoleon'un ordularına açtınız. Saraydan biri olduğunuz için sizi yargılayamayız. Fakat halkı yoldan çıkarıp Fransızlarla işbirliği yapmanızı önlemek için sizi, Moskova'dan sürgüne gönderiyoruz. Şehri hemen terkedeceksiniz.

GONK

PİYER — *(Bağırarak)* Bir yere kımıldamıyorum. Evet, «Sayın Komutan» — Ben halka gidiyorum. Onların düşmanı olan benim de düşmanımdır. Kont Rostopçin. Kahrolsun bütün bunlar *(Redingotunu ve nişanlarını çıkarıp atar.)* Alın bakalım. *(Üstüne beyaz bir köylü mintanı giyer.)* Sen de, Napoleon. Seninle işbirliği yapmak, ha? *(Bir tabanca çıkarır. Birden durup gülümseyerek*

düşünceye dalar.) Bu tabancayla mı — ya vuramazsam? Onu da hesaba katmalı. Hançerle o zaman. *(Bir hançer çıkarır.)* Ama Napoleon'a o kadar yaklaştıktan sonra, bir şeyler söylemem gerek kendisine. *(Düşünür.)* Evet, evet — ben değil, Tanrı sizi yargılıyor, Majeste; Tanrı, diyeceğim. Evet, evet en iyisi bu. Ama o zaman yakalarlar beni. Yakalasınlar. O zaman şöyle dururum — *(İri gövdesiyle bacaklarını açıp hançeri havaya kaldırarak durur.)* Ve bağırırım. Yakalayın, kurban edin. Öldürün beni. Ben bütün dünyayı kurtardım.

GONK IŞIKLAR

Kader sahnesinde bir çok yerleri tutuşmuş yanan Moskova'nın bir resmi belirir.

ANLATICI — Bayanlar, baylar, şu anda Mitişçi'deyiz. Ama şurada yanan Mitişçi değil. Orası 25 kilometre geride kalan Moskova. Ama Moskovadaki yangınları kim söndürecek? Rüzgârla bu kupkuru hava mı? Bunların dışında Moskova'yı kurtaracak kimseler yok. Fransızlardan, mahkûmlardan, delilerden, bir de yoksullardan başka.

IŞIKLAR

Mitişçi Rostof ailesinin sığındığı yer. Andrey yatakta yatıyor. Mevsim yaz sonu. Pencere ardına kadar açık. Ve durmadan cır cır cır diye öten bir cırcır böceği.

SAHNE DONATICILARI. Sahne ortasına bir yatak, sağa bir kapı, sola bir pencere, yatakla masası arasına bir iskemle, yatağın başucuna da küçük bir masa yerleştirirler.

ANDREY — *(İçmekte olduğu çayı bitirip fincanı ile tabağını yatağının yanında olan DOKTOR'a verir.)* Sağolun. Ne olur, kendinizi o kadar yormayın. Daha iyiyim artık.

KUZMİÇ — Çok acı çekiyor olmalısınız. Nasıl dayanıyorsunuz, şaşıyorum.

ANDREY — Bilmem. Bazan bilemiyorum, bazan da düşündüğüm, gördüğüm herşeyin gerçekle ilgisi olmadığını biliyorum — bazan da eskiden hiç olmadığı ölçüde açık seçik düşünebiliyorum.

KUZMİÇ — *(Avuturcasına):* Bu iyi bir belirti.

ANDREY — Yok, yok. Her zaman duyduğum bir ses var. Cır cır cır diye öten bir ses... Şuradan geliyor... Biliyorum...

KUZMİÇ — *(Gülimsiyerek)* Cırcır böceği. Ben de duyuyorum.

ANDREY — *(Aydınlık, mutlu bir yüzle):* Hayır, hayır. Borodino'dan beri duyuyorum bu sesi. Hayatımın en mutlu anıydı bu, çünkü birden daha önce yapamıyacağım bir şeyi yapabildim. En büyük düşmanımı sevmeye başladım. Cır cır cır. Yüzünün üstüne müzik gibi yumuşak tatlı, bir ses, incecik tellerden,

yongalardan örülü garip bir şey. Ama içinde karanlık, yanan bir şey uçtuğu için, ev yıkılmasın diye insanın dengesini koruması o kadar güç ki. Beyaz, heykel gibi bir şey, belki de masanın üzerinde duran gömleğim... Bunlar ayaklarım, şu da kapı... Cır cır cır. Şimdilik bu kadar yeter... Burada keselim... Rica ederim...

DOKTOR bir kaptan aldığı pamukla ANDREY'in alnını özenle siler.

Evet, Austerlitz'deki gökyüzü ve şuradan gelen ses, sevgi bu ikisi, ama karşılık bekleyen bir sevgi değil, ne de düşmanımı gördüğüm anda duyduğum sevgi... Size yakın saydığınız birini sevmek, bu inanca sevgi. Bir düşmanını sevmek — bu tanrısal sevgi. Ne oldu o? Yaşıyor mu?

KUZMİÇ — Kim? Kimden bahsediyorsunuz?

ANDREY — Kuragin. Anatol Kuragin.

KUZMİÇ — *(Omuzlarını kaldırarak):* Kuragin mi? Evet, yaşıyor.

ANDREY — Yaşıyor ha! İyi.

KUZMİÇ — Biraz uyumaya çalışsanız, Prens. Bir çay daha ister misiniz?

ANDREY — Hayır. Zahmet etmeyin. Uyurum şimdi.

KUZMİÇ — Birazdan gelir bakarım. İyi geceler. *(Sağdan çıkar.)*

ANDREY — İnsanca sevgi nefrete dönü-

şebilir; Tanrısal sevgi ise hiç değişmez. Ama hayatımda kaç kişiden nefret ettim? Onların içinde hiç kimseyi ne onun kadar sevdim, ne de onun kadar nefret ettim. Şimdi gördüğüm tek şey onun ruhu, bütün lekesizliğiyle. Şimdi anlıyorum neler duymuş olabileceğini — acısını, utancını, pişmanlığını. Ne kadar amansız davrandım ona. *(Yeniden hayale dalar.)*:

NATAŞA uzun beyaz bir elbise içinde girer.

Bir başka beyaz sfenks daha var, yüzünü görebiliyorum, gözleri, onun gözleri; parlak, iri gözler, çünkü o gözleri düşünüyordum... Nataşa... Ah, bu hayalet yüzler, bu yüzler, bir kurtulabilsem onlardan. Ama bu yüz inatcı, gerçek bir yüz gibi, bana doğru geliyor... Hayır, hayır, düşünmek istiyorum, gerçekten düşünmek, bilmek... Onu içimde doğan bu yepyeni, lekesiz, tanrısal sevgiyle sevip sevemiyeceğimi... Hayır, hayır, bu nöbet.. gücümü... Cır cır cır... *(Kendinden geçer.)*:

NATAŞA bu arada yatağın yanına gelir, diz çöker. Gözyaşlarını tutar, büyüyen gözlerle ANDREY'e bakar.

ANDREY — *(Biraz sonra rahat bir soluk alır, elini NATAŞA'ya uzatır.)* Sen misin? Çok sevinçliyim, çok...

NATAŞA — *(Durmadan kendisine uza-*

tılan eli öper.) Bağışla beni... *(Başını kaldırıp Andrey'e bakar.):* Bağışla...

ANDREY — Seni seviyorum.

NATAŞA — Affet beni.

ANDREY — Neyi affedeyim?

NATAŞA — Affet beni — Sana yaptıklarımı... *(Nerdeyse bağırırcasına konuşmakta ve durmadan Andrey'in elini öpmektedir.)*

ANDREY — Seni eskisinden çok, çok daha büyük bir aşkla seviyorum. *(Eliyle NATAŞA'nın gözlerini görecek şekilde yüzünü kaldırır.):* Piyer nerede?

NATAŞA — O Moskova'da kaldı.

ANDREY — Seni korumasını istiyorum onun.

NATAŞA — Şimdi herşey eskisi gibi.

KUZMİÇ — Aman! Kontes, rica ederim, kimsenin hastayı rahatsız etmemesi gerek. Özür dilerim, Kontes, Prens'in uykuya ihtiyacı var. Sonra, sonra istediğiniz kadar görürsünüz kendisini. Ama önce iyileşmesi gerek. *(Nataşa uyandırılmış bir uyurgezer gibi kalkar, geriye doğru bir adım çekilir. Kontes girer.)*

KONTES — Nataşa ne yapıyorsun? Utanmıyor musun?

KUZMİÇ — İyileşmesi için Kontes. Bütün sorumluluk, en ufak bir heyecan... *(durup her zamanki çaresizlik hareketini yapar, Nataşa içini çekerek annesi tarafından*

götürülürken Andrey onu aydınlık ve seven gözlerle izler.)

GONK IŞIKLAR

Müzik. Gittikçe artan trampet sesleri. Bu sesler duyulurken eşya sahne dışına taşınır. Mahkûmları kurşuna dizecek bir asker girer, ışıklar kader sahnesinde kazığa bağlı bir adama nişan alan bu askerlerin seyircilere dönük suratlarını aydınlatır. Trampet seslerinin en çok arttığı ve ışıkların değiştiği anda askerler ateş eder. Kazığa bağlı adam olduğu yere yığılır. Soldan iki asker gelip adamı çözerler, ve solda kader sahnesinin yanındaki bir çukura iterler. Sağda kader sahnesinin yanında bir takım esirler durmaktadır. Piyer ile Karatayef de bunların yanında, arasındadır.

BİRİNCİ SUBAY — *(Bir kâğıdı okuyarak)* İmparator adına, Kont Bezuhof'un köylü birliklerinden köylü İvanof büyük Fransız ordusunun askerlerini alçakça öldürmek ve kundakçılık yapmak suçlarından ölüme mahkûm edilmiştir. İmza: Mareşal Davout, Auerstadt Dükü, Eckmühl Prensi. *(da-*

ha önce sözü edilen iki askeri yakalayıp başına bir çuval geçirirler. Sürükleyerek kazığa götürür ve bağlarlar.)

İKİNCİ SUBAY — Dikkat! Nişan al.

KARATAYEF — *(Öne sıçrayarak):* Durun. Bu adam köylü İvanof değil. Köylülerin önderi Kont Piyer Bezuhof'tur. Yeni bir idam kararı çıkartmanız gerekir.

İKİNCİ SUBAY — Rahat.

BİRİNCİ SUBAY — *(Karatayef'e):* Sen tanıklık eder misin? Kefil olur musun?

KARATAYEF — Hayatımı bile koyarım ortaya.

BİRİNCİ SUBAY — Beş para bile etmez artık hayatın.

KARATAYEF — Öyleyse Kont'un kendisine sorun.

BİRİNCİ SUBAY — Çıkarın şu çuvalı başından. Siz Kont Bezuhof musunuz?

PİYER — *(Başındaki çuvaldan kurtulmuş.)* : Evet, ne duruyorsunuz vursanıza.

BİRİNCİ SUBAY — *(İkinci subaya.):* Majestelerine ivedilikle bildirin. Kont Bezuhof ele geçirildi. İnfaz için Majestelerinin emirlerini bekliyoruz.

İKİNCİ SUBAY — Kont Bezuhof ele geçirildi. Majestelerinin emirlerini bekliyoruz.

Çıkar.

ANLATICI — Görevli subay bu çok önemli haberi Napoleon'a götürürken ateş mangası mahkûmların kurşuna dizildiği avluda bekliyor. Bu avlu Kremlin sarayının avlu-

larından biri. Onun için Subayın gideceği yer çok uzak değil. Yanan evlerin bacalarından ve sobalarından başka Kremlin sarayı Moskova'da ayakta duran tek yapı. *(Piyer'in sahnedeki özel yerine gider.)* Piyer ölüme mahkûm edildiği anda gözleri bir an için Mareşal Davout'nun gözleriyle karşılaştı. Ve kendisine bu kadar insanca bakan birisinin ölüm ilâmını verebileceğine inanamadı. Şimdi ise çukurda yatan ölünün gözlerine bakıyor. Bu gözler de inanamamıştı böyle bir kararın verilebileceğine. Çünkü bu gözler için hayatın ne demek olduğunu yalnız gene bu gözler bilebiliyordu. Bu yüzden de herhangi bir insanın onları hayattan yoksun bırakabileceği anlaşılır bir şey değildi. Ama Piyer Fransız askerlerinin ellerinin titrediğini de gördü. Onlar da da Ruslar'daki gibi betbeniz kalmamıştı. Bir de kafasında Borodino'daki soru şimşek gibi çaktı, «Kim yapıyor bütün bunları? Belli ki onlar da benim kadar acı çekiyorlar. Öyleyse kim sorumlu? Kim?»

IŞIKLAR

Napoleon hızla olay sahnesine gelir.

BİRİNCİ SUBAY — Dikkat. Yaşasın İmparator.

ASKERLER — Yaşasın İmparator.

TRAMPET SESLERİ.

NAPOLEON — Çekilin şöyle. *(Askerler sola, esirler sağa giderler. Napoleon aşağıda, Piyer yukarıda kazığın yanında yüzyüze gelirler.)* Demek Kont Bezuhof sizsiniz? Çetecilerin başı eşkiyaların başı. Ölümden kurtulabilirsiniz bana yardım ederseniz.

PİYER *(Başıyla hendeği göstererek):* Şu çukurda yatıyor ölüm. Ben hayatla hesabımı gördüm. Ölümden korkum yok artık. Onun için, vurun, eğer benden birşey umuyorsanız.

NAPOLEON — İnsanları vurmak kolay. Ben görüşecek birini arıyorum.

PİYER — Bunu ben değil, ancak Çar yapabilir.

NAPOLEON — Beni Moskova'ya yürümek zorunda bırakan da Çar'dı. Aleksandr bir tek kelime söylese, ben Moskova'yı açık şehir ilân etmeye hazırdım. Şehrin başında saatlerce bekledim. O ya da yetkili elçileri gelir diye. Barış anlaşmasını burada hemen imzalayıp gitmeye hazırım. Ama gene bekletiliyorum.

PİYER — Beklemeseniz sizin için daha iyi olur, Majeste. Sizin için beklemek yok olmak demektir.

NAPOLEON — Çetecileriniz gırtlağıma sarılmış durumda. Moskova'yı ateşe verdiniz. Smolensk'ten beri hep yangın yerine dönmüş köylerden, kasabalardan geçtim. Peki ama ne yararı var bunu yapmanın? Bakın,

gene de Kremlin'deyim işte. Siz buna strateji mi diyorsunuz?

PİYER — Strateji değil, Majeste, ondan öte bir şey, sezgi, kader belki de. Köylüler kendilerini savunmak zorunda kaldılar. Bir ülkeyi ele geçirebilirsiniz, ama halkını değil. Halk ya boyun eğer, ya eğmez, bu ülkeyi ele geçirene değil, o halka bağlıdır.

NAPOLEON — Öyleyse o halkı da yok edeceğim.

PİYER — Artık edemezsiniz, Majeste. Elinizde ordu diye bir şey kalmadı. Çapulculardan başka.

NAPOLEON — Sizi hâlâ vurabilecek güçte olan çapulcular. Yüzbaşı gereken emri verin.

BİRİNCİ SUBAY — Dikkat. Nişan al.

ASKERLER nişan alırlar.

KARATAYEF — *(Kendisini Piyer ile tüfeklerin arasına atarak)* Geriye dönüşü düşünün, Majeste. 2.000 kilometreden fazla yol, bu kış kıyamette, sonra hepsi birden çeteci kesilen bir millet...

NAPOLEON — Götürün şunu.

Askerler Karatayef'i götürürler.

PİYER — Sağol, Karatayef. Yakında görüşürüz.

NAPOLEON — *(Öfkeyle bir iki adım atar.)*: Kuzum, neden Moskova'da kaldınız?

PİYER — Sizi öldürmek için, Majeste.

NAPOLEON — Sahi mi? Bak sen. Çete-

cilerin askerlerimi öldürüyor, senin de gözün bende. Yanıldın dostum. Asıl ben seni öldüreceğim. Nasıl da beklenmedik bir gelişme gösterdi olaylar.

PİYER — Hep öyle olur. Rastlantıların sonsuz çeşitliliği bir yandan bütün hesaplarınızı boşa çıkarır, bir yandan da ulusların kaderine biçim verir.

NAPOLEON — Kader siyasettir. Siyaset ise dehayı gerektirir. Siz köle gibi yaşıyorsunuz, koşulu olduğunuz bu zorbalık boyunduruğunu korumak için elinizden geleni yapıyorsunuz. Bense size özgürlük, Avrupa'ya da bir imparatorluk yüceliği getiriyorum. Ama insan haklarını benden sevinçle kabul edecekleri yerde, bana karşı duruyorlar, ardıma düşüyorlar, beni bütün bir kıtayı boyun eğdirmek zorunda bırakıyorlar.

PİYER — Kendi kaderiniz sizin büyüklüğünüz, Majeste. Bir zamanlar devrimciydiniz. Ama sizin büyüklüğünüz aynı zamanda Avrupa'nın da tarihsel kaderi. Devrimci Bonaparte'tan zorba imparator Napoleon çıktı. Kurşuna dizilmek üzere olan birinden öğüt almaktan gocunmazsanız, Majeste, «Yurttaş Bonaparte, hemen Moskova'dan gidin,» derim size. Bir gün bile beklemeyin. Kaçıp gidin hemen. Yoksa ne sizden, ne bunca şanınızdan bir iz bile kalmaz. Kışın eli kulağında. O korkunç Rus kışının. Barış görüşmesi mi yapmak istiyorsunuz? Sizi kovarlar. Hadi öldürtün beni, ben de sizin kaderinizin bir

parçasıyım çünkü. Evet, sizin kaderinizin.

ANLATICI — Kader mi, rastlantı mı, karar hangisinin? Her biri yaşamak, hem de iyi yaşamak isteyen milyonlarca insan mı? Milyonlarca küçük olayın toptan etkisi mi? Napoleon'u Moskova'dan vazgeçmeye ne zorladı? Kış korkusu mu? Açlık tehlikesi mi? Çünkü Moskova'yı altı ay barındıracak kadar yiyeceğin hepsi yakıldı. Ordunun düzensizliği mi? Öyle ya, çapulculuğa başlayan askerlerde disiplin diye birşey kalmadığına göre? Çetecilerin karşısında her gün verilen kayıplar mı? Anayurttan gelen huzur bozucu haberler mi? Murat'nın karargâhına Rusların yaptığı ve nerdeyse Murat'nın hayatına mal olacak olan baskın mı? Yoksa rahata kavuşma özlemi mi? Belki de savaştan bıkmıştı da, sadece yurduna dönmek istiyordu. Bütün Fransızlar gibi. Yoksa bütün bunların hepsi birden mi zorlamıştı onu böyle bir kararа?

Bu arada Napoleon kader sahnesinden ağır ağır aşağıya iner, düşünceli ve öne doğru eğilmiş bir şekilde nerdeyse fısıltıyla konuşur.

NAPOLEON — Murat, Ney, Mortier nerede? Yaralılar Moskova'yı hemen terk etsin. Mareşal Ney'i çağırın bana. O gelir gelmez ordunun büyük kısmı Murat'nın kumandasında şehirden ayrılsın. Ney de onun

arkasından. Mortier kalıp hem geri çekilmemizi sağlıyacak, hem de Kremlin'i ateşe verecek.

PİYER — Ama bir gün gelecek, bu sizin ordularınızın kanından ve toprağından yeni bir tohum filizlenecek, bu tohum Fransa'nın ordularıyla Avrupa'nın her yanına ektiği devrim tohumudur. Bir gün gelecek yarının kuşakları tarihsel kader belâsını tanıyacaklar ve korkunç bir fırtına gibi kökünden söküp atacaklar onu.

NAPOLEON — İşte şimdi asıl amacıma değiniyorsun. Bana, ondan vazgeçmiş bile olsam, amacımın gerçekleştiği bir geleceği muştuluyorsun. Ama hangi raslantı yol açtı başka bir şey istememe?

PİYER — Savaşlarınıza yol açan raslantı, Majeste.

NAPOLEON — *(Hızla kader sahnesindeki Piyer'e yaklaşır.):* Kader mi, rastlantı mı? Yön verebildiğim zaman, kader; yön veremediğim zaman, rastlantı. Şu anda senin hayatını bağışlamam benim için bir rastlantı. Senin içinse kaderin bir bağışı.

Kılıcını çekip Piyer'i bağlayan ipleri keser.

GONK IŞIKLAR

ANLATICI — Bozguna uğramış, yıpranmış Fransız orduları her an çeteciler tarafından avlanma tehlikesi içinde gizlice sava-

şıyorlar. Artık bunlara düzenli birlikler denemez. Ne ayaklarında ayakkabı kalmış, ne de doğru dürüst silâhları. Olan silâhı da atıyorlar. Karınlarını doyurmak içinse at eti bile bulamıyorlar. Ama biz gene Mitişçi'ye dönelim. Andrey, kımıldatılmayacak kadar hasta olduğu için, gene aynı odada yatıyor. *(Sahne donatımcılarına):* Yatak şuraya. Pencere ile kapılar şuraya. Piyer dışarda. Bir kaç saat önce gelmiş. Sırtında gene o eski, yırtık pırtık redingot. Kaç zamandır aradığı eski dostu Andrey'i görebilmek için bekliyor. Nataşa, Andrey Mitişçi'ye getirildiğinden beri bir dakika bile başucundan ayrılmadı. Heyecanlı yüzünde sonsuz bir aşkın aydınlığı ile acı çeken herkese iyilik yapmak, onlara yardım edebilmek için kendini feda etmek isteği var.

NATAŞA masaya oturmuş, dikiş dikmektedir. ANDREY inler.

NATAŞA — Uyuyamıyor musun?

ANDREY — Hayır. Bir süredir seni seyrediyorum.

NATAŞA mutlu bir yüzle Andrey'in üzerine eğilir.

ANDREY — Nataşa, seni gereğinden çok seviyorum.

NATAŞA — Neden gereğinden çok?

ANDREY — Neden mi? Nasıl bir duygu var içinde? Ne dersin, yaşayacak mıyım?

NATAŞA — Yaşayacaksın. Elbette yaşayacaksın.

ANDREY — *(Nataşa'nın elini sıkar, sırt üstü yatar.):* Acaba kader bizi, bütün bu olanlardan sonra, şimdi ölmem için mi bir araya getirdi? Nataşa, ne olur kapıyı kapa. Niçin her çıkan açık bırakıyor kapıyı?

NATAŞA — Uyu, Andrey, uyu. Odada kimse yok. Andrey.

ANDREY — Evet. herkes çıktı, ama kapı hâlâ açık. Lûtfen kapar mısın?

NATAŞA — *(Kapıda)* Kapı kapalı.

ANDREY — Hayır. Açık. Ne olur bütün ağırlığınla yaslan kapıya, Nataşa. Çabuk, Nataşa, çabuk; bütün ağırlığınla. Kapıya gelmiş vuruyor; duymuyor musun? Sürgüyü sür. Ha şöyle. Dışarda kaldı. Ama ben uyuyorum. Uyanmam gerek oysa, uyanmam, uyanmam.

NATAŞA — *(Çaresizlik içinde):* Piyer, Piyer, koş.

ANDREY *(Uyanarak):* Nataşa.

PİYER telâşla girer.
NATAŞA Piyer'in omzuna yığılır. ANDREY onları görür.

PİYER — Andrey.

ANDREY — Piyer. Sen misin? Kurtul-

dum. Kovup uzaklaştırdın uykuyu benden. Uyku benim için ölüm demek. Ne kadar iyi görünüyorsun.

PİYER *(Telâşsız):* İyiyim. Herhangi bir amacım yok artık. Belki de amaç diye bir şey yok, yalnız gelişme var.

ANDREY — Benim de hiç bir amacım yok. Ama bu aynı şey değil.

PİYER — Aynı şey, aynı şey. Biz aynı yolun yolcusuyuz.

ANDREY — Hayır, hayır.

PİYER — Hiç değilse, aynı düşünceleri paylaşıyoruz.

ANDREY — Hayır Piyer, sen canlı, yaşamayı düşünen bir insansın. Bense...

PİYER — Bunun hiç bir önemi yok artık. Birkaç gün önce ben de senin olduğun yerdeydim. Tıpkı senin konuştuğun gibi konuşuyordum.

ANDREY — Beni anlamıyorsun. Benim kavradığım şeyi kavrayamıyorsun. Ben de senin sözlerini ve düşüncelerini kavrayamıyorum.

PİYER — Senden uzak olduğumu, sana yabancı olduğumu sanma. Seni anlıyorum. Ne düşünürsen düşün, nerede olursan ol, hep senin yanında olacağım. Burada hayatta olduğumuz gibi, orada da birlikte olacağız. Bu sadece bir başlangıçtı. Merak etme, Andrey...

ANDREY — Nataşa.

NATAŞA — Efendim.

PİYER — Nataşa da, o da yepyeni bir yolun başlangıcında.

ANDREY — Evet, evet, siz de artık birleştirin hayatlarınızı. Hep biliyordum bunun böyle olacağını.

Başı arkaya düşer.

İşte kapı sessizce açıldı, içeri girdi o... Şimdi yanıma geldi...

Ölür.

NATAŞA — Aman yarabbi! Andrey... Neredesin? Nereye gittin?... Piyer... Piyer...

IŞIKLAR

NATAŞA PİYER'le birlikte kader sahnesine geçerek sahne gerisine gider. İkisi birlikte aydınlık içinde kaybolurlar. Ön sahne ise karanlığa gömülür.

IŞIKLAR

SON SÖZ

ANLATICI — *(Karanlığın içinden):* Sel gibi kan aktı. Hazineler eridi. Devlet adamları barışı sağlamak için masa başına oturdular. Generaller kendilerini savaşa hazırladılar. Piyer'le Nataşa evlendiler, bir çok çocukları oldu. Hayat sürüp gitti. Tolstoy'un öğretisine göre de, hayat, kendi deyimiyle «Doğal hayat» hep sürüp gider. Yaşadığı dönemde böyle düşünmekte belki de haklıydı Tolstoy. Ama savaşlar, azgın bir denizin dalgaları gibi, çarpıp duruyor insan hayatının kıyılarına. 1870 ile 1871'de bir milyon insan öldü savaşlarda. 1914 ile 1918 arası on beş milyon, 1939 ile 1945 arası elli beş milyon. Bu daha ne kadar böyle gidecek? Yoksa bir gün gelip insanlık uygarlaşacak, uygarlık da insanlaşacak, böylece akıl, şiddet ve savaşı insan çatışmalarının çözümü olarak görmekten vazgeçecek mi? İşe kendi evimizde başlayalım. İşimizi başlandığı yerde bitirelim, bir daha hiç kimse kardeşi Kabil'in eliyle ölmesin.

ANLATICI çıkar.

LEO TOLSTOY
(1828.-1910)

Kapak Düzeni :
Sungu ÇAPAN

10 LİRA

DURAN OFSET BASIMEVİ 27 71 34